

MYNEGAI

	Tudalen
Rhagymadrodd Eglurhaol	2 – 5
Datganiad Cyfrifoldebau	6
Datganiad Llywodraethu Blynnyddol	7 – 18
Datganiad o'r Polisiâu Cyfrifo	19 – 23
Cyfrif Incwm a Gwariant	24
Datganiad o'r Symudiad ar Gronfa'r Cyngor	25
Datganiad o'r Cyfanswm Enillion a Cholledion Cydnabyddedig	26
Y Fantolen	27
Datganiad Llif Arian	28
Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol Craidd	29 – 59
Cyfrif Refeniw Tai a'r Nodiadau	60 – 63
Y Gronfa Degwm	64
Cronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan	65
Cyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd	66 – 67
Nodiadau ar Gyfrifon y Gronfa Bensiwn	68 – 75
Adroddiad yr Archwilwyr - Cyngor Gwynedd	76 – 77
Atodiad A - Dadansoddiad Cyfrif Incwm a Gwariant	78 – 80

RHAGYMDRODD EGLURHAOL

Rhagarweiniad

Ymddengys cyfrifon Cyngor Gwynedd am 2007/08 ar dudalennau 24 i 80. Maent yn cynnwys:-

- **Cyfrif Incwm a Gwariant** - Hwn yw prif gyfrif refeniw y Cyngor, sy'n dangos yr incwm a'r gwariant ar yr holl wasanaethau ynghyd â manylion ynglŷn â sut y cyllidwyd y gwasanaethau hynny.
- **Datganiad o'r symudiad ar y Gronfa Gyffredinol** - Mae hwn yn rhoi cysoniad rhwng y Cyfrif Incwm a Gwariant a'r trafodion cyfrifo sy'n ofynnol drwy statud.
- **Datganiad Cyfanswm Enillion a Cholledion Cydnabyddiedig** - Mae hwn yn galluogi awdurdodau i adnabod enillion a cholledion ar y fantolen nad ydynt wedi eu debydu neu gredydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant.
- **Y Fantolen** - sy'n gosod allan sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2008.
- **Y Datganiad Llif Arian** - Mae'r datganiad yma'n crynhoi llif yr arian i mewn ac allan o'r Cyngor yn ystod 2007/08 at ddibenion refeniw a chyfalaf.
- **Cyfrif Refeniw Tai** - Mae'r cyfrif yma'n manylu ar yr incwm a gwariant ar wasanaeth tai'r Cyngor.
- **Cyfrifon Cronfa'r Degwm a Chronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan.**
- **Cyfrifon a Mantolen Cronfa Bensiwn Gwynedd.**

Cefnogir y cyfrifon hyn gan y Datganiad o'r Polisiâu Cyfrifo, sy'n dilyn y Rhagymadrodd yma, ac amrywiol nodiadau i'r cyfrifon.

Mae Cyfrifon Grwp wedi cael eu paratoi yn y gorffennol sydd yn cyfuno 50% o sefyllfa ariannol Cwmni Gwastraff Môn Arfon, gyda sefyllfa ariannol y Cyngor, gan ei drin fel is-gwmni. O dan y dehongliad gymhwysol i'r gofynion perthnasol, erbyn hyn ni ystyrir ei bod yn angenrheidiol i gynhyrchu Cyfrifon Grwp. Yn dilyn newid yn y ddeddfwriaeth, penderfynodd y Cyngor, ar y cyd gyda'r cyfrandalwyr gweddill y cwmni, Cyngor Sir Ynys Môn, i ddod â'r Cwmni i ben yn ystod 2007/08 a gwneud a gwaith yn fewnol. Mae manylion am y cwmni i'w weld yn Nodyn 43 'Diddordebau mewn Cwmnïau'.

GWARIANT REFENIW YN 2007/08

Dengys y Cyfrif Incwm a Gwariant (tudalen 24) fod gwariant refeniw gros y Cyngor ar ei wasanaethau ei hun yn £313m, ond ar ôl cymryd incwm a godir am wasanaethau ac amrywiol eitemau eraill i ystyriaeth, £205m oedd cost net gweithgareddau'r Cyngor am 2007/08. Gwariwyd £81m (40%) ar Addysg, £37m (18%) ar Ofal Cymdeithasol Oedolion, £16m (8%) ar Briffyrdd a Thrafnidiaeth, £16m (8%) ar Wasanaethau Amgylcheddol, £13m (7%) ar Ofal Cymdeithasol Plant a £10m (5%) ar Ddiwylliant a Gwasanaethau Cysylltiedig.

Daeth yr incwm i Wynedd er mwyn cyllido'r gwariant yma o'r Dreth Gyngor (£43m - 21%), cyfran o'r Trethi Annomestig Cenedlaethol (£29m - 14%), a Grant Cynnal Refeniw (£130m - 65%).

Dyma gymhariaeth rhwng yr amcangyfrif incwm a gwariant am 2007/08 a'r gwir incwm a gwariant –

	Amcangyfrif £'m	Gwir £'m
Gwariant Net ar Weithgareddau	202.34	204.67
Ychwanegwyd i Falansau	(0.64)	2.33
Symudiadau Eraill Net	<u>0</u>	<u>(4.86)</u>
Gweddill / (Diffyg) am y flwyddyn	(0.64)	(2.53)
Balans i'w gwrdd o Grantiau a Threthi Lleol	<u>201.7</u>	<u>202.19</u>
Ariannwyd gan -		
Incwm y Dreth Gyngor	(42.55)	(43.04)
Cyfran o'r Trethi Annomestig Cenedlaethol	(28.68)	(28.68)
Grant Cynnal Refeniw	(130.47)	(130.47)
	<u>0.00</u>	<u>0.00</u>

Mae'r sefyllfa yma ar ôl caniatáu am y symiau y bydd gwasanaethau yn ei ddwyn ymlaen o 2007/08 i'w wario yn 2008/09.

Fe welir wariant o £1.239m ym 2007-08 o dan Eitemau Eithriadol, sydd mewn perthynas a'r Ddarpariaeth penodol ar gyfer gofynion cyfalg cyfartal.

GWARIANT CYFALAF YN 2007/08

Yn 2007/08 gwariodd y Cyngor £38.5m ar gynlluniau cyfalaf. Dengys y tabl canlynol fanylion y gwariant yma ynghyd â sut y'i cyllidwyd.

CRYNODEB O WARIANT CYFALAF A'I ARIANNU		
2006/07		2007/08
£'000		£'000
Cyfadran Adnoddau		
321	Gwasanaethau Canolog	248
42	Corfforaethol	37
8	Gweinyddu a Gwarchod y Cyhoedd	25
2,508	Cefnogaeth Gofal Cwsmer	2,878
Cyfadran Amgylchedd		
8,836	Cynllunio a Thrafnidiaeth	6,212
6,692	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	7,165
83	Ymgynghoriaeth	3,338
Cyfadran Datblygu		
5,018	Ysgolion	3,924
1,187	Dysgu Gydol Oes	796
3,467	Economi ac Adfywio	2,172
Cyfadran Gofal		
5,646	Cyfrif Refeniw Tai	6,430
4,442	Tai	4,914
166	Gwasanaethau Cymdeithasol	20
642	Gwasanaethau Darparu	304
Prif Weithredwr		
2	Prif Weithredwr	0
39,060		38,463
ARIANNWYD GAN -		
9,821	Benthyca	9,196
20,304	Grantiau a Chyfraniadau	20,979
2,765	Derbyniadau Cyfalaf	1,280
6,170	Refeniw a Chronfeydd Eraill	7,008
39,060		38,463

Roedd Dyled Benthyciadau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2008 yn £149.2m – gostyngiad o £0.6m (o £149.8m) yn ystod y flwyddyn. Roedd lleihad yn y benthyciadau allanol o ganlyniad i ad-daliad rhaglunedig benthyciadau.

DARPARIAETHAU AC ARIAN WRTH GEFN

Yn ychwanegol at y Balans Cyffredinol o £10.6m roedd gan y Cyngor ddarpariaethau o £4.2m a reserfau penodol eraill o £40.9m, sef cyfanswm o £55.7m. Ceir manylion yn y Fantolen, Nodyn 28 a Nodyn 41.

CRONFA BENSIWN GWYNEDD

Dengys cyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd (tudalennau 66 i 75) leihad yn ystod y flwyddyn o £19.4m yn asedau net y Gronfa, ar werth y farchnad, i £792.7m. Roedd Gwerth Llyfr yr Asedau net ar 31 Mawrth 2008 yn £716.0m (2007: £662.2m).

POLISIAU CYFRIFO

Mae'r egwyddorion cyfrifo a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn cydymffurfio â holl ymarferion cyfrifwaith cymeradwy perthnasol a cheir eglurhad llawn yn y nodiadau i'r cyfrifon ar dudalennau 19 i 23.

GWYBODAETH BELLACH

Ceir gwybodaeth bellach am y cyfrifon gan:

William E Jones
Uwch Reolwr Cyllid
01286 679406

neu

Caroline Roberts
Rheolwr Cyllid - Adnoddau a Chorfforaethol
01286 679133

Gwasanaeth Cyllid
Cyfadran Adnoddau
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Mae hyn yn rhan o bolisi'r Cyngor i ddarparu gwybodaeth lawn am weithgareddau'r Cyngor. Yn ychwanegol, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd yn dymuno hawl statudol i arolygu'r cyfrifon cyn cwblheir yr archwiliad. Hysbysir yr hawl arolygu yma yn y wasg leol ar yr adeg briodol.

CYNGOR GWYNEDD

DATGANIAD O'R CYFRIFON

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD O'R CYFRIFON

CYFRIFOLDEB YR AWDURDOD

Mae'n ofynnol ar Gyngor Gwynedd i wneud trefniadau ar gyfer iawn weinyddiad ei faterion ariannol ac i sicrhau y rhoddir cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny i un o'i swyddogion. Yng Nghyngor Gwynedd, y Pennaeth Cyllid yw'r swyddog hwnnw. Cyfrifoldeb yr awdurdod hefyd yw rheoli ei weithgareddau er mwyn sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o'i adnoddau, gwarchod ei asedau, a chymeradwyo'r Datganiad o'r Cyfrifon.

30 Medi 2008

Cadeirydd Pwyllgor Archwilio

CYFRIFOLDEB PENNAETH CYLLID CYNGOR GWYNEDD

Y Pennaeth Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r ymarfer priodol fel a osodir yn y *Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y "Côd Ymarfer").

Wrth baratoi'r datganiad o'r cyfrifon, mae'r Pennaeth Cyllid wedi dewis polisiau cyfrifo priodol gan eu defnyddio'n gyson; wedi ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus ac wedi cydymffurfio â'r Côd Ymarfer.

Hefyd, mae'r Pennaeth Cyllid wedi cadw cofnodion cyfrifo priodol ac amserol ac fe gymrwyd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

TYSTYSGRIF Y SWYDDOG CYLLIDOL CYFRIFOL

Tystiaf fod y Datganiad o'r Cyfrifon wedi ei baratoi yn unol â'r trefniadau uchod. Mae'r Datganiad yn cyflwyno'n deg sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2008 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

19 Medi, 2008

Dafydd L. Edwards B.A., C.P.F.A., I.R.R.V.
Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Mae'r datganiad hwn yn cwrdd â'r angen i gynhyrchu Datganiad Rheolaeth Fewnol yn unol â Rheoliad 4 o'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005.

Rhan 1: CWMPAS CYFRIFOLDEB

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod ei weithgareddau yn cael eu cynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei diogelu a'i gyfrifo amdano yn briodol, a'i ddefnyddio mewn ffordd economaidd, effeithlon ac effeithiol. Mae'n ddyletswydd o dan y Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 i Gyngor Gwynedd sefydlu trefniadau sy'n sicrhau gwelliant parhaus yn y ffordd y mae'n gweithredu ei swyddogaethau, gan ystyried cyfuniad o agweddau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau eang yma, mae Cyngor Gwynedd hefyd yn gyfrifol am roi trefniadau priodol yn eu lle ar gyfer llywodraethu ei swyddogaethau, cynorthwyo gweithrediad effeithiol ei weithgareddau, ac sydd yn cynnwys trefniadau i reoli risg a rheoli ariannol digonol ac effeithiol.

Rhan 2: PWRPAS Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y systemau a phrosesau, diwylliant a gwerthoedd hynny sydd yn cyfeirio a rheoli'r awdurdod, a'r gweithgareddau ble mae'n adrodd i, cysylltu gydag ac yn arwain y gymuned. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro llwyddiant ei amcanion strategol, ac i ystyried os yw'r amcanion wedi arwain at ddarparu gwasanaethau addas a chost effeithiol.

Mae'r system reolaeth fewnol yn rhan allweddol o'r fframwaith llywodraethu ac wedi ei ddylunio i alluogi'r Cyngor i reoli risg i lefel resymol yn hytrach na dileu'n gyfan gwbl y risg o fethiant i gyflawni polisiâu ac amcanion; gall felly ond ddarparu sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn hytrach na sicrwydd diamod. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses parhaus sy'n adnabod a blaenoriaethu risgiau sy'n berthnasol i gyflawni polisiâu, bwriadon ac amcanion y Cyngor, i werthuso'r tebygolrwydd o risgiau'n cael eu gwireddu ac i isafu'r effaith petai hynny'n digwydd, ac i reoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol ac economaidd.

Mae'r fframwaith llywodraethu a ddisgrifir uchod wedi bod yn ei le yng Nghyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn sy'n diweddau 31 Mawrth 2008 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad o gyfrifon.

Rhan 3: Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae elfennau allweddol y systemau a phrosesau sy'n cwmpasu trefniadau llywodraethu Cyngor Gwynedd fel a ganlyn:

Adnabod a chyfathrebu gweledigaeth yr awdurdod

- Mae 'Gwynedd ar y Cyd' - partneriaeth strategol o asiantaethau allweddol ar draws y Sir - wedi datblygu Strategaeth Gymunedol Gwynedd. Y weledigaeth gyffredinol a amlinellir yn y strategaeth yma yw "Cydwethio i wella ansawdd bywydau trigolion Gwynedd - i gynnal a hyrwyddo cymunedau cynaliadwy, llewyrchus a bywiog". Chwe thema'r Strategaeth Gymunedol yw:

1. Hybu addysg gydol oes;
2. Gwella iechyd, lles a gofal;
3. Hybu economi sy'n ffynnu;

4. Hybu a gwarchod yr amgylchedd;
 5. Annog cymunedau byw a diogel;
 6. Cefnogi cymunedau cymhwysol, dwyieithog a gweithgar.
- Mae gan y Cyngor 4 amcan sydd wedi eu sefydlu fel datganiad o ymrwymiad y Cyngor i gefnogi'r 6 thema o fewn y Strategaeth Gymunedol. Mae'r amcanion hyn yn cefnogi nôd y Cyngor, sef "Gwella Gwynedd".
 1. Cymuned gynaliadwy;
 2. Gwella'r Cyngor er mwyn Gwella Gwynedd;
 3. Tegwch a chyfleoedd i bobl a chymunedau anghenus;
 4. Ffocws ar drigolion.
 - Fel rhan o Raglen Gwella Cymru, mae'r Cyngor yn paratoi Cynllun Gwella yn flynyddol. Mae'r Cynllun Gwella yn amlinellu prif amcanion y Cyngor ar gyfer y flwyddyn, gan gynnwys y modd y bwriedir ymateb i'r prif flaenoriaethau. Mae'r Cynllun yn ddolen gyswllt bwysig rhwng y Strategaeth Gymunedol a chynlluniau busnes gwasanaethau y Cyngor, a'i ddangosyddion a'i gynlluniau ar gyfer gwella ar lefel unedau gwasanaeth.

Adolygu gweledigaeth yr awdurdod a'i goblygiadau ar gyfer trefniadau llywodraethu

- Mae'r posibilrwydd o fethu dylanwadu ar y materion a'r cyrrff sydd yn gyrru newidiadau o fewn y sir yn risg uchel. Mae'r Cyngor a'i bartneriaid wedi datblygu a defnyddio Fframwaith Asesu Partneriaeth sydd yn ceisio cynnig ffordd syml, gyflym a chost-effeithiol i asesu effeithiolrwydd gweithio mewn partneriaeth. Mae'n caniatáu arfarnu'n gyflym ("health check" sydyn) er mwyn adnabod lle ceir anawsterau. Yn ogystal, mae canllawiau wedi eu llunio ar y berthynas rhwng y Cyngor a Phartneriaethau er ceisio sicrhau bod y cyfathrebu, y dylanwadu a'r cyd-gynllunio yn effeithiol.
- O dan Raglen Gwella Cymru, mae'r Cyngor a Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) yn gyfrifol am baratoi Asesiad Risg ar y Cyd yn flynyddol. Paratoir dogfen "Risk Assessment Template" (RAT) er mwyn cofnodi'r risgiau ar lefel isel, canolig neu uchel. Mae'r Asesiad Risg wedi ei chytuno ar y cyd ar sail y RAT.
- Mae asesiad o a rheolaeth risgiau busnes yr awdurdod yn rhan allweddol o "Cyflawni", cylch cynllunio busnes yr awdurdod. Cynhelir yr asesiadau risg gan bob uned fusnes o fewn yr awdurdod yn unol â'r Strategaeth Rheoli Risg.
- Mae'r Uned Perfformiad a Phrosiectau wedi ei leoli o fewn Adran y Prif Weithredwr. Datganiad o bwrpas yr Uned yw "datblygu, sefydlu a chefnogi diwylliant, a systemau rheoli perfformiad a phrosiectau grymus er mwyn cefnogi'r egwyddor o welliant parhaus a gwneud y defnydd gorau o adnoddau".
- Ar 19 Chwefror 2008, fel rhan o'r strategaeth ariannol ar gyfer 2008/09, adroddwyd i Fwrdd y Cyngor ar becyn arbedion sydd i'w weithredu o 1 Ebrill 2008. Adnabuwyd y pecyn arbedion drwy'r fframwaith cyllidebu ar sail blaenoriaethu, sydd yn adnabod arbedion a fyddai'n cael eu defnyddio ar gyfer cynlluniau i arbed yn y dyfodol a chyfundrefn targedau gwahaniaethol a sefydlodd faint y dylid gofyn i bob gwasanaeth ei arbed ar ôl cyflawni dadansoddiad o wahanol ffactorau a ddylid arwain at y rhaniad hwnnw.

Mesur ansawdd gwasanaeth i'r defnyddwyr, sicrhau darparir hwy yn unol ag amcanion yr awdurdod a defnydd gorau o adnoddau.

- Datblygir dangosyddion perfformiad lleol a gwelliannau fel canlyniad i'r asesiadau risg busnes y Cyngor. Caiff pob dangosydd ei nodi fel bod yn un allweddol unai ar lefel Uned, Gwasanaeth, Gyfadrannau neu Cynllun Strategol 3 blynedd. Mae'r Cynllun Gwella Corfforaethol yn rhestru prif ddangosyddion allweddol corfforaethol y Cyngor.
- Pan fydd dangosyddion unedau busnes wedi eu pennu a'r targedau wedi eu gosod, mae'r dangosyddion yn destun herio gan Unedau Polisi a Pherfformiad y Cyfadrannau, yr Uned Perfformiad a Phrosiectau Corfforaethol, Cyfarwyddwyr Strategol ac aelodau etholedig. Rhan o'r broses herio yma yw adnabod camau gweithredu ar gyfer meysydd o berfformiad isel, a herio targedau sydd yn ymddangos yn rhy isel o ystyried perfformiad hanesyddol. Mae Cynllun tair Blynedd y Cyngor yn adnabod y meysydd hynny lle mae angen canolbwyntio ar welliant sylweddol.
- Mae'r Cyfarwyddwyr Strategol neu'r Rheolwyr Polisi a Pherfformiad yn cyflwyno adroddiad monitro perfformiad i'r pwyllgorau craffu perthnasol, er mwyn adrodd ar berfformiad y flwyddyn yn erbyn y prif faterion a'r dangosyddion allweddol sydd wedi eu cynnwys yng nghynlluniau'r gwasanaethau. Mae dangosyddion a gwelliannau ar lefel is yn cael eu monitro gan swyddogion yn unol â threfn monitro chwarterol gorfforaethol y Cyngor.

Diffinio a dogfennu swyddogaethau, gyda threfniadau dirprwyo clir a phrotocol ar gyfer cyfathrebu effeithiol.

- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu strwythur rheoli sy'n cynnwys Prif Weithredwr (sydd hefyd yn Bennaeth y Gwasanaeth Taledig) a phedwar Cyfarwyddwr Strategol. Gyda'i gilydd, nhw yw Tîm Rheoli Corfforaethol y Cyngor.
- Mae'r Cyngor wedi enwebu'r Pennaeth Gweinyddol a Gwarchod y Cyhoedd fel y Swyddog Monitro yn unol ag Adran 5 Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, a'r Pennaeth Cyllid fel y Swyddog Cyllid Cyfrifol yn unol ag Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972. Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn cynnwys protocolau ar weithredu dyletswyddau statudol y Swyddog Monitro a'r Prif Swyddog Cyllid.
- Mae'r Cyfansoddiad yn cynnwys manylion y cynlluniau dirprwyo hawliau i bwyllgorau, aelodau a swyddogion y Cyngor ynghyd â dosbarthiad o swyddogaethau nad ydynt yn gyfrifoldeb i Fwrdd y Cyngor.
- Mae'r Cyfansoddiad yn cynnwys protocol ynghylch dyletswyddau a chyfrifoldebau Aelodau. Mae'r protocol yn manylu ar bwrpas a dyletswyddau'r aelodau, cadeirydd, is-gadeirydd, arweinydd portffolio, uwch arweinydd ac arweinydd y Cyngor.
- Mae Cyngor Gwynedd wedi llunio Cynllun Lwfansau Aelodau ar sail Reoliadau Awdurdodau Lleol (Lwfansau i Aelodau Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistrefol Sirol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol)(Cymru) 2002.
- Mae Pwyllgor Safonau wedi ei sefydlu yng Nghyngor Gwynedd er mwyn sicrhau y gwarchodir safonau ymddygiad o fewn y Cyngor a phriodoldeb yn holl drafodion y Cyngor.
- Cyhoeddwyd Strategaeth Trosolwg a Chraffu er mwyn sicrhau cyd-ddealltwriaeth ymysg aelodau a swyddogion y Cyngor o'r ymarfer gorau yn y maes, a'r dulliau y bwriedir eu defnyddio i gymryd cam sylweddol ymlaen yn nhrefniadaeth craffu Cyngor Gwynedd.

Datblygu a chyfathrebu côd ymddygiad ar gyfer aelodau a swyddogion

- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu "Gorchymyn Côd Ymddygiad (Cyflogeion Cymwys Llywodraeth Leol) (Cymru) 2001" fel côd ymddygiad ar gyfer ei holl staff.
- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Côd Ymddygiad ar gyfer aelodau etholedig sy'n cynnwys:
 - ❑ Manylion darpariaethau cyffredinol;
 - ❑ Hybu cydraddoldeb a pharch at eraill;
 - ❑ Atebolrwydd a bod yn agored;
 - ❑ Dyletswydd i gynnal y gyfraith;
 - ❑ Anhunanoldeb a stiwardiaeth;
 - ❑ Gwrthrychedd a gwedduster; ac
 - ❑ Uniondeb,

yn ogystal â chyfrifoldebau datgelu a chofrestru buddiannau.

Adolygu a diweddarau prosesau a rheolaethau ar gyfer rheoli risg

- Pob adroddiad Pwyllgor sydd â phenderfyniad gweithredol yn mynd gerbron y 3 swyddog statudol am sylwadaeth.
- Mae'r Uned Archwilio a Risg o fewn y Gwasanaeth Cyllid wedi datblygu Polisi a Strategaeth Rheoli Risg ar gyfer yr awdurdod cyfan. Mae'r polisi a'r strategaeth wedi eu cymeradwyo gan y Tîm Rheoli Corfforaethol gyda'r amcan o sicrhau fod rheolaeth o risgiau wedi eu gwelyo'n ffurfiol ym mhob agwedd o waith yr Awdurdod. Mae proses barhaus o sicrhau fod pob rheolwr yn derbyn hyfforddiant ar adnabod bygythiadau a chyfleon yn y modd yma, gydag adnabod risgiau a datblygu cynlluniau gweithredu yn rhan o gylch cynllunio busnes "Cyflawni" yr Awdurdod.
- Disgwylir i reolwyr fod yn gyfrifol am reoli'r risgiau sy'n berthnasol i'w meysydd hwy. Mae hynny wedi ei ymgorffori yn y Strategaeth Rheoli Risg. Disgwylir i swydd-ddisgrifiadau gynnwys cyfeiriad penodol at rai risgiau, yn arbennig felly ym meysydd lechyd a Diogelwch a Cydraddoldeb.
- Mae Strategaeth Archwilio Mewnol 2008-11 yn gosod allan yn glir y bwriad i gynnal gwasanaeth sy'n cynnal archwiliadau ar sail risg, a'r ddibyniaeth a roddir ar y trefniadau rheoli risg corfforaethol wrth gynllunio gwaith Archwilio Mewnol.

Swyddogaeth y pwyllgor archwilio

- Mae'r Cyngor wedi sefydlu pwyllgor archwilio i gyflawni'r swyddogaethau canlynol:-
 1. Hybu rheolaeth fewnol, gan sefydlu amserlen i adolygu rheolaeth, datblygu diwylliant sydd yn milwrio yn erbyn twyll ac adolygu gweithdrefnau cyllidol;
 2. Canolbwyntio adnoddau archwilio'r cyngor trwy gytuno ar gynlluniau archwilio a monitro darpariaeth archwilio;
 3. Monitro perfformiad archwilio trwy sicrhau gwaith swyddogion o fewn amserlenni, sicrhau bod adroddiadau archwilio yn cael eu cyhoeddi yn brydlon ac yr ymatebir iddynt yn yr un modd, monitro cwblhau'r cyfrifon a sicrhau y gweithredir argymhellion archwilio;
 4. Ystyried sylwadau a phryderon am wasanaethau unigol ar lefel sirol, ar sail adroddiadau gan swyddogion y Cyngor neu Swyddfa Archwilio Cymru ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru.
- Darperir y gwasanaeth Archwilio Mewnol yn unol â Côd Ymarfer CIPFA ar gyfer Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Côd yn datgan mai swyddogaeth rhoi sicrwydd yw Archwilio Mewnol sydd yn darparu barn annibynnol a gwrthrychol i gyfundrefn ar yr amgylchedd

reolaeth wrth werthuso ei effeithiolrwydd tra'n gwireddu amcanion y gyfundrefn. Mae'n archwilio, gwerthuso ac adrodd yn wrthrychol ar ddigonolrwydd yr amgylchedd reolaethol fel cyfraniad i'r defnydd priodol, economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau. Mabwysiadwyd Strategaeth Archwilio 3-blynedd ym Mawrth 2008, a darperir cynllun archwilio blynyddol yn seiliedig ar y strategaeth yma.

- Yn unol â gofynion Côt Ymarfer CIPFA, mae'r Rheolwr Archwilio a Risg yn paratoi adroddiad blynyddol sydd yn crynhoi canlyniad gwaith archwilio mewnol yn ystod y flwyddyn ar y system gyflawn o reolaeth fewnol yn yr awdurdod.

Sicrhau cydymffurfiaeth gyda chyfraith, deddfau, trefniadau mewnol a bod gwariant yn gyfreithlon

- Disgwylir i archwilwyr mewnol ac allanol y Cyngor adrodd i'r swyddogion perthnasol ar unrhyw fethiant i gydymffurfio naill ai â pholisi neu ddeddfwriaeth, ac adrodd i'r Pwyllgor Archwilio yn unol â'i Gylch Gorchwyl. Mae Cyfarwyddwyr Strategol a Phenaethiaid Gwasanaeth yn derbyn copi o bob adroddiad archwiliad mewnol perthnasol, ac adroddir i'r Pwyllgor Archwilio ar ganlyniadau gwaith dilyniant ar argymhellion gyda golwg ar uchafu ardrawiad y gwaith archwilio.
- Mae Cyngor Gwynedd wedi paratoi Polisi Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol, yn unol â Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974. Mae'r polisi yn datgan bod y Cyngor yn cydnabod ac yn derbyn, gyhyd ag sy'n rhesymol ymarferol, ei ddyletswydd fel cyflogwr tuag at ei weithwyr ac eraill a allai gael eu heffeithio gan ei weithgareddau. Nôd Cyngor Gwynedd yw cyflawni'r safon uchaf wrth reoli iechyd, diogelwch a lles.

Canu'r gloch a derbyn cwynion gan y cyhoedd

- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Polisi a Threfniadau Canu'r Gloch, cynllun sy'n rhoi ffordd ddiogel a dibynadwy i weithwyr sôn yn ddidwyll am unrhyw bryderon am ymddygiad anghyfreithlon, twyllodrus neu lygredig, camweinyddu ariannol, perygl i'r cyhoedd neu'r amgylchedd, cam-drin clientiaid, ayb.
- Mae'r Cyngor Gwynedd wedi cyflwyno trefn safonol ar hyd y cyngor i ddeilio gyda chwynion, yn unol â gofynion Siarter y Dinesydd. Mae'r Cyngor o'r farn bod y drefn yn hawdd ei ddefnyddio, mae'n ymchwilio drwyadl i pob cwyn, mae'n gwarantu ateb cyflym a chyflawn ac mae'n cynnig cyfle i fynd a'r mater ymhellach os nad yw unigolion yn hapus efo'r ymateb. Yn ogystal, mae'r drefn cwyno yn cadw trefniadau statudol a geir mewn adrannau e.e. trefniadau'r Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas â Deddf Plant 1989 a Deddf Gofal yn y Gymuned 1990. Mae "Ffurflen Cwyno" priodol ar gael i gofnodi cwyn.

Adnabod a datblygu anghenion aelodau ac uwch swyddogion

- Mae'r Cyngor wedi dylunio matrices hyfforddi ar gyfer swyddogion ac wedi dynodi 6 categori hyfforddi; Tîm Rheoli Corfforaethol, Penaethiaid Gwasanaeth, Rheolwyr, Arweinwyr Maes, Goruchwylwyr, Staff a Gweithwyr Uniongyrchol. Defnyddiwyd nodweddion penodol ar gyfer adnabod categori hyfforddi priodol aelod o staff. Mae rhaglen hyfforddi wedi ei lunio ar gyfer pob categori.
- Adroddwyd i'r Tîm Rheoli Corfforaethol ym mis Ebrill 2008 ar drefniadau anwytho aelodau o fis Mai 2008 ymlaen. Mae'r rhaglen hyfforddiant yn cynnwys hyfforddiant mewnol yn ogystal â hyfforddiant sydd wedi ei drefnu gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Sefydlu modd clir ar gyfer cyfathrebu gyda'r gymuned a deiliad diddordeb eraill, gan sicrhau atebolrwydd ac ymgynghoriad agored

- Ceir protocol ar gyfer cyswllt aelod a swyddog yn y cyfansoddiad gyda'r bwriad i roi arweiniad i aelodau a swyddogion y Cyngor yng nghyd-destun eu cysylltiad â'i gilydd. Ceisia'r protocol gynnig arweiniad ar rai o'r materion sy'n codi amlaf, yn ogystal â hybu mwy o eglurder a sicrwydd.
- Cynhelir cyfarfod blynyddol Gwynedd ar y Cyd, ble mae cyfle i drigolion Gwynedd gael adborth am y gwaith sydd wedi ei gyflawni ac i gyfrannu tuag at y camau nesaf o'r bartneriaeth.

Ymgorffori trefniadau llywodraethu da ar gyfer partneriaethau gan adlewyrchu'r rhain yn nhrefniadau llywodraethu

- Mae'r Cyngor wedi datblygu Fframwaith Asesu Partneriaeth, sydd wedi ei selio ar 6 egwyddor partneriaeth sydd yn ôl yr Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol (Llywodraeth DU) yn flocciau ar gyfer adeiladau partneriaeth lwyddiannus;
 - Cydnabod a derbyn yr angen am bartneriaeth,
 - Datblygu pwrpas clir i'r bartneriaeth,
 - Sicrhau ymrwymiad a pherchnogaeth,
 - Datblygu a chynnal ymddiriedaeth,
 - Llunio trefniadau partneriaeth clir a chryf,
 - Monitro, mesur a dysgu.

Trefniadau i sicrhau rheoli ariannol digonol ac effeithiol

- Mae Rheolau Gweithdrefn Ariannol yn rhan o gyfansoddiad Cyngor Gwynedd ac yn gosod y fframwaith ar gyfer rheoli materion ariannol y Cyngor. Maent yn destun adolygiad rheolaidd.
- Dyletswydd Bwrdd y Cyngor, yn amodol ar unrhyw gyfarwyddyd a gaiff o bryd i'w gilydd gan y Cyngor, yw trefnu, goruchwyllo a rheoli holl arian a chyfrifon y Cyngor a'i holl adrannau, a chyd-gysylltu'r trefniadau ariannol a chyfrifo.
- Dyletswydd y Pwyllgor Archwilio yw monitro ac adolygu cyfrifon a rheolaeth ariannol y Cyngor a'i holl wasanaethau ynglyn â phriodoldeb ariannol drwy adolygu gweithdrefnau cyllidol, hybu rheolaeth fewnol a datblygu diwylliant sydd yn milwrio yn erbyn twyll.
- Dyletswydd y Pwyllgor Craffu Adnoddau a Chorfforaethol yw monitro ac adolygu cyfrifon a rheolaeth ariannol y Cyngor a'i holl adrannau o ran adolygu penderfyniadau Bwrdd y Cyngor, datblygu polisiâu perthnasol, monitro sefyllfa ariannol y Cyngor a hybu gwerth am arian.
- Y Pennaeth Cyllid fydd y Swyddog â chyfrifoldeb tros weinyddu materion ariannol yn ôl gofynion Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972.
- Yn ogystal â'r cyfrifoldeb tan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae gan y Pennaeth Cyllid ddyletswyddau statudol mewn perthynas â gweinyddiaeth ariannol a stiwardiaeth y Cyngor. Ni ellir diystyru'r cyfrifoldeb statudol hwn. Mae'r dyletswyddau statudol ychwanegol hyn yn deillio o'r canlynol:

- Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988
- Deddf Tai a Llywodraeth Leol 1989
- Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005
- Deddf Llywodraeth Leol 2003
- Mae'r Pennaeth Cyllid yn gyfrifol am:
 - Weinyddiad priodol materion ariannol y Cyngor;
 - Gosod safonau rheoli ariannol a monitro cydsyniad â hwynt;
 - Adrodd ar gryfder amcangyfrifon ac ar ddigonolrwydd y cronfeydd ariannol bwriadedig a gosodedig er mwyn llunio cyfrifiadau cyllidebol.
- Yn unol ag Adran 114 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 bydd y Pennaeth Cyllid yn adrodd i'r Cyngor Llawn, i Fwrdd y Cyngor ac i'r archwiliwr allanol os yw o'r farn bod y Cyngor, pwyllgor o'r Cyngor, cydbwyllgor â chynrychiolaeth y Cyngor arno, neu un o'i swyddogion:
 - Wedi gwneud, neu ar fin gwneud, penderfyniad sy'n arwain at wariant anghyfreithlon;
 - Wedi gwneud, neu ar fin gwneud, rhywbeth anghyfreithlon sydd wedi neu a fyddai'n creu colled neu ddiffygiad i'r Cyngor;
 - Ar fin gwneud cofnod anghyfreithlon yng nghyfrifon y Cyngor.
- Ni chyflwynir unrhyw adroddiad i Fwrdd y Cyngor (nac i'r Cyngor Llawn, Pwyllgor Adnoddau Dynol, neu bwyllgor arall gyda phwerau gweithredol) heb yn gyntaf ei gyflwyno i'r Pennaeth Cyllid am ei sylwadau ar briodoldeb ariannol neu oblygiadau ariannol yr argymhellion. Ni chaiff swyddogion nac aelodau roddi gwybodaeth ariannol i gyrrff ac unigolion allanol heb yn gyntaf ymgynghori â'r Pennaeth Cyllid neu reolwr cyllid perthnasol er mwyn sicrhau cywirdeb. Rhaid ymgynghori'n bersonol gyda'r Pennaeth Cyllid pan fo rheolwr cyllid perthnasol yn tybio fod yr wybodaeth yn sensitif o safbwynt masnachol.
- Bydd pob Cyfarwyddwr Strategol/Pennaeth Gwasanaeth yn sicrhau y bydd ei gyfadran neu wasanaeth yn defnyddio egwyddorion pendant ynglyn â gwirio mewnol i fodloni y Pennaeth Cyllid. Yn benodol:
 - Caiff y dyletswyddau o ddarparu gwybodaeth am symiau sy'n ddyledus i neu gan y Cyngor ac o gyfrifo, gwirio a chofnodi'r symiau hyn eu gwahanu cymaint ag y bo modd oddi wrth y dyletswydd o'u casglu neu eu gwario:
 - Ni fydd y swyddogion sydd â'r dyletswydd o archwilio a gwirio cyfrifon trafodion ariannol yn cymryd rhan eu hunain mewn unrhyw un o'r trafodion hynny.

Rhan 4: EFFEITHIOLRWYDD Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae cyfrifoldeb ar Gyngor Gwynedd i gynnal, o leiaf yn flynyddol, adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan gynnwys y system rheolaeth fewnol. Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd o system rheolaeth fewnol yn cael ei hysbysu drwy waith archwilio mewnol a'r rheolwyr gweithredol o fewn yr awdurdod, sy'n gyfrifol am ddatblygiad a'r gynhaliadaeth o'r amgylchedd llywodraethu, ac yn ogystal drwy sylwadau gan archwilwyr allanol, asiantaethau ac arolygwyr eraill.

Cynhaliwyd yr adolygiad a ddisgrifir yma trwy adolygu darganfyddiadau archwilwyr mewnol ac allanol y Cyngor, a thrwy drafodaeth gyda swyddogion allweddol o fewn yr awdurdod. Mae'r broses sydd wedi ei ddefnyddio i gynnal ac adolygu effeithiolrwydd y system reolaeth fewnol yn cynnwys:

- Mae'r gyfundrefn gyllidebu yn sicrhau bod dyraniad cyllidebol yn adlewyrchu anghenion "busnes" y Cyngor, sicrhau ei fod yn glir mai Rheolwyr yw perchnogion eu cyllidebau. Mae'r gyfundrefn yn rhan annatod o'r broses cynllunio busnes.
- Cadarnhaodd y Swyddfa Archwilio Cymru fod gan y Cyngor drefniadau ar waith i fonitro ac adolygu perfformiad, yn cynnwys trefniadau i sicrhau ansawdd data. Fodd bynnag, ceir gwendidau yn nhrefniadau'r Gyfadran Gofal ar gyfer casglu a dilysu data perfformiad.
- Yn eu harchwiliad o'r Cynllun Gwella, daeth Swyddfa Archwilio Cymru i'r casgliad fod datblygiad ar fframwaith rheoli perfformiad corfforaethol y Cyngor ar sail y pedair agwedd ar y Cerdyn Sgorio Cytbwys. Fodd bynnag roedd argymhelliad statudol i'r Cyngor gynnal adolygiad o'r trefniadau ar gyfer casglu, cyfrifo a chyflwyno adroddiad ar y wybodaeth am berfformiad a geir yn ei Gynllun Gwella.
- Daeth gwaith archwilio ac arolygu perfformiad a wnaed gan yr Archwilydd Penodedig ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru i'r casgliad fod llawer o wasanaethau'n cael eu rhedeg yn dda ar y cyfan. Roedd 69.4% o Ddangosyddion Perfformiad Strategol Cenedlaethol y Cyngor yn y ddau chwarter perfformiad uchaf o'u cymharu â chynghorau eraill yng Nghymru.
- Mae'r broses herio ar gyfer rheoli perfformiad yn glir-ddiffiniedig ac wedi ei weithredu ar draws yr awdurdod, ar sail cyfarwyddiadau'r Uned Perfformiad a Phrosiectau.
- Ni fydd unrhyw adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor, Bwrdd y Cyngor, y Pwyllgor Adnoddau Dynol, y Pwyllgor Pensiynau nac, yng nghyswllt materion eiddo unigol, i Bwyllgor Ardal nac i aelod unigol lle bo'r hawl penderfynu gan yr aelod, onid yw, yn gyntaf, wedi'i gyflwyno i'r tri swyddog statudol am sylwadau ar unrhyw fater ynghylch polisi, cyfreithioldeb, priodoldeb ac oblygiadau ariannol unrhyw argymhellion.
- Ffrwyth llafur cyfres o gyfarfodydd rhwng rheolwyr y Cyngor, y Tîm Rheoli Corfforaethol ac aelodau etholedig yw adnabod yn flynyddol y Prif Faterion sy'n wynebu'r Cyfadranau a chaiff eu hymgorffori i'r cynllun strategol 3 mlynedd.
- Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnal adolygiad blynyddol o wasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor. Yn ei adolygiad diweddaraf daeth yr archwilwyr allanol i'r casgliad fod gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi cyrraedd y safonau proffesiynol gofynnol ac felly ei fod yn bosibl i iddynt ddibynnu ar waith y gwasanaeth.
- Adroddodd y Rheolwr Archwilio a Risg fod gan Gyngor Gwynedd, yn ei farn ef, fframwaith cadarn o reolaeth fewnol er mwyn cynnig sicrwydd rhesymol parthed cyflawniad effeithiol ac effeithlon o amcanion y Cyngor, gan fod y camau a gymerwyd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol i sefydlu a chryfhau rheolaethau mewnol ac i sicrhau fod argymhellion i gywiro gwendidau a adnabuwyd gan Archwilio Mewnol wedi bod yn foddhaol.

- Cynhelir cyfarfodydd rheolaidd o'r Pwyllgor Archwilio. Mae'r Pwyllgor yn cadw goruchwyliaeth fanwl ar lwyddiant archwilio mewnol i gwblhau ei gynllun archwilio ac i gynnal archwiliadau dilyniant mewn meysydd ble adnabuwyd methiant mewn rheolaeth fewnol. Mae'r Pwyllgor yn galw rheolwyr a Phenaethiaid Gwasanaeth yn atebol pan fu methiant i weithredu gwelliannau disgwyliedig i reolaethau mewnol.
- Mae'r Cyngor yn parhau i ddatblygu'r Strategaeth Gyfathrebu. Yn ogystal, cynhelir amryw o gyfarfodydd gan Dimau Rheoli ar sawl lefel ym mhob Cyfadran i sicrhau bod amcanion yr awdurdod yn cael eu cyfathrebu i staff drwy'r sianeli addas.

Rydym wedi cael ein cyngori ar oblygiadau canlyniad yr adolygiad o effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol, ac mae cynllun i fynd i'r afael â gwendidau a sicrhau gwelliant parhaus yn ei le.

Rhan 5: MATERION LLYWODRAETHU ARWYDDOCAOL

Mae'r prosesau a ddisgrifir mewn rhannau blaenorol o'r datganiad hwn yn disgrifio'r dulliau a ddefnyddiwyd gan y Cyngor i adnabod y materion rheolaeth fewnol fwyaf arwyddocaol sydd angen sylw.

Mae'r prif faterion a nodwyd yng nghynlluniau'r Cyfadranau ac adnabuwyd ar gyfer cynllunio strategol 3 mlynedd yn cynnwys y canlynol:

Amcan - Cymuned Gynaliadwy

RHIF	BLAENORIAETH STRATEGOL	GWEITHREDIADAU
1	Economi Gwynedd (hyrwyddo datblygiadau economaidd a gwasgaru twf ar draws y Sir)	Creu amodau i ddatblygu Sectorau Twf trwy:- a) Sefydlu a datblygu Sectorau Gwerth Uchel (technoleg uwch, gwyddorau amgylcheddol, gwyddorau meddygol, eigioneg ac ynni) b) Sectorau Arwyddocaol (adeiladau, gofal, diwydiannau creadigol, twristiaeth, bwyd ac amaeth ac awyr agored) Rhaglenni Ariannol Allanol Datblygu'r defnydd o'r Rhynggrwyd
2	Cyflenwad Tai (galluogi pobl i aros yn eu cymunedau trwy ddarparu cyflenwad o dai addas)	Dod ac eiddo gwag yn ôl i ddefnydd Polisiâu cynllunio sy'n creu cyfleon i ddarparu cyflenwad addas o dai Tai fforddiadwy Prosiect Stoc Tai'r Cyngor
3	Plant a Phobl Ifanc (cymryd camau i wella cyfleoedd i blant a phobl ifanc ar draws y sir)	Ad-drefnu Ysgolion Cynradd Adolygu Addysg Uwchradd ac ôl-16 Gwellu sgiliau sylfaenol Lles Plant a Phobl Ifanc
4	Sgiliau (darparu'r math cywir o sgiliau i adlewyrchu cyfleon yn y farchnad lafur)	Ail-drefnu system comisiynu hyfforddiant a sgiliau (ar y cyd) Llwybrau Dysgu / Llwybrau Gyrfa Gweithredu Strategaeth Sgiliau Gwynedd ac Ynys Môn Sgiliau Mentergarwch

RHIF	BLAENORIAETH STRATEGOL	GWEITHREDIADAU
5	Pobl Ifanc a Theuluoedd (denu pobl ifanc a theuluoedd yn ôl i'r Sir)	Paratoi ar gyfer sefydlu gwasanaeth i alluogi pobl ifanc a theuluoedd i ddychwelyd i Wynedd
6	Yr Iaith Gymraeg (parhau i warchod a hybu'r iaith Gymraeg)	Cymhathu Mewnfwydwr Gweithredu Strategaeth Hyrwyddo'r Iaith Gymraeg a Rhaglen Waith Menter Iaith Gwynedd Sefydlu Siarter Iaith i Wynedd
7	Newid Hinsawdd (datblygu cynlluniau i ymateb i a lleihau effaith Newid Hinsawdd)	Cynllun Peilot Rheoli Risg Llifogydd Lleihau a Rheoli Gwastraff Cynllun Lleihau Carbon Newid Hinsawdd – Newid Lleoedd
8	Dyfodol i'r Ardaloedd Gwledig (cefnogi Ardaloedd Gwledig yn sgil y newidiadau yn y byd o'n cwmpas)	Dylanwadu (Arwain yr Agenda Wledig) Agwedd Holistaidd i Weithgareddau Gwledig Hybu Cryfder yr Ardaloedd Gwledig Polisi Tai Haf
9	Iechyd (hyrwyddo ffitrwydd, iechyd a'r maes awyr agored)	Hyrwyddo Datblygiadau yn y maes awyr agored Hyrwyddo'r agenda iechyd, maeth a ffitrwydd oddi fewn i Ysgolion Gwynedd Gweithredu Strategaeth Chwaraeon a Gweithgarwch Corfforol y Cyngor Cynllun Bwydlenni Iach i Ysgolion Lleihau Ysmygu

Amcan – Gwella'r Cyngor er mwyn Gwella Gwynedd.

RHIF	BLAENORIAETH STRATEGOL	GWEITHREDIADAU
1	Prosesau a Systemau (sicrhau systemau a phrosesau addas a chyfoes)	Trawsnewid Busnes System Adnoddau Dynol
2	Pobl a Diwylliant (gwell rheoli, gwerthfawrogi â chysylltu gyda gweithwyr mewn fframwaith clir a diwylliant "Un Cyngor" positif)	System Cynllunio Gweithlu Corfforaethol Strategaeth Pobl Perfformiad Newid Diwylliant y Cyngor
3	Arweinyddiaeth a Gweledigaeth (datblygu'r Cyngor fel ei fod yn cael ei arwain yn well)	Rhaglen Datblygu Arweinwyr Rhaglen Datblygu Arweinyddiaeth Gwleidyddol Datblygu Ffocws Strategol Datblygu Arweinwyr y Dyfodol
4	Y Defnydd o Adnoddau (sicrhau gwerth am arian, sylfaen asedau cynaliadwy a chysylltu adnoddau â blaenoriaethau)	Strategaeth Ariannol Rhaglen Arbedion ac Effeithlonrwydd Asedau'r Cyngor Gwybodaeth a Data

Amcan - Tegwch a Chyfleoedd i Bobl a Chymunedau Bregus

RHIF	BLAENORIAETH STRATEGOL	GWEITHREDIADAU
1	Plant a Phobl Ifanc Bregus (ymateb i anghenion y plant a phobl ifanc mwyaf bregus)	Cynllun Tlodi Plant Plant a phobl ifanc mewn gofal Gofalwyr Ifanc Gweithio Aml-ddisgyblaethol
2	Blaenoriaethu Cymunedau o Angen (rhoi sylw penodol a chyfeirio adnoddau i gymunedau o angen)	Dadansoddi sut mae torri'r cylch amddifadedd Gwyo ymyrraeth i gymunedau o angen Integreiddio gwasanaethau yn fwy effeithiol
3	Gwasanaethau Oedolion Bregus (oedolion a'u gofalwyr yn derbyn gwasanaethau addas i'w anghenion gan sicrhau parch ac urddas)	Gwasanaethau preswyl i bobl hŷn Gwasanaethau i rai â dementia Gofalwyr - anghenion gofalwyr yn cael eu hadnabod, eu hystyried a'u diwallu yn gyson ar draws y gwasanaethau Anabledd Dysgu – llety addas i fyw Gweithredu'r Fframwaith Gwasanaeth Cenedlaethol i Bobl Hŷn
4	Sgiliau a Chyfleon (darparu'r math cywir o sgiliau i adlewyrchu cyfleon yn y farchnad llafur)	Targedu'r Economaidd Anweithredol

Amcan – Ffocws ar Drigolion

RHIF	BLAENORIAETH STRATEGOL	GWEITHREDIADAU
1	Amgylchedd o Ansawdd (gwella'r amgylchedd ffisegol ac adeiledig er budd trigolion)	Prosiect Cyd-weithio Prosiect Gorfodaeth (ar y cyd) Gangiau Cymunedol Rhaglen "Blits" Canol Trefi a Phentrefi
2	Ffocws ar y Cwsmer (sicrhau mynediad rhwydd at wasanaethau a'u bod yn cael eu cyflawni ar amser ac yn cwrdd â safonau a gyhoeddir)	Canolfan Gyswllt a'r We Teilwra Gwasanaethau i'r Cwsmer
3	Cyfranogaeth y Gymuned a Dinasyddiaeth (sicrhau fod y dinasyddion yn medru dylanwadu ar y gwasanaethau a gyflwynir ac annog dinasyddiaeth)	Cysylltu â'r Gymuned
4	Cludiant (symud i drefn effeithiol integredig ar gyfer cludiant yn y Sir)	Ail-fodelu cludiant i wella mynediad i wasanaethau

RHIF	BLAENORIAETH STRATEGOL	GWEITHREDIADAU
5	Gwella Gwasanaethau Unigol (mynd i'r afael â meysydd gwasanaeth unigol lle y mae'r Cyngor am wneud newid arwyddocaol)	<p>Rhaglen Wella Gwasanaethau Cymdeithasol</p> <p>Cynllunio Argyfwng</p> <p>Ail ddylunio Gwasanaethau Iechyd a Gofal yn y Gymuned</p> <p>Adolygu Gwasanaethau Ieuencid</p> <p>Gosod Tai Cyngor</p> <p>Gwella perfformiad o ran:-</p> <p>a) Adolygu Cynlluniau Gofal</p> <p>b) Asesu Gofalwyr (Gwasanaethau Oedolion)</p> <p>c) Strategaeth Lleoli Plant mewn Gofal</p> <p>Canran cleientiaid yn derbyn gofal yn y gymuned</p> <p>ch) Atgyfeiriadau</p> <p>d) Adolygiadau amddiffyn plant</p> <p>dd) Arolygu Hylendid Bwyd busnesau</p> <p>e) Cyflogaeth Gweithwyr Anabl</p>

Rhan 6: BARN

Rydym yn bwriadau cymryd camau i ddelio gyda'r materion uchod yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon bydd y camau hyn yn delio gyda'r angen i wella adnabwyd yn yr adolygiad effeithiolrwydd a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'r adolygiad blynyddol nesaf.

Harry Thomas
Prif Weithredwr Cyngor Gwynedd

Cyng. Dyfed Edwards
Arweinydd Cyngor Gwynedd

Dyddiad

Dyddiad

DATGANIAD O'R POLISIÂU CYFRIFO

I. CYFFREDINOL

Darparwyd y cyfrifon yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfrifwaith Awdurdodau Lleol yn y DU diweddaraf a gyhoeddwyd gan y Chartered Institute of Public Finance and Accountancy (CIPFA) ym Mis Mehefin 2007 ("Y Cod Ymarfer") sydd yn cynnwys y Cod Ymarfer Cyfrifo ar gyfer Gwerth Gorau (BVACOP) a'r Datganiad Ymarfer Argymelledig (SORP), a nodiadau arweiniol CIPFA ar ddefnydd Safonau Adrodd Ariannol (FRS's).

Mewn perthynas a pholisi yn ymwneud a cyfalafu gwariant, ein ymarferiad yw gweithredu ar sail natur y gwariant yn hytrach na lefel penodol o wariant.

2. ASEDAU SEFYDLOG

Adolygir gwerth asedau'r Cyngor a gofnodir ar fasdata'r Gwasanaeth Eiddo o leiaf bob 5 mlynedd (gyda gwerth Tai Cyngor yn cael eu hadolygu yn flynyddol). Mae hyn yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfrifwaith a'r Datganiadau Egwyddorion Prasio Asedau a Nodiadau Arweiniad a gyhoeddwyd gan Sefydliad Brenhinol y Syrffewyr Siartredig. Mae'r gwerthusiad cyflawn diwethaf yn effeithiol o'r 1af Ebrill 2005.

Mae newidiadau wedi eu cyflwyno yn sgil gofynion newydd y SORP 2007 sydd yn cael effaith penodol ar sut y cyfrifir am Asedau Sefydlog yng nghyfrifon 2007/08. Mae'r newidiadau yma yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol 10, 11 a 15. Y prif newidiadau yw'r angen i greu dau gyfrif newydd, sef y Reserf Ail Brisio a'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf. Mae'r rhain yn cymryd lle'r Cyfrif Ail-ddatgan Asedau Sefydlog a'r Cyfrif Cyllido Cyfalaf. Trosglwyddwyd balans y ddau 'hen' gyfrif yma i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn unol â gofynion y SORP 2007, sydd yn golygu fod y Reserf Ail Brisio yn cael ei gyflwyno gyda balans o dim. Yr egwyddor tu ôl hyn yw fod gwerth cyfredol pob ased yn y gofrestr Asedau yn gyfartal i'r gost hanesyddol ar ddechrau'r flwyddyn ariannol 2007/08. Pwrpas y ddau gyfrif newydd yw:

Reserf Ail Brisio - cofnodi gwerth unrhyw gynnydd net sydd heb ei wireddu o ail Brisio Asedau ar ôl 1 Ebrill 2007

Cyfrif Addasiadau Cyfalaf - adlewyrchu'r gwahaniaeth mewn amseriad rhwng y gost o'r Asedau sefydlog a ddefnyddiwyd a'r ariannu cyfalaf a roddwyd o'r neilltu i dalu amdanynt.

Yn dilyn o'r uchod, fe ychwanegir gwariant ar asedau newydd a chyfredol yn flynyddol, gan wedyn ystyried os ydy'r gwariant yma wedi cynhyrchu cynnydd mewn gwerth i'r ased. Os oes cynnydd mae hyn yn cael ei adlewyrchu drwy'r Reserf Ail Brisio, os nad oes cynnydd mae'n dilyn fod amhariad i werth yr ased (gweler 4 isod ar gyfer dull cyfrifo am amhariad). Yn benodol ar gyfer Asedau o'r math Tir ac Adeiladau ac Asedau Cymunedol ble ceir gwariant yn y flwyddyn o dros £100,000 ar ased unigol, mae'r Prif Swyddog Stadau yn adolygu'r asedau ac yn ail brisio unrhyw un sydd ei angen.

Dangosir asedau gweithredol ar sail gwerth defnydd presennol (EUV) neu gostau ail-adeiladu dibrisiedig (DRC) ar gyfer eiddo arbenigol.

Mae Tai Cyngor wedi eu prasio ar sail Gwerth Defnydd Presennol i Dai Cymdeithasol (EUV-SH), yn unol â gofynion Datganiad o Ymarfer Argymelledig ar gyfer Llywodraeth Leol. Mae'r fethodoleg a ddefnyddiwyd gan y Cyngor i bennu'r gwerth defnydd presennol i dai cymdeithasol angen cyfrifo 'ffactor addasu' sydd wedyn yn cael ei roi yn erbyn y gwerth eiddo gwag i adlewyrchu'r ffaith fod gan Dai Cyngor denant 'tai cymdeithasol' mewn lle. Mae ffactorau addasu ar gyfer pob ardal yn Lloegr yn gynwysedig mewn arweiniad a ddarparwyd gan Swyddfa'r Dirprwy Brif Weinidog yng Ngorffennaf 2005. Nid yw Llywodraeth Cynulliad Cymru wedi darparu arweiniad tebyg. Mae Prisiwr y Cyngor felly wedi cyfrifo ffactor addasu a fwriadwyd i adlewyrchu ffactorau'r farchnad leol.

Dangosir asedau anweithredol ar yr isaf o gostau ail-adeiladu cyfredol net a gwerth gwireddadwy net (fel arfer Gwerth y Farchnad).

Defnyddir cost hanesyddol (a ddibrisiwyd) ar gyfer cerbydau, offer, dodrefn a chyfarpar.

Mae Asedau is adeiladwaith a chymunedol yn ymddangos ar bris hanesyddol yn bennaf neu gwerth defnydd presennol ble yn briodol.

Cynhwysir Asedau heb eu cwblhau ar sail cost hanesyddol tan gwblheir y gwaith pan eu prisir yn unol â'r polisiau cyfrifo a'u trosglwyddo i'r categori Asedau perthnasol.

Defnyddir isafswm at ddibenion prisio o £20,000 ar gyfer tir ac adeiladau gweithredol y Cyngor a £5,000 ar gyfer eitemau unigol o Gerbydau Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

3. TREULIAU GOHIRIEDIG

Taliadau o natur cyfalaf yw'r treuliau gohiriedig sydd ddim yn creu ased sefydlog ond sydd yn rhoddi budd i'r economi leol. Defnyddir cost hanesyddol ar eu cyfer yn y fantolen ac ysgrifennir hwynt i lawr mewn blwyddyn.

4. SAIL YR AD-DALIADAU CYFALAF

Mae Safon Adrodd Ariannol II yn mynnu bod asedau'n cael eu hadolygu bob blwyddyn i adnabod unrhyw amhariad neu leihad mewn gwerth oherwydd treuliant buddiannau economaidd. Mae'r newidiadau a ddisgrifwyd uchod yn sgil y SORP 2007 wedi dylanwadau ar ein dull o gyfrifo am amhariad, ac yn dilyn o hyn mae unrhyw wariant ar asedau sefydlog sydd ddim yn cynhyrchu cynnydd mewn gwerth i'r ased, yn cael ei ad-dalu yn erbyn y Cyfrif Incwm a Gwariant yn y flwyddyn. Cyn 2007/08 roedd modd sgwennu'r math yma o amhariad i ffwrdd i'r Cyfrif Ail-Ddatgan Asedau Sefydlog, ond nid oedd y driniaeth yma yn cyd-fynd efo Safon Adrodd Ariannol II. Mae'r dull newydd o gyfrifo bellach yn llwyr ufudd i'r Safon. Mae'r SORP yn caniatáu addasu effaith amhariad trwy'r Datganiad o Symudiadau a dangosir yr addasiad canlyniadol yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf ar y Fantolen. Prif elfennau FRS 15 yw bod yn rhaid dibrisio adeiladau os nad ydynt yn cael eu prisio bob blwyddyn. Yn ogystal, mae'n ofynnol dibrisio prif elfennau ased sengl sydd â bywydau economaidd gwahanol ar wahân.

Dibrisir Asedau ar sail eu gwerth ar y fantolen i'w ysgrifennu i ffwrdd fel a ganlyn:

- (i) Dibrisir cerbydau, offer dodrefn a chyfarpar dros eu bywyd amcangyfrifedig (3 – 10 mlynedd)
- (ii) Dibrisir is-adeiladwaith dros 40 mlynedd
- (iii) Ysgrifennir treuliau gohiriedig i lawr yn y cyfnod yr ymddangosant
- (iv) Ni ddibrisir tir
- (v) Dibrisir adeiladau dros eu bywyd amcangyfrifedig (amrywiol)

Mae'n ofynnol o dan Rheoliadau Llywodraeth Leol Cyllido Cyfalaf a Chyfrifo Cymru 2003 i'r Cyngor ddarparu lleiafswm refeniw sy'n seiliedig ar y Gofyn Cyllido Cyfalaf. Pan fo swm y dibrisiant uchod yn is na'r lleiafswm yma, ychwanegir y gwahaniaeth i'r Cyfrif Incwm a Gwariant. Fodd bynnag, ble mae'r dibrisiant yn uwch na'r lleiafswm darpariaeth refeniw rhoddir credyd i'r Cyfrif Incwm a Gwariant.

Seilir y costau cyfalaf i'r Cyfrif Refeniw Tai ar ofynion y ddeddfwriaeth yn cynnwys darpariaeth lleiafswm refeniw ar sail yr elfen Tai o'r Gofyn Cyllido Cyfalaf a'r canran priodol o'r costau llog allanol a'r costau benthyca. Ad-delir unrhyw gyllido cyfalaf o'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn uniongyrchol o'r Cyfrif Refeniw Tai. Fel gofyniad newydd ers 2005/06 mae Ad-daliadau Cyfalaf hefyd yn cael eu had-dalu gan y Cyfrif Refeniw Tai.

Yn unol â'r Cod Ymarfer, telir am wariant cyfalaf ar gyfer Gwasanaethau Cronfa'r Cyngor sydd i'w gyllido o refeniw drwy ei ddisbarthu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

5. DERBYNIADAU CYFALAF

Pan werthir Asedau gan yr Awdurdod mae'r ddeddfwriaeth yn nodi'r defnydd y gellir ei wneud o'r derbyniadau cyfalaf.

Mewn achos adeiladau'r Cyfrif Refeniw Tai nid yw'n angenrheidiol bellach i roi canran o'r derbyniad o'r neilltu, ond mae'r Cyngor wedi penderfynu i barhau efo'r hen drefn o neilltuo 75% o'r derbyniad ar gyfer ad-dalu benthyciadau allanol. Cedwir y 25% arall yn y Reserf Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy hyd nes defnyddir yr adnoddau i gyllido gwariant cyfalaf. Gellir defnyddio 100% o dderbyniadau a ddaw o werthu tir y Cyfrif Refeniw Tai.

Gellir defnyddio 100% o'r holl dderbyniadau cyfalaf sydd yn perthyn i Gronfa'r Cyngor ac nid oes angen i'w neilltuo erbyn hyn.

6. GRANTIAU'R LLYWODRAETH

Rydym yn priodi grantiau refeniw gyda'r gwariant perthnasol a chredydir hwynt i'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn y cyfnod priodol.

Credydir grantiau a chyfraniadau cyfalaf i'r Cyfrif Grantiau Gohiriedig pryd y defnyddir i gyllido gwariant a'i ryddhau i'r Penawdau Gwasanaeth priodol yn y Cyfrif Incwm a Gwariant dros fywyd yr ased i gyd-fynd gyda dibrisiant yr Asedau perthnasol.

Cyfrifir Grantiau'r Llywodraeth a chyfraniadau eraill ar sail cronadau.

7. OFFERYNAU ARIANNOL

Er mwyn cydymffurfio gyda'r gofynion Safonau Adrodd Ariannol 25, 26 a 29, cyflwynwyd gofynion newydd yn y SORP 2007 ar gyfer categorieiddio Offerynnau Ariannol. Offerynnau Ariannol yw unrhyw gytundeb sydd yn creu ased ariannol mewn un endid ac ymrwymiad ariannol neu offerynnau ecwiti mewn endid arall. Felly, mae'r term offerynnau ariannol yn cynnwys asedau ariannol ac ymrwymadau ariannol.

Mewn cydymffurfiad gyda'r gofynion newydd adolygwyd asedau ac ymrwymadau ariannol y Cyngor er mwyn eu categorieiddio a phenderfynu ar y triniaeth cywir. Adnabwyd yr offerynnau ganlynol wrth wneud yr adolygiad hwn:

Ymrwymadau ariannol

- Credydwr masnachol a chredydwr eraill.
- Benthyciadau tymor hir gan gynnwys premiwm a disgownts ar setliad cynnar benthyciadau sydd wedi eu gohirio.
- Gwarantau ariannol.

Asedau ariannol

- Adnau banc
- Dyledwyr masnachol
- Benthyciadau derbyniadwy
- Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn brisio ei ymrwymadau ariannol ar cost wedi ei amorteiddio gan ddefnyddio'r dull cyfradd llog effeithiol. Cyfrifir llog i'r Cyfrif Incwm a Gwariant gan ddefnyddio'r dull cyfradd llog effeithiol. Oherwydd fod benthyciadau tymor hir y Cyngor i gyd ar gyfraddau sefydlog, telir y llog wedi ei cronnu am y flwyddyn.

Mae enillion neu golledion sydd yn codi ar ad-daliad cynnar yn cael eu trin fel eu bod yn diddymu'r ymrwymiad ariannol onibai eu bod yn cwrdd ag amodau caeth lle bo modd trin y trafodyn fel addasiad o amodau'r benthyciad presennol ac addasu gwerth y benthyciad newydd gyda unrhyw enillion neu colledion.

Dosbarthir mwyafrif Asedau ariannol y Cyngor fel benthyciadau neu dyledwyr ac felly eu prisio ar sail cost wedi ei amorteiddio gan ddefnyddio'r dull cyfradd llog effeithiol. Mae gan y Cyngor ddau buddsoddiad sydd yn cael eu ad-dalu yn ystod 2008/09 sydd wedi cael eu trin fel asedau ariannol ar gael i'w gwerthu ac wedi cael eu ail-ddatgan i werth deg.

Mesurir Credydwyr a Dyledwyr tymor byr sydd heb cyfradd llog datganedig ar sail swm yr anfoneb gwreiddiol. Mae hyn yn cynnwys yr holl dyledwyr a credydwyr masnachol.

Mae deddfwriaeth 'Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) (Diwygio) 2007 yn caniatáu addasu effaith ail-ddatgan offerynau ariannol trwy'r Datganiad o Symudiadau a dangosir yr addasiad canlyniadol yn y Cyfrif Addasiadau Offerynau Ariannol ar y Fantolen.

Cyn y gofynion newydd yma, lle roedd ail-brynu benthyciadau yn cysylltiedig gyda ail-ariannu neu ail-strwythuro benthyciadau gyda'r un effaith economaidd yn gyffredinol pan welir yn ei cyfanrwydd, polisi y Cyngor oedd adnabod enillion neu colledion dros oes y benthyciad olynol neu gyfnod o 10 mlynedd, pa bynnag yw'n fyrach. Mae'r addasiad a chaniateir o dan statud yn golygu bod yr effaith net ar balansau'r Cyngor yn gyfatebol i'r trosglwyddiad o dan y polisi yma.

8. DYLEDWYR A CHREDYDWYR

Cedwir cyfrifon y Cyngor ar sail cronni yn unol â'r Côt Ymarfer Cyfrifwaith. Hynny yw, cynhwysir symiau sy'n ddyledus i, neu oddi wrth y Cyngor yn ystod y flwyddyn p'run a'u derbyniwyd neu'u talwyd ai peidio yn y flwyddyn.

Eithriad i'r arfer yma yw taliadau chwarterol megis trydan, a gyfrifir yn ôl dyddiad darllen y mesurydd yn hytrach na rhannu'r gost rhwng gwahanol flynyddoedd ariannol. Trwy weithredu'r polisi'n gyson ymhob blwyddyn ni chaiff effaith o bwys ar gyfrifon y flwyddyn.

9. STOCIAU A GWAITH MEWN LLAW

Dylai stociau a gwaith mewn llaw ymddangos ar y fantolen ar sail yr isaf o gost hanesyddol neu wir werth, yn unol â darpariaethau'r Côt Ymarfer. Ond oherwydd ymarferoldeb prif systemau stoc y Cyngor, mae mwyafrif y stoc yn ymddangos yn y cyfrifon ar sail cost cyfartalog. Nid yw'r gwahaniaeth mewn sail gwerthuso yn faterol.

10. COSTAU GWASANAETHAU CEFNOGOL

Mae'r taliadau am wasanaethau a ddarperir gan Adrannau Canolog Cefnogol yn seiliedig ar gyfuniad o brisiau a bennir ymlaen llaw, amser y staff a gofnodir, cofnodi trafodion a fformiwlâu penodedig. Rhennir costau swyddfeydd yn ôl arwynebedd y lloriau.

Yr unig gostau a adewir heb eu dosrannu, cyfanswm o £1.304 m am 2007/08 (£1.290m yn 2006/07), yw costau rheolaeth corfforaethol a chostau cefnogol nad oes rhaid eu dosrannu yn ôl darpariaethau'r Cod Ymarfer. Mae'r dosraniad yn cydymffurfio gyda'r Cod Ymarfer Cyfrifo ar gyfer Gwerth Gorau.

11. DARPARIAETHAU

Mae'r Cyngor yn gosod o'r neilltu darpariaethau ar gyfer ymrwymadau penodol sy'n debygol neu'n sicr o godi ond ni ellir ar hyn o bryd eu pennu'n gywir. Gwneir darpariaethau hefyd ar gyfer dyledion sydd

yn annhebyg o gael eu talu. Ysgrifennir dyledion drwg i ffwrdd yn erbyn y gwasanaeth perthnasol. Gweler manylion pellach yn Nodyn 28.

12. ARIAN WRTH GEFN

Yn unol â darpariaeth Deddf Llywodraeth Leol 1988, mae'r Cyngor yn cynnal un Cronfa Gyffredinol sydd yn cynrychioli arian wrth gefn yr Awdurdod. Dangosir cronfa refeniw y Cyfrif Refeniw Tai ar wahân oherwydd bod trefniadau "ynysu" y Llywodraeth ("ring fencing") yn golygu na chant eu defnyddio at unrhyw bwrpas arall. Fodd bynnag, ceir hefyd nifer o Reserfau Penodol, fe roddir manylion o'r rhain yn Nodyn 41.

13. PENSIYNAU

Bellach mae yna Safon Adrodd Ariannol newydd (FRS 17) wedi cymryd lle'r Datganiad Arferion Cyfrifeg Safonol 24 ar gyfer nodi sut y dylid trin a datgelu'r ymrwymadau tymor hir sy'n bodoli mewn perthynas â chostau pensiwn. Mae cynghorau lleol yn Nghymru a Lloegr i weithredu FRS17 yn llawn yn eu prif ddatganiadau ariannol. Gweler y prif gyfrifon a'u nodiadau perthnasol am fanylion.

14. DYRANNU LLOG DERBYNIADWY

Mae'r Awdurdod yn buddsoddi arian dros ben am gyfnodau o dros nos hyd at ddwy flynedd a thelir y llog i Gronfa Gyffredinol y Sir, Y Cyfrif Refeniw Tai, Cronfa Bensiwn Gwynedd, Cronfa'r Degwm ac ymddiriedolaethau eraill ar sail eu balansau dyddiol a'r gyfradd llog a enillir.

15. LLOG SYDD YN DALADWY

Cyfrifir am log sy'n daladwy ar fenthyciadau allanol yn y cyfrifon yn y cyfnod y maent yn perthyn iddo ar sail sy'n adlewyrchu effaith economaidd gyflawn y benthyciad.

16. LESAU

Cyfrifir am daliadau o dan lesau gweithredol yng nghyfrifon refeniw gwasanaethau ar sail cronadau.

17. TRETH AR WERTH (TAW)

Dim ond mewn sefyllfa ble nad oes modd adennill TAW, y cynhwysir TAW yn ein cyfrifon incwm a gwariant cyfalaf a refeniw.

18. BUDDIANNAU MEWN CWMNIAU AC ENDIDAU ERAILL

Dangosir buddsoddiadau'r Cyngor yng nghwmnïau ac endidau eraill yn y Fantolen fel cost gwreiddiol, a gwneir darpariaeth, fel yn briodol, ar gyfer unrhyw golledion. Rhoddir manylion pellach yn Nodyn 24 'Buddsoddiadau'.

Pan fo'r Cyngor â budd mewn corff cysylltiedig ac yn cael buddiannau o'r corff ond hefyd yn wynebu'r risgiau cysylltiedig yna bydd y Cyngor yn penderfynu gyda golwg ar eu sylwedd a fydd angen Datganiadau Ariannol Cyfunol yn unol â gofynion y Côt. Wrth benderfynu ar y dull cyfrifo yng nghyswllt y budd mewn corff, bydd y Cyngor yn rhoi sylw i faint o ddylanwad ac o reolaeth sydd ganddo dros y corff hwnnw.

CYFRIF INCWM A GWARIANT – 2007/08

31 Mawrth		31 Mawrth 2008		
2007		Gwariant	Incwm	Gwariant
£'000		Gros		Net
£'000		£'000	£'000	£'000
9,964	Diwylliant a Gwasanaethau Cysylltiedig	15,752	(5,839)	9,913
14,830	Gwasanaethau Amgylcheddol	22,709	(7,148)	15,561
5,414	Cynllunio a Datblygu	9,177	(4,287)	4,890
78,408	Gwasanaethau Plant ac Addysg – Addysg	97,316	(16,015)	81,301
11,920	Gwasanaethau Plant ac Addysg – Gofal Cymdeithasol Plant	15,968	(2,541)	13,427
15,078	Prifffyrdd, Ffyrdd a Thrafnidiaeth	22,706	(6,781)	15,925
2,234	Tai (Cyffredinol)	33,392	(30,723)	2,669
33,927	Gofal Cymdeithasol Oedolion	52,121	(14,743)	37,378
1,900	Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd	10,204	(8,741)	1,463
244	Gwasanaethau Llysoedd	386	(143)	243
1,914	Costau Craidd Corfforaethol a Democratiaeth	9,773	(7,560)	2,213
71	Costau heb eu Dosrannu	196	0	196
4,170	Eitemau Eithriadol (<i>Nodyn 18</i>)	1,239	0	1,239
180,074	Cost net Gwasanaethau Cronfa'r Cyngor	290,939	(104,521)	186,418
4,444	Cyfrif Refeniw Tai	22,186	(18,620)	3,566
184,518	Cost net gwasanaethau	313,125	(123,141)	189,984
260	Colled ar waredu Asedau Sefydlog			849
463	(Gwarged) / Colledion Gwasanaethau Masnachol (<i>Nodyn 12</i>)			395
7,544	Praeseptau a Lefiau (<i>Nodyn 13</i>)			7,634
9,369	Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg			10,714
(3,632)	Llog ac Incwm ar Fuddsoddiadau			(4,929)
1,058	Cost Llog Pensiynau ac Enillion a Ddisgwyilir ar Asedau (<i>Nodyn 6</i>)			72
199,580	Gwariant Net ar weithgareddau			204,719
(40,877)	Treth Cyngor (<i>Nodyn 14</i>)			(43,036)
(26,557)	Incwm net y Dreth Ddi-Annedd (<i>Nodyn 15</i>)			(28,679)
(126,361)	Grant Cynnal Refeniw			(130,471)
5,785	(Gweddill) / Diffyg am y flwyddyn			2,533

Oherwydd y newidiadau yng ngofynion y Datganiad Ymarfer Argymelledig o fewn y Côt Ymarfer, a'r angen i ail-ddatgan y sefyllfa cyfatebol a'r gyfer 2006/07 yn unol â'r gofynion yma, fe ymddengys felly fod y sefyllfa flaenorol fel a adroddwyd yn wreiddiol ar gyfer 2006/07 wedi newid. Gweler Nodyn 1 'Addasiadau Blwyddyn Blaenorol' i weld manylion y newidiadau.

Dangosir dadansoddiad manylach o'r gwariant ac incwm mesul rhaniad gwasanaeth yn Atodiad A ar dudalen 78 - 80.

DATGANIAD O'R SYMUDIAD AR GRONFA'R CYNGOR

31 Mawrth 2007 £'000		31 Mawrth 2008 £'000
5,785	(Gweddill) / Diffyg am y Flwyddyn ar y Cyfrif Incwm a Gwariant Symiau a gynhwysir yn y cyfrif Incwm a Gwariant ond a eithrir, yn unol â statud, wrth gyfrifo'r Symudiad ar Gronfa'r Cyngor am y flwyddyn	2,533
(15,020)	Dibrisiant ac Amhariad Asedau Sefydlog	(21,915)
8,638	Amorteiddiad Grantiau Llywodraeth Gohiriedig	7,543
(7,330)	Gostwng Prisiau Gohiriedig i'w Ariannu o Adnoddau Cyfalaf	(6,133)
(260)	Colled Net ar Werthiant Asedau Sefydlog	(849)
0	Costau Ariannol	(1,474)
(53)	Trosglwyddiad o Dderbyniadau Cyfalaf	(53)
(16,243)	Taliad Net am Fuddiannau Ymddeoliad yn unol â 'FRS17'	(13,617)
(30,268)		(36,498)
	Symiau a eithrir yn y cyfrif Incwm a Gwariant ond a gynhwysir, yn unol â statud, wrth gyfrifo'r Symudiad ar Gronfa'r Cyngor am y flwyddyn	
5,200	Lleiafswm Darpariaeth Refeniw ar gyfer Cyllido Cyfalaf	5,534
6,170	Gwariant Cyfalaf wedi ei gyfeirio yn y flwyddyn i Gronfa'r Cyngor Cyfraniad y Cyflogwr sy'n daladwy i Gronfa Bensiwn y Cyngor a Buddiannau Ymddeol sy'n daladwy'n uniongyrchol i bensiynwyr	7,008
14,418		16,773
25,788		29,315
	Trosglwyddiadau i/o Gronfa'r Cyngor y dylid eu cymeryd i ystyriaeth wrth bennu'r Symudiad ar Gronfa'r Cyngor am y flwyddyn	
(278)	Balans y Cyfrif Refeniw Tai	34
46	Darpariaeth Refeniw Gwirfoddol ar gyfer Cyllido Cyfalaf	153
(3,027)	Trosglwyddiad net i/o Reserfau a Glustnodwyd	2,133
(3,259)		2,320
(7,739)	Swm ychwanegol net sy'n ofynnol drwy statud ac arferion priodol anstatudol i'w debydu / (credydu) i Gronfa'r Cyngor am y flwyddyn	(4,863)
(1,954)	Cynnydd yng Nghronfa'r Cyngor am y Flwyddyn	(2,330)
(6,290)	Balans ar Gronfa'r Cyngor a Gariwyd Ymlaen	(8,244)
(8,244)	Balans ar Gronfa'r Cyngor i'w Gario Ymlaen	(10,574)

Mae Cronfa'r Cyngor yn dangos os yw'r Cyngor wedi gor neu tanwario yn erbyn y dreth gyngor a gasglwyd am y flwyddyn, gan ystyried y defnydd o reserfau blaenorol a chyfraniadau i gronfeydd a glustnodir ar gyfer gwariant yn y dyfodol.

Mae'r datganiad cysoni hwn yn crynhoi'r gwahaniaethau rhwng (gwarged) / diffyg ar y Cyfrif Incwm a Gwariant a'r (Cynnydd) / Lleihad ar Gronfa'r Cyngor.

DATGANIAD O'R CYFANSWM ENILLION A CHOLLEDION CYDNABYDDEDIG

31 Mawrth 2007 £'000		31 Mawrth 2008 £'000
5,785	(Gweddill) / Diffyg ar y Cyfrif Incwm a Gwariant	2,533
(19,060)	(Gweddill) / Diffyg yn deillio o Ailbrisió Asedau Sefydlog	(10,194)
	(Gweddill) / Diffyg yn deillio o Ailbrisió Asedion Ariannol sydd ar gael	
0	i'w gwerthu	(1,361)
	(Enillion) / Colledion Actiwaraidd ar Asedau ac Ymrwymadau'r	
(26,161)	Gronfa Bensiwn	(27,043)
	(Enillion) / Colledion ar Offerynau Ariannol – addasiad balans	
0	blwyddyn cynt	15
<u>(39,436)</u>	Cyfanswm (Enillion) / Colledion Cydnabyddedig am y Flwyddyn	<u>(36,050)</u>

Y FANTOLEN - 31 MAWRTH 2008

31 Mawrth 2007 £'000	1 April 2007 £'000		31 March 2008	
			£'000	£'000
		Asedau Sefydlog Diriaethol		
		Asedau Gweithredol (Nodyn 19)		
266,861	266,861	Tai Cyngor (Nodyn 19)	271,025	
149,318	149,318	Tir ac Adeiladau eraill (Nodyn 19)	151,632	
86,140	86,140	Isadeiladwaith (Nodyn 19)	94,167	
10,752	10,752	Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar (Nodyn 19)	11,452	528,276
393	393	Asedau Cymunedol (Nodyn 19)		476
		Asedau An-weithredol (Nodyn 19)		
1,244	1,244	Eiddo Buddsoddi (Nodyn 19)	1,244	
75	75	Asedau yn cael eu Hadeiladu (Nodyn 19)	2,363	3,607
893	2,487	Buddsoddiadau Tymor Hir (Nodyn 24)		2,253
674	674	Dyledwyr Tymor Hir (Nodyn 25)		648
		Rhagdaliadau'n ymwneud a premiwm ad-daliadau cynnar dyled		0
2	0			
516,352	517,944	Cyfanswm Asedau Tymor Hir		535,260
		Asedau Cyfredol		
1,030	1,030	Stociau a Gwaith mewn llaw	1,151	
31,593	30,571	Dyledwyr (Nodyn 25)	38,665	
83,535	84,453	Buddsoddiadau (Nodyn 24)	78,541	
72	72	Arian mewn llaw	73	
		Ymrwymadau Cyfredol		
(50,659)	(49,687)	Credydwyr (Nodyn 26)	(51,721)	
		Benthyciadau yn daladwy ar alwad neu o fewn 12 mis (Nodyn 27)	(575)	
(619)	(619)			
(11,623)	(11,623)	Arian ordynnwyd	(14,229)	51,905
569,681	572,141	Cyfanswm Asedau llai Ymrwymadau Cyfredol		587,165
		Benthyciadau yn daladwy o fewn cyfnod yn fwy na 12 mis (Nodyn 27)	(149,589)	
(149,195)	(150,167)			
(6,214)	(6,214)	Darpariaethau (Nodyn 28)	(4,179)	
(83,011)	(83,011)	Grantiau Llywodraeth Gohiriedig (Nodyn 29)	(96,447)	
(91)	0	Disgownt gohirieidig ar ad-daliadau cynnar dyled	0	
		Ymrwymiad yn perthyn i Gynllun Pensiwn buddiannau wedi eu diffinio (Nodyn 30)	(74,382)	(324,597)
(104,652)	(104,652)			
226,518	228,097	Cyfanswm Asedau llai Ymrwymadau		262,568
277,873	277,873	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf (Nodyn 33)		270,066
0	(15)	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol (Nodyn 34)		(1,489)
0	0	Reserf Ail-Brisio (Nodyn 36)		9,249
0	1,594	Reserf Offerynnau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu (Nodyn 35)		1,361
4,519	4,519	Reserf Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy (Nodyn 37)		4,600
133	133	Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig (Nodyn 38)		92
(104,581)	(104,581)	Reserf Pensiynau (Nodyn 39)		(74,382)
3,314	3,314	Cronfeydd wrth gefn Ysgolion (Nodyn 40)		3,716
35,405	35,405	Reserfau a Glustnodwyd (Nodyn 41)		37,136
		Balansau Refeniw		
8,244	8,244	Cronfa'r Cyngor	10,574	
1,611	1,611	Cyfrif Refeniw Tai	1,645	12,219
226,518	228,097	Cyfanswm Gwerth Net		262,568

DATGANIAD LLIF ARIAN – 2007/08

2006/07 £'000	2007/08	
	£'000	£'000
GWEITHGAREDDAU REFENIW		
Gwariant		
157,434	Arian a dalwyd i weithwyr	165,348
138,711	Costau gweithredol eraill	166,782
23,564	Taliadau i'r Pwll Cenedlaethol Trethi Ddi-Annedd	26,716
8,050	Praeseptau a dalwyd	8,602
19,871	Budd-dal Tai a dalwyd	21,193
<u>347,630</u>		<u>388,641</u>
Incwm		
(18,667)	Rhenti (ar ôl ad-daliadau)	(19,666)
(42,615)	Incwm y Dreth Gyngor	(44,648)
(26,557)	Incwm y Dreth Ddi-Annedd o'r Pwl Cenedlaethol	(28,679)
(23,929)	Derbyniadau Trethi Ddi-Annedd	(26,858)
(126,361)	Grant Cynnal Refeniw	(130,471)
(26,148)	Grant Budd-daliadau	(28,764)
(44,098)	Grantiau Penodol Eraill	(44,900)
(55,167)	Ffioedd, taliadau a chyfraniadau	(59,202)
(15,259)	Incwm arall	(17,206)
		<u>(400,394)</u>
(31,171)	<i>(Gweler Nodyn 47 a 48)</i>	<u>(11,753)</u>
COSTAU CYLLIDO		
Gwariant		
9,415	Llog a dalwyd	9,174
Incwm		
(3,633)	Llog Dderbyniwyd	(4,856)
<u>(25,389)</u>		<u>(7,435)</u>
GWEITHGAREDDAU CYFALAF		
Gwariant		
30,771	Prynu Asedau Sefydlog	32,622
7,330	Talu Grantiau a Chyfraniadau	6,113
199	Benthyciadau Hir Dymor newydd	291
<u>38,300</u>		<u>39,026</u>
Incwm		
(2,884)	Gwerthu Asedau	(2,407)
(295)	Ad-daliadau gan Ddyledwyr Tymor Hir	(273)
(22,380)	Grantiau Cyfalaf <i>(Gweler Nodyn 48)</i>	(20,961)
<u>(12,648)</u>		<u>15,385</u>
		<u>7,950</u>
RHEOLI ADNODDAU CYFREDOL		
18,890	Cynnydd/(Lleihad) mewn Buddsoddiadau Tymor Byr	(4,994)
<u>6,242</u>		<u>2,956</u>
CYLLIDO		
Gwariant		
11,763	Ad-dalu symiau a fenthycwyd	3,300
Incwm		
(10,500)	Benthyciadau Newydd	(3,650)
<u>7,505</u>	(Cynnydd) / Gostyngiad mewn Arian (Nodyn 49)	<u>2,606</u>

NODIADAU I'R DATGANIADAU ARIANNOL CRAIDD

NODYN I – ADDASIADAU BLWYDDYN BLAENOROL

Oherwydd gofynion newydd SORP 2007, ail-ddatganwyd rhai eitemau ar Fantolen 2006/07. Dangosir crynodeb o'r newidiadau i'r ffigurau ar 31 Mawrth 2007 yn y tabl isod:

	Y fantolen yng nghyfrifon 2006/07 £'000	Cyfrifon Cyfalaf Newydd £'000	Ffigurau cymharol y fantolen £'000
Cyfrif Ail-ddatgan Asedau	(272,979)	272,979	0
Cyfrif Cyllido Cyfalaf	(4,894)	4,894	0
Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	(277,873)	(277,873)
Net	(277,873)	0	(277,873)

Dangosir crynodeb o'r newidiadau i'r ffigurau ar 1 Ebrill 2007 yn y tabl isod:

	Y fantolen ar 31 Mawrth 2007 £'000	Offerynau Ariannol £'000	Llog ar Fuddsoddiada u £'000	Llog ar Fenthyciadau £'000	Y fantolen ar 1 Ebrill 2007 £'000
Buddsoddiadau Tymor Hir	893	1,594			2,487
Dyledwyr	31,593	(104)	(918)		30,571
Premiwm	2	(2)			0
Buddsoddiadau Tymor Byr	83,535		918		84,453
Credydwyr	(50,659)			972	(49,687)
Disgownt	(91)	91			0
Benthyciadau Tymor Hir	(149,195)			(972)	(150,167)
Asedau llai Ymrwymadau	(83,922)	1,579	0	0	(82,343)
Cyfrif Addasiadau Offerynau Ariannol	0	15			15
Reserf Offerynau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu	0	(1,594)			(1,594)
	0	(1,579)	0	0	(1,579)
Net	(83,922)	0	0	0	(83,922)

Oherwydd newidiadau yn Diffiniadau Gwasanaeth BVACOP, cynhwysir Gofal Cymdeithasol Plant yng Ngwasanaethau Plant ac Addysg, tra mae Gofal Cymdeithasol Oedolion yn Wasanaeth ar wahan. Yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ar gyfer 2006/07, cynhwyswyd Gofal Cymdeithasol Plant ac Oedolion o dan Gwasanaethau Cymdeithasol. Ail-ddatganwyd gwariant net 2006/07 ar y Cyfrif Incwm a Gwariant ar gyfer 2007/08 er mwyn adlewyrchu'r anghenion newydd uchod a rhai eitemau a gafodd ei categorio'n anghywir fel y dangosir yn y tabl isod:

	Cyfrif Incwm a Gwariant yng nghyfrifon 2006/07	Newidiada u i BVACOP	Ffigurau Cymharol ar y Cyfrif Incwm a Gwariant
	£'000	£'000	£'000
Cyfrif Incwm a Gwariant			
Gwasanaethau Cymdeithasol	45,851	(45,851)	0
Gofal Cymdeithasol Plant	0	11,920	11,920
Gofal Cymdeithasol Oedolion	0	33,927	33,927
Costau Craidd Corfforaethol a Democratiaeth	1,958	(44)	1,914
Cyfrif Refeniw Tai	4,391	53	4,444
Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	9,374	(5)	9,369
Is-gyfanswm	61,574	0	61,574
Datganiad o Symudiadau			
Gwariant Cyfalaf weid ei gyfeirio yn y flwyddyn i Gronfa'r Cyngor	3,380	2,790	6,170
Trosglwyddiad o dderbyniadau cyfalaf	0	(53)	(53)
Trosglwyddiad net i/o Reserfau a Glustnodwyd	(290)	(2,737)	(3,027)
Is-gyfanswm	3,090	0	3,090
Cyfanswm	64,664	0	64,664

NODYN 2 - GWARIANT ADRAN 137, DEDDF LLYWODRAETH LEOL 1972

Mae Adran 137 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 (diwygiwyd yn 2000) yn rhoi'r hawl i awdurdod lleol wario hyd at £5.44 y pen o boblogaeth berthnasol ardal yr awdurdod, cyfesur â £643,955 yn 2007/08, er budd pobl ei ardal ar weithgareddau a phrosiectau nad oes hawl gwario penodol perthnasol iddynt dan bwerau eraill. Gwariwyd cyfanswm o £377,412 yn 2007/08 yn bennaf ar grantiau i gyrrff gwirfoddol sy'n gwasanaethu'r gymuned. Mae hyn yn cymharu gyda £405,395 yn 2006/07.

NODYN 3 - GWASANAETHAU ASIANTOL

Mae'r Cyngor yn gweithredu ar sail asiant i ddarparu rhai gwasanaethau, ac hefyd yn gweinyddu Asiantaeth Cefnfyrd Gogledd Cymru.

Y prif weithgareddau yw cynnal a gwella cefnfyrd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru, gyda'r trafodion incwm a adennillir yn 2007/08 yn £26.54m (£23.23m yn 2006/07).

NODYN 4 - GWARIANT AR GYHOEDDUSRWYDD

Yn unol ag Adran 5 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1986, mae'n rhaid i awdurdodau lleol gadw cyfrif ar wahân o wariant ar gyhoeddusrwydd a ddiffinnir fel unrhyw gyfathrebiad, mewn unrhyw ffurf, a gyfeirir at y cyhoedd neu at ran o'r cyhoedd. £835,400 oedd gwariant net y Cyngor ar gyhoeddusrwydd yn ystod 2007/08. Mae hyn yn cynnwys yr holl wariant ar hysbysebu at bob pwrpas. Mae hyn yn cymharu gyda £813,782 yn 2006/07.

NODYN 5 - INCWM DEDDF NWWYDDAU A GWASANAETHAU 1970

Ni chafwyd unrhyw incwm o dan y pennawd yma yn 2007/08 na 2006/07.

NODYN 6 - COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith eu swyddogion a'u gweithwyr eraill, mae'r Awdurdod yn cynnig buddion ymddeol. Er nad yw'r buddion yma yn cael eu talu hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan yr awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau. Mae rhaid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau yn y dyfodol. Mae Cyngor Gwynedd yn ymwneud â dau gynllun pensiwn gwahanol, gyda'r ddau yn yn rhoi budd-daliadau diffiniedig i'r aelodau yn ôl cyflog a gwasanaeth, sef Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a Chynllun Pensiwn Athrawon.

- a) **Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol** - Mae hwn ar gael i holl weithwyr llywodraeth leol yn cynnwys staff mewn ysgolion a chorfforaethau addysg bellach sydd ddim yn athrawon, yn ogystal â gweithwyr o gyrff ar yr atodlen neu gyrff a ganiateir. Gweinyddir y cynllun gan Gyngor Gwynedd - mae'n gynllun a ariannir, sy'n golygu bod yr awdurdod a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i'r gronfa, sydd wedi eu cyfrifo ar lefel sydd i fod i falansio ymrwymadau'r gronfa gyda'r asedau a fuddsoddir.
- b) **Cynllun Pensiwn Athrawon** - Gweinyddir hwn gan Adran Addysg y Llywodraeth ar sail "cronfa dybiannol". At ddibenion Safon Adrodd Ariannol 17 (FRS 17) diffinir Cynllun Pensiwn Athrawon fel cynllun buddion a ddiffinir lle na ellir priodoli'r asedau ac ymrwymadau'r cynllun i gyflogwyr unigol ar sail rhesymol a chyson.

a) Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae'r awdurdod yn adnabod cost y buddion ymddeol yn y Gwariant Net ar Wasanaethau pan mae gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan mae'r buddion yn cael eu talu. Fodd bynnag, mae'r gost sydd rhaid ei ddangos yn erbyn treth y cyngor yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn, felly mae gwir gost buddion ymddeol yn cael eu gwrth-droi allan o'r Cyfrif Incwm a Gwariant ar ôl Gwariant Net y Gweithgareddau. Yn ystod y flwyddyn mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad o'r Symudiad ar y Gronfa Gyffredinol:

	Cynllun Pensiwn Cyngor Gwynedd		Cynllun Pensiwn Cronfa Gaeedig Gwynedd		Cyfanswm	
	£'000		£'000		£'000	
	31 Mawrth 2007	31 Mawrth 2008	31 Mawrth 2007	31 Mawrth 2008	31 Mawrth 2007	31 Mawrth 2008
Gwariant Net ar Wasanaethau						
Cost Gwasanaeth Cyfredol	(15,113)	(13,271)	0	0	(15,113)	(13,271)
Cost Gwasanaeth y Gorffennol	(23)	(161)	0	0	(23)	(161)
Cwtogiad a Setliad	(49)	(113)	0	0	(49)	(113)
Gwariant Net ar Weithgareddau						
Cost Llog	(17,776)	(19,770)	(2,633)	(2,731)	(20,409)	(22,501)
Enillion disgwylidig ar yr Asedau yn y Cynllun	16,970	19,966	2,381	2,463	19,351	22,429
Cyfanswm l'w ariannu allan o'r Dreth						
Symudiad ar y Reserf Pensiwn	1,583	(3,424)	252	268	1,835	(3,156)
Gwir gyfanswm pensiynau gafodd ei roi yn erbyn y Dreth yn ystod y flwyddyn						
Cyfraniadau Cyflogwr i'r Cynllun	(14,408)	(16,773)	0	0	(14,408)	(16,773)

Rhestrir y tybiaethau a ddefnyddiwyd ar gyfer amcangyfrif y ffigyrau sydd yn y nodyn yma yn Nodyn 30. Mae Nodyn 39 yn nodi manylion profiad y gorffennol o enillion a cholledion.

b) Cynllun Pensiwn Athrawon

Mae athrawon sy'n cael eu cyflogi gan yr awdurdod yn aelodau o Gynllun Pensiwn Athrawon, sy'n cael ei weinyddu gan Asiantaeth Pensiynau Athrawon (APA). Mae'r cynllun yn rhoi buddion diffiniedig i athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r awdurdod yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar dal pensiynadwy aelodau.

Yn 2007/08 talodd y Cyngor £5.75m (£5.39m yn 2006/07) am gost pensiwn athrawon, oedd yn cynrychioli 13.66% (13.65% yn 2006/07) o dâl pensiynadwy athrawon. Yn ychwanegol at hyn mae'r Cyngor yn gyfrifol am daliadau pensiwn sy'n ymwneud a'r blynyddoedd ychwanegol y mae wedi ei ddyfarnu, ynghyd a'r cynnydd perthnasol. Yn 2007/08 roedd hyn yn £0.95m (£0.89m in 2006/07), ac yn cynrychioli 2.25% (2.26% in 2006/07) o dâl pensiynadwy athrawon.

Mae Safon Adrodd Ariannol 17 'Buddion Ymdddeoliad' (FRS 17) wedi cael ei ddilyn yn y cyfrifon, gan gynnwys yn y Cyfrif Refeniw Tai.

NODYN 7 - LESU

Yn y gorffennol polisi'r Cyngor yn gyffredinol oedd cyllido rhai cerbydau a pheth offer drwy lesu, ond penderfynwyd yn 2004/05 i gymharu'r gost o lesu gyda'r gost o fenthyg er mwyn sicrhau gwerth gorau i'r Cyngor ar gyfer prynu'r asedau. Mae'r newidau yn sgil y Cod Darbodus wedi ein galluogi i fenthyg mwy na'r lefel safonol os oes rheswn digonol i wneud hynny.

Gwerth cyfalaf yr asedau a gyllidwyd drwy'r dull yma yn ystod y flwyddyn oedd dim (dim yn 2006/07) a chyfanswm y taliadau lesu am y flwyddyn oedd £535,635 (£773,200 yn 2006/07). Daeth y balansau oedd yn daladwy ar gytundebau les ar 31 Mawrth 2008 i gyfanswm o £817,586 (£1,222,153 ar 31 Mawrth 2007).

NODYN 8 - LLEIAFSWM Y DDARPARIAETH REFENIW

Cyfrifwyd y Lleiafswm Darpariaeth Refeniw (sef y swm y mae gofyn i'r Cyngor roddi o'r neilltu o'r Cyfrif Refeniw er mwyn ad-dalu dyled) ar gyfer 2007/08 fel a ganlyn:

2006/07		2007/08
£'000		£000
379	Cyfrif Refeniw Tai (2% x Gofyn Cyllido Cyfalaf Tai ar 1 ^{af} Ebrill 2007)	340
5,241	Gwasanaethau Eraill (4% x Gofyn Cyllido Cyfalaf Gwasanaethau Eraill ar 1 ^{af} Ebrill 2007)	5,436
5,620		5,776
(420)	Llai addasiad oherwydd Cymudiad Grantiau Adnewyddu	(242)
5,200	Lleiafswm Darpariaeth Refeniw	5,534
(15,021)	Gwireddwyd drwy Dibrisiant	(15,389)
9,821	Dosbarthiad gofynnol o'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	9,855

(5,200)

(5,534)

NODYN 9 - LWFANSAU AELODAU

Talwyd lwfansau i aelodau'r Cyngor yn ystod 2007/08 fel y nodir isod:-

2006/07		2007/08
£		£
1,024,044	Lwfansau	1,053,833

NODYN 10 - TALIADAU I WEITHWYR

Mae'r Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio Cymru 2005 yn gosod dyletswydd ar y Cyngor i ddatgelu'r nifer o weithwyr ble roedd eu tâl (fel a ddiffiniwyd) am y flwyddyn dros £60,000. Dangosir yr wybodaeth angenrheidiol yn y tabl isod.

Nifer Gweithwyr y Cyngor a dderbyniodd mwy na £60,000:		
Nifer yn 2006/07		Nifer yn 2007/08
11	£60,000 - 69,999	14
6	£70,000 - 79,999	4
-	£80,000 - 89,999	4
-	£90,000 - 99,999	-
1	£100,000 - 109,999	1

NODYN 11 - TRAFODION SYLWEDDOL GYDA PHARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae Cod Ymarfer CIPFA yn gofyn am wybodaeth ynglŷn â thrafodaethau materol-berthnasol gyda phartion cysylltiedig sydd ddim wedi eu cynnwys rhywle arall yn y cyfrifon.

Cynhwysir yr wybodaeth hon yn y datganiad o'r cyfrifon o dan wahanol benawdau fel a ganlyn:-

- (i) Manylion y trafodaethau gyda'r Gronfa Bensiwn.
Nodyn 6 ar dudalennau 31 a 32 a Chyfrifon y Gronfa Bensiwn ar dudalennau 66 - 75.
- (ii) Manylion y trafodaethau gyda Is-gwmnïau a Chwmnïau Cysylltiol.
Nodyn 43 ar dudalen 55.
Talwyd £3,163,805 i Gwmni Cynnal ar gyfer gwasanaethau i ysgolion yn ystod 2007/08, roedd £71,693 yn daladwy i'r cwmni a roedd £61,693 yn ddyledus gan y cwmni ar ddiwedd y flwyddyn.
Talwyd £2,166,332 i CGMA Cyf. ar gyfer gwaredu gwastraff yn ystod 2007/08.
Talwyd £567,416 i CBAC ar gyfer gwasanaethau i ysgolion yn ystod 2007/08.
- (iii) Grantiau'r Llywodraeth Sylweddol.
Cyfrif Incwm a Gwariant ar dudalen 24.
Nodyn 48 ar dudalen 59.
- (iv) Awdurdodau Lleol Eraill a Chyrff sydd yn gofyn am braesept.

- (vi) Nodyn 13 ar dudalen 34, Nodyn 14 ar dudalen 35 a Nodyn 25 ac 26 ar dudalennau 42 a 43.
Aelodau a Phrif Swyddogion.
Nodyn 9 a 10 ar dudalen 33.

Mae'r Cyngor yn penodi aelodau i rai gyrff elusennol neu wirfoddol neu maent wedi datgan cysylltiad â mudiadau. Talwyd £3,711,468 yn ystod 2007/08 fel grantiau neu chyfraniadau ar gyfer gwasanaethau gan y cyrff yma.

Mae aelodau wedi datgan diddordeb mewn cytundebau neu busnesau a all fod yn ymdrin â'r Cyngor. Talwyd cyfanswm o £280,949 yn ystod 2007/08 o dan y pennawd yma.

Mae nifer o Brif Swyddogion wedi datgan diddordeb mewn cwmnïau neu gyrff cyhoeddus sydd yn derbyn taliadau gan y Cyngor. Talwyd £1,689,826 i'r cyrff yma yn ystod 2007/08.

NODYN 12 – SEFYLLFA'R UNEDAU MASNACHOL

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am weithredu amryw o wahanol wasanaethau masnachol gan gynnwys rhai a fu'n flaenorol yn rhan o'r gyfundrefn tendro cystadleuol gorfodol. Cyfrifir am weithgareddau y cyn unedau masnachol Peirianeg Sifil Gwynedd, Amgylchedd Gwynedd a'r rhan Cynnal Tiroedd o dan y pennawd gwasanaeth priodol (gweler tudalen 24). Gweler ddadansoddiad o'r gweddill o dan bennawd "(Elw) / Colled Net Gwasanaethau Masnachol" isod:-

Uned	Gwariant £'000	Incwm £'000	(Elw) / Diffyg £'000
Gwasanaethau Masnachol –			
<i>Arlwyo</i>	6,449	(6,587)	(138)
<i>Glanhau Adeiladau</i>	4,481	(4,557)	(76)
<i>Gofal Cartref</i>	123	(122)	1
Hyfforddiant Gwynedd	1,326	(848)	478
Uned Argraffu	495	(585)	(90)
Unedau Diwydiannol	808	(588)	220
Cyfanswm	13,682	(13,287)	395

NODYN 13 – PRAESEPTAU

Rhoddir manylion isod o'r praeseptau a lefiau a dalwyd yn ystod y flwyddyn:-

PRAESEPTAU A LEFIAU A DALWYD YN YSTOD Y FLWYDDYN		
2006/07		2007/08
£'000		£'000
5,140	Awdurdod Tân Gogledd Cymru	5,148
1,093	Parc Cenedlaethol Eryri	1,118
1,121	Cynghorau Cymuned	1,171
129	Pwyllgor Pysgodfeydd y Gogledd	134
	Orllewin a Gogledd Cymru	
61	Byrddau Traenio Lleol	63
7,544	Cyfanswm	7,634

NODYN 14 - Y DRETH GYNGOR

Mae'r Cyngor yn penderfynu ar ei anghenion gwariant am y flwyddyn ac yn ei drosi i Dreth Gyngor Band D drwy ei rannu gyda chyfrifiad o'r nifer eiddo sydd ym mhob band Treth Gyngor yn ei ardal a'u datgan yn nhermau nifer cyfatebol ym Mand D (Sylfaen y Dreth Gyngor). Yna, ychwanegir gofynion yr Awdurdod Heddlu at y swm yma i sefydlu'r Dreth Gyngor ar gyfer y Sir.

Cyfrifwyd sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer 2007/08 fel a ganlyn:-

CYFRIFIAD SYLFAEN Y DRETH GYNGOR AR GYFER 2007/08			
Band Priso	Nifer Eiddo yn dilyn gostyngiadau	Lluosogydd Statudol	Nifer Cyfatebol Eiddo Band D
A*	17	5/9	9.58
A	7,198	6/9	4,798.80
B	13,026	7/9	10,131.47
C	10,412	8/9	9,255.15
D	9,055	1	9,054.75
E	7,130	11/9	8,714.44
F	3,466	13/9	5,006.21
G	1,136	15/9	1,893.33
H	150	18/9	299.00
I	44	21/9	102.67
		Cyfanswm	49,265.40
		Sylfaen y Dreth Gyngor ar ôl lwfans colledion casglu	48,284.65

Rhoddir dadansoddiad o'r Incwm net, sy'n deillio i'r Cyngor, isod:-

2006/07		2007/08
£'000		£'000
49,051	Treth Gyngor a godwyd	51,752
	Llai swm yn daladwy i Awdurdod	
(8,050)	Heddlu Gogledd Cymru	(8,602)
(111)	Llai darpariaeth dyledion drwg	(112)
(63)	Rhyddhad trosiannol	(9)
3	Grant Rhyddhad Trosiannol	7
47	Grant Gweinyddu Treth y Cyngor i Bensiynwyr	0
40,877		43,036

NODYN 15 - Y DRETH DDI-ANNEDD GENEDLAETHOL

Fe reolir y Dreth Ddi-Annedd Genedlaethol gan y Llywodraeth ond cynghorau lleol sy'n gyfrifol am ei gasglu a'i dalu i gronfa ganolog a weinyddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Maent hwythau wedyn yn dosrannu symiau o'r Gronfa yma i Awdurdodau Lleol ar sail poblogaeth.

Mae'r Llywodraeth yn pennu swm y Dreth am y flwyddyn (44.8c yn 2007/08) a luosir gyda gwerth trethiannol yr eiddo. Yn amodol ar effaith trefniadau dros dro a rhai gostyngiadau eraill, dyma fydd y swm a delir gan y trethdalwr.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2007/08 roedd yna 6,889 eiddo ar y rhestr brisio leol yng Ngwynedd, yn cynrychioli gwerth trethiannol o £71,258,603.

Rhoddir isod ddadansoddiad o'r incwm net i'r Cyngor o'r Dreth Ddi-Annedd:-

2006/07		2007/08
£'000		£'000
24,051	Treth Ddi Annedd a godwyd	27,014
(328)	Llai Lwfans Costau Casglu	(329)
(62)	Llai Darpariaeth Dyledion Drwg	(116)
<u>(23,661)</u>	Llai swm a dalwyd i'r Gronfa Genedlaethol	<u>(26,569)</u>
0		0
<u>(26,557)</u>	Derbyniadau o'r Gronfa Genedlaethol	<u>(28,679)</u>
<u>(26,557)</u>	Incwm net o'r Dreth Ddi-Annedd	<u>(28,679)</u>

NODYN 16 – Y CYFRIF INCWM A GWARIANT RHEOLAETH ADEILADAU

Mae'r gwariant ac incwm ar y cyfrif yma yn perthyn i'r gwaith rheoliadau adeiladau ar wirio a goruchwyllo yn cynnwys ystyried unrhyw achos gorfodaeth ond nid y gwaith o roi rhybuddion statudol o dan y Ddeddf Adeiladu 1984.

Disgwyliwyd i'r cyfrif adennill y costau dros unrhyw gyfnod o dair mlynedd symudol, ac mae'r gofynion yn cael eu hadolygu yn flynyddol. Fe welir fod colled o £24,647 dros y dair mlynedd diwethaf, gyda gorwariant 2006/07 yn gyfrifol am y mwyafrif. Fodd bynnag mae'r gorwariant wedi lleihau'n sylweddol yn 2007/08.

	£
Cyfanswm incwm ffioedd a dderbyniwyd (ac eithrio TAW)	(534,169)
Cyfanswm gwariant	<u>537,960</u>
(Elw)/Colled ar gyfer 2007/08	3,791
(Elw)/Colled ar gyfer 2006/07	71,544
(Elw)/Colled ar gyfer 2005/06	<u>(50,688)</u>
(Elw)/Colled ar gyfer y dair mlynedd diwethaf	<u>24,647</u>

NODYN 17 – FFIOEDD ARCHWILIO

Roedd ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer archwiliad 2007/08 fel a nodir isod:-

2006/07		2007/08
£		£
263,928	Ffioedd Archwilio Safonol	260,822
66,965	Ffioedd Arolygu Statudol	80,490
120,838	Ffioedd ar gyfer hawliadau a dychweliadau grant	127,612
(14,067)	Ffioedd eraill	(14,738)
<u>437,664</u>		<u>454,186</u>

Yn gynwysedig yn y Ffioedd Eraill mae £14,738 gan fod anfoneb Swyddfa Archwilio Cymru hefyd yn cynnwys ffi am archwilio cyfrifon y Gronfa Bensiwn. Yn 2006/07 roedd y ffi yn £14,067.

NODYN 18 – EITEMAU EITHRIADOL

Eitemau Eithriadol yn gysylltiedig â darparieth penodol ar gyfer gofynion cyflog cyfartal yw'r rheiny.

NODYN 19 - ASEDAU SEFYDLOG

Fe ddangosir yn y tabl isod y symudiadau ar y gwahanol gategoriâu o Asedau sefydlog yn ystod 2007/08

TRAFODION ASEDAU SEFYDLOG 2007/08								
	Asedau Gweithredol					Aседau Anweithredol		Cyfanswm £'000
	Tai Cyngor £'000	Tir ac Adeiladau £'000	Isadeilad- waith £'000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £'000	Asedau Cymun- edol £'000	Eiddo Budd- soddi £'000	Asedau yn cael eu Hadeiladu £'000	
Gwerth								
Balans ar 31.03.07	266,861	149,318	86,140	10,752	393	1,244	75	514,783
Addasu Balans Agoriadol				(20)				(20)
Ychwanegiadau	5,904	10,421	10,647	3,982	96		2,288	33,338
Amhariad		(6,521)			(6)			(6,527)
Gwerthiannau	(1,372)	(854)						(2,226)
Ail-brisio	6,304	2,096						8,400
Balans ar 31.03.08	277,697	154,460	96,787	14,714	483	1,244	2,363	547,748
Dibrisiant								
Balans ar 31.03.07	0	0	0	0	0	0	0	0
Cost	6,672	2,828	2,620	3,262	7	0	0	15,389
Balans ar 31.03.08	6,672	2,828	2,620	3,262	7	0	0	15,389
Gwerth Net								
Ar 31.03.07	266,861	149,318	86,140	10,752	393	1,244	75	514,783
Ar 31.03.08	271,025	151,632	94,167	11,452	476	1,244	2,363	532,359

Prisiwyd eiddo gweithredol y Cyngor gan Brif Swyddog Stadau Cyngor Gwynedd ar 1af Ebrill 2005 yn unol â'r polisiau a nodwyd yn Nodyn 2 o'r Datganiad Polisiau Cyfrifo sy'n ymddangos ar flaen y Datganiad o'r Cyfrifon.

Dangosir y ffyrdd o gyllido'r Asedau a brynwyd yn ystod y flwyddyn gyda'r wybodaeth ar wariant cyfalaf yn y rhagymadrodd eglurhaol.

Fe roddir dadansoddiad o Asedau sefydlog y Cyngor yn y tabl canlynol:-

DADANSODDIAD O NIFER YR ASEDAU SEFYDLOG AR Y GOFRESTR ASEDAU	
	31 Mawrth 2008
Tai Cyngor	6,339
Ysgolion (yn eithrio Ysgolion Eglwysig)	110
Cartrefi a Chanolfannau Gwasanaethau Cymdeithasol	27
Swyddfeydd a Neuaddau Cyhoeddus	24
Depos / Storfeydd	18
Canolfannau Hamdden a Phyllau Nofio	20
Canolfannau Ieuencid a Chymdeithasol	15
Meysydd Parcio oddi ar y stryd	31
Llyfrgelloedd	16
Stadau Diwydiannol	22
Siopau	16
Amlogfa	1
Mynwentydd	1
Archifdy	1
Amgueddfeydd	4
Neuaddau Cyhoeddus	3
Hostel	2
Amrywiol adeiladau a safleoedd eraill	46
Meysydd Carafannau	1
Cerbydau	236
Priffyrdd (Cilomedrau)	2,885
Pontydd	744
Asedau Cymunedol	5
Manddaliadau (Hectarau)	1,267

NODYN 20 - YMRWYMIADAU AR GYTUNDEBAU CYFALAF

Roedd yr ymrwymadau o sylwedd ar gytundebau cyfalaf ar 31 Mawrth 2008 fel y ganlyn:-

	Swm y Cytundeb £'000	Taliadau hyd yma £'000	Swm heb ei dalu £'000
Gwelliannau Ffordd A499 Aberdesach i Lanaelhaearn	13,442	1,460	11,982
Adeiladu Ysgol Cae Top newydd, Bangor	3,980	100	3,880
Gwelliannau, Y Maes, Caernarfon	1,887	695	1,192
Gwelliannau Tai Cyngor - Rhiwlas a Deiniolen	961	204	757
Gwaith Adfer ac Uwchraddio'r Insiwleiddio, Ffordd Mela, Pwllheli	817	119	698
Addasiadau ac Ail-doi Ysgol Glan y Mor, Pwllheli	958	272	686
Gwelliannau Tai Cyngor, Dol Elen, Groeslon a Maes Tryfan	621	161	460
Cynllun Adewyddu Grwp, Blaenau Ffestiniog	487	48	439
Ail-adeiladau Neuadd Chwaraeon, Tywyn	584	155	429
Cytundeb Gwresogi B - Tai Cyngor	621	237	384
Cytundeb Gwresogi A - Tai Cyngor	652	314	338
Gwelliannau A498 Pont Bryn y Felin, Beddgelert	297	22	275

NODYN 21 - TREULIAU GOHIRIEDIG

TRAFODION TREULIAU GOHIRIEDIG - 2007/08			
	Grantiau Tai £'000	Eraill £'000	Cyfanswm £'000
Balans ar 1 Ebrill 2007	0	0	0
Addasiad i falans agoriadol		20	20
Gwariant yn ystod y flwyddyn	4,450	1,663	6,113
Ysgrifenydd i lawr yn y flwyddyn	(4,450)	(1,683)	(6,133)
Balans ar 31 Mawrth 2008	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

NODYN 22 - DADANSODDIAD O ASEDAU NET A DDEFNYDDIR

DADANSODDIAD O ASEDAU NET A DDEFNYDDIR			
31 Mawrth 2007		31 Mawrth 2008	
£'000		£'000	
55,588	Cronfa'r Cyngor	87,071	
170,930	Cyfrif Refeniw Tai	175,497	
<u>226,518</u>	Cyfanswm	<u>262,568</u>	

NODYN 23 – OFFERYNAU ARIANNOL

O dan gofynion newydd SORP 2007 sydd yn ymwneud ag Offerynau Ariannol, mae angen dangos gwybodaeth am y gwahanol categorïau o'r offerynau ariannol y Cyngor, fel a ddiffinir, ar ddiwedd y flwyddyn. Dangosir yr wybodaeth yn y tabl isod.

DADANSODDIAD O OFFERYNAU ARIANNOL Y CYNGOR			
31 Mawrth 2007	1 Ebrill 2007		31 Mawrth 2008
£'000	£'000		£'000
115,802	115,698	Benthyciadau a Dyledwyr	117,854
		Asedau Ariannol ar gael i'w gwerthu	
876	2,470		2,237
0	0	Buddsoddiad Ecwiti ar gost	0
		Asedau Ariannol ar Werth Teg trwy'r cyfrif elw a cholled	
17	17		16
		Ymrwymïadau Ariannol ar gost wedi eu amorteiddio	
(200,473)	(200,473)		(201,885)
		Ymrwymïadau Ariannol ar Werth Teg trwy'r cyfrif elw a cholled	
0	0		0
<u>(83,778)</u>	<u>(82,288)</u>	Cyfanswm	<u>(81,778)</u>

Oherwydd nad yw'r dadansoddiad gofynnol uchod yn cyd-fynd gyda'r ffurf dosbarthu ar y Fantolen, dangosir yn y tabl isod manylion y pennawd perthnasol ble mae'r eitemau perthnasol wedi eu cynnwys.

DADANSODDIAD O OFFERYNAU ARIANNOL Y CYNGOR			
31 Mawrth 2007	1 Ebrill 2007		31 Mawrth 2008
£'000	£'000		£'000
893	2,487	Buddsoddiadau Tymor Hir (<i>Nodyn 24</i>)	2,253
674	674	Dyledwyr Tymor Hir (<i>Nodyn 25</i>)	648
31,593	30,571	Dyledwyr Tymor Byr (<i>Nodyn 25</i>)	38,665
		Buddsoddiadau Tymor Byr (<i>Nodyn 24</i>)	
83,535	84,453		78,541
(50,659)	(49,687)	Credydwyr (<i>Nodyn 26</i>)	(51,721)
(619)	(619)	Benthyciadau Tymor Byr (<i>Nodyn 27</i>)	(575)
<u>(149,195)</u>	<u>(150,167)</u>	Benthyciadau Tymor Hir (<i>Nodyn 27</i>)	<u>(149,589)</u>
<u>(83,778)</u>	<u>(82,288)</u>	Cyfanswm	<u>(81,778)</u>

NODYN 24 – BUDDSODDIADAU

DADANSODDIAD O FUDDSODDIADAU'R CYNGOR			
31 Mawrth 2007	1 Ebrill 2007		31 Mawrth 2008
£'000	£'000		£'000
		Buddsoddiadau Tymor Hir	
746	2,320	Cwmni Gwastraff Môn-Arfon	2,086
		Debentur Cymdeithas y Cyngorau	
130	150	Dosbarth	150
1	1	Stoc Cwmniau	1
16	16	Stoc y Llywodraeth	16
<u>893</u>	<u>2,487</u>	Cyfanswm Tymor Hir	<u>2,253</u>
		Buddsoddiadau Tymor Byr	
83,535	83,535	Ar y Farchnad Arian	77,065
	918	Croniad Llog	1,476
<u>83,535</u>	<u>84,453</u>	Cyfanswm Tymor Byr	<u>78,541</u>

Mae'r buddsoddiad mewn Cwmni Gwastraff Môn Arfon yn cynrychioli buddiannau o 50% mewn cwmni gwaredu gwastraff lleol ar y cyd gyda Chyngor Sir Ynys Môn. Mae'r Cwmni yn y broses o gael ei dirwyn i ben a gwelir manylion pellach yn Nodyn 43 dudalen 55. Fodd bynnag, mae'r daliad fel y manylir uchod yn adlewyrchu'r gwir sefyllfa ar 31 Mawrth 2008.

Cynhwysir y buddsoddiadau tymor byr yn y cyfrifon ar sail cost gwreiddiol a'r llog derbyniadwy hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol. Asesir gwerth teg y buddsoddiadu tymor byr ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

BUDDSODDIADAU TYMOR BYR		
	Cost £'000	Gwerth Teg £'000
Adneuon Galwadwy	5,000	5,239
Arian	7,500	7,500
Adneuon Cyfnod Penodol	64,565	65,832
	<u>77,065</u>	<u>78,571</u>

NODYN 25 – DYLEDWYR

Fe roddir dadansoddiad o ddyledwyr y Cyngor isod:-

DYLEDWYR YN DDYLEDUS O FEWN BLWYDDYN			
31 Mawrth	1 Ebrill		31 Mawrth
2007	2007		2008
£'000	£'000		£'000
18,109	18,109	Adrannau'r Llywodraeth	21,689
3,060	3,060	Cyrff Cyhoeddus Eraill	5,346
2,389	2,389	Asiantaethau Cyhoeddus Eraill	368
1,797	1,797	Talwyr y Dreth Gyngor	1,783
820	820	Trethi Di-Annedd Cenedlaethol	842
895	895	Tenantiaid	1,092
135	135	Morgeiswyr	141
7,370	6,348	Amrywiol Ddyledwyr Eraill	10,130
687	687	Taliadau 2008/09 a wnaed yn 2007/08	370
343	343	Incwm 2007/08 wedi ei dderbyn yn Ebrill a Mai 2008	781
<hr/> 34,605	<hr/> 34,583		<hr/> 42,542
(4,012)	(4,012)	Llai: Darpariaeth Dyledion Drwg	(3,877)
<hr/> 31,593	<hr/> 30,571	Dyledwyr Net	<hr/> 38,665

DYLEDWYR YN DDYLEDUS AR ÔL BLWYDDYN			
31 Mawrth			31 Mawrth
2007			2008
£'000			£'000
468	Benthyciadau ceir i weithwyr		505
25	Morgeisi - Cyffredinol		23
107	- Cyn-denantiaid		66
46	Barcud (elfen Cyngor Gwynedd)		32
15	Ymddiriedolaeth Archeolegol Gwynedd		10
13	Eraill		12
<hr/> 674	Cyfanswm		<hr/> 648

NODYN 26 – CREDYDWYR

DADANSODDIAD O GREDYDWYR Y CYNGOR			
31 Mawrth	1 Ebrill		31 Mawrth
2007	2007		2008
£'000	£'000		£'000
14,532	14,532	Adrannau'r Llywodraeth	20,752
2,260	2,260	Awdurdodau Cyhoeddus Eraill	4,752
1,096	1,096	Asiantaethau Cyhoeddus Eraill	224
1,360	1,360	Talwyr y Dreth Gyngor	1,401
(5)	(5)	Trethi Di-Annedd Cenedlaethol	(138)
14,599	13,627	Amrywiol Gredydwy'r Eraill	11,585
265	265	Derbyniadau Rhent ymlaen llaw	126
439	439	Derbyniadau Eraill ymlaen llaw	598
16,113	16,113	Taliadau Ebrill a Mai a wnaed am nwyddau a dderbyniwyd neu am waith a wnaed cyn 31 Mawrth 2008	12,421
<u>50,659</u>	<u>49,687</u>		<u>51,721</u>

NODYN 27 – BENTHYCIADAU

DADANSODDIAD O FENTHYCIADAU Y CYNGOR				
Ffynhonnell y Benthyciad	Amrediad Llog sy'n daladwy %	31.3.2007	1.4.2007	31.3.2008
		£'000	£'000	£'000
Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus	3.75 - 11.00	149,814	149,814	149,194
		<u>149,814</u>	<u>149,814</u>	<u>149,194</u>
Daw cyfnod y benthyciadau i ben fel a ganlyn				
O fewn blwyddyn		619	619	575
Rhwng 1 a 2 flynedd		576	576	541
Rhwng 2 a 5 mlynedd		16,947	16,947	17,827
Rhwng 5 a 10 mlynedd		8,809	8,809	10,038
Dros 10 mlynedd		122,863	122,863	120,213
Cyfanswm uchod		<u>149,814</u>	<u>149,814</u>	<u>149,194</u>
Ychwanegir: Croniad llog taladwy ar 31 Mawrth		0	972	970
Llai: Taladwy o fewn blwyddyn sydd yn dangos o dan benthyciadau tymor byr		(619)	(619)	(575)
Cyfanswm benthyciadau tymor hir		<u>149,195</u>	<u>150,167</u>	<u>149,589</u>

Cynhwysir y benthyciadau yn y cyfrifon ar sail cost gwreiddiol a'r llog taladwy hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol. Asesir gwerth teg y benthyciadau ar ddiwedd y flwyddyn ar sail cyfraddau llog 'ad-daliad cynnar' ar y diwrnod hwnnw fel y ganlyn:

BENTHYCIADAU		
	Cost £'000	Gwerth Teg £'000
Benthyciad BBGC - Aeddfedrwydd	146,239	180,241
Benthyciad BBGC - Blwydd-dâl	1,667	1,974
Benthyciad BBGC - Blynyddol	1,288	1,489
	149,194	183,704

NODYN 28- DARPARIAETHAU

Mae'r Cyngor yn gosod o'r neilltu ddarpariaethau ar gyfer ymrwymadau penodol na ellir ar hyn o bryd eu pennu'n sicr o ran maint neu amser. Nid yw hi'n bosibl o dan egwyddorion cyfrifeg i wneud darpariaethau ar gyfer gwariant anwastad. Fodd bynnag, gellir sefydlu reserfau wedi eu clustnodi a dangosir y rheiny ar dudalennau 52 i 54 yn Nodyn 41.

SYMUDIAD AR Y CYFRIFON DARPARIAETHOL						
	Balans ar 31 Mawrth 2007 £'000	Addasiad £'000	Balans ar 1 Ebrill 2007 £'000	Ychwanegiad/ (Gostyngiad) / Trosglwyddiad £'000	Defnydd yn y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2008 £'000
Dyledion Drwg						
Tai	407		407	139	(48)	498
Treth Di-Annedd	429		429	116	(133)	410
Y Dreth Gyngor	623		623	112	(159)	577
Dyledwyr	2,553		2,553	554	(716)	2,392
Is-gyfanswm Darparieth Dyledion Drwg	4,012	0	4,012	921	(1,056)	3,877
Erail						
Hawliadau yn erbyn cyn Gynghorau	513		513		(32)	481
Darparieth yn erbyn Buddsoddiad	746	(746)	0			0
Gwasanaethau Cymdeithasol	27		27			27
Ad-daliadau y Dreth Gyngor	408		408			408
Darpariaeth Gofynion Cyflog Cyfartal	4,170		4,170	1,239	(3,009)	2,400
Adran 117 Deddf Iechyd Meddwl	350		350		(233)	117
Darpariaeth Gwastraff	0	746	746			746
Is-gyfanswm Darpariaethau Erail	6,214	0	6,214	1,239	(3,274)	4,179
Cyfanswm	10,226	0	10,226	2,160	(4,330)	8,056

NODYN 29 – GRANTIAU LLYWODRAETH GOHIRIEDIG

Mae'r balans ar y cyfrif hwn yn cynrychioli gwerth y cyfraniadau a'r grantiau cyfalaf hynny a ddefnyddwyd i gyllido gwaith prynu neu wella asedau sefydlog parhaol sy'n cael eu dal yn y gofrestr asedau, neu dreuliau a ohirwyd. Mae'r balans ar y cyfrif hwn yn cael ei ryddhau i refeniw i gyfateb i'r dibrisiant neu drwy ddileu y treuliau a ohirwyd. Mae'r holl grantiau sy'n berthnasol i dreuliau gohiriedig yn cael eu rhyddhau yn y flwyddyn.

GRANTIAU LLYWODRAETH GOHIRIEDIG		
2006/07		2007/08
£'000		£'000
71,344	Balans ar 1 Ebrill	83,011
20,304	Grantiau a ddefnyddwyd	20,979
	Grantiau a chyfraniadau wedi eu rhyddhau	
(2,284)	- ar ddibrisiant	(2,660)
(6,353)	- ar dreuliau gohiriedig yn y flwyddyn	(4,883)
<u>83,011</u>	Balans ar 31 Mawrth	<u>96,447</u>

NODYN 30 – YMRWYMIAD PENSIYNAU

Mae Nodyn 6 yn nodi manylion cyfranogiad yr awdurdod i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (a weinyddir gan Gyngor Gwynedd) a'r Cynllun Pensiwn Athrawon.

Isod dangosir yr asedau a'r ymrwymadau ar gyfer buddion ymddeol sy'n perthyn i'r awdurdod ar 31 Mawrth:-

	Cynllun Pensiwn Cyngor Gwynedd		Cynllun Pensiwn Cronfa Gaeedig Gwynedd		Cyfanswm	
	31 Mawrth		31 Mawrth		31 Mawrth	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Amcangyfrif Ymrwymadau yn y Cynllun	(362,293)	(360,943)	(52,547)	(48,606)	(414,840)	(409,549)
Amcangyfrif Asedau yn y Cynllun	277,282	309,031	32,906	26,136	310,188	335,167
Asedau/(Ymrwymadau) Net	(85,011)	(51,912)	(19,641)	(22,470)	(104,652)	(74,382)

Mae'r ymrwymïadau yn dangos faint o fuddion ymddeol sydd gan yr awdurdod i'w dalu yn yr hir-dymor. Bydd y diffyg yng Nghynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei ad-ennill drwy gynyddu'r cyfraniadau, fel a asesir gan actiwari'r cynllun, dros weddill oes gwaith y gweithwyr.

Mae'r ymrwymïadau wedi cael eu asesu ar sail actiwaraidd drwy ddefnyddio'r dull taflunio uned, sef amcangyfrif o'r pensiynau fydd yn daladwy mewn blynyddoedd yn ddibynnol ar dybiaethau am nifer marwolaethau, lefel cyflogau a.y.y.b. Mae Cynllun Pensiwn Gwynedd wedi cael ei hasesu gan Hymans Robertson sef cwmni actiwaraidd annibynnol. Dyddiad y Gwerthusiad Actiwariadd Llawn diweddaraf oedd 31 Mawrth 2007. Dyma'r prif dybiaethau maent wedi eu defnyddio yn eu cyfrifiad:-

	31 Mawrth 2007	31 Mawrth 2008
Cyfradd Chwyddiant Prisïau	3.2%	3.6%
Cyfradd Chwyddiant Cyflogau	4.7%	5.1%
Cyfradd Chwyddiant Pensiynau	3.2%	3.6%
Cyfradd Disgownt	5.4%	6.9%

Mae'r asedau yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd yn cael eu prïso ar bris teg, yn bennaf gwerth marchnad y buddsoddiadau, ac yn cynnwys y categorïau canlynol, yn ôl maint cyfanswm yr asedau sy'n cael eu dal gan y Gronfa:-

	Enillion Tymor Hir	31 Mawrth 2007	31 Mawrth 2008
	%	%	%
Cyfranddaliadau	7.7	75.9	74.5
Bondïau	5.7	12.2	14.5
Eiddo	5.7	9.4	8.6
Arian	4.8	2.5	2.4
Cyfanswm		<u>100.0</u>	<u>100.0</u>

Doedd dim cyfraniadau yn aros i'w talu drosodd i Gynllun Pensiwn Athrawon ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r cynllun yn gynllun buddion diffiniedig sy'n cael ei weinyddu gan Asiantaeth Pensiynau Athrawon (APA). Er nad yw'r cynllun wedi ei gyllido, mae'r APA yn defnyddio cronfa ddamcaniaethol fel sail ar gyfer cyfrifo cyfradd cyfraniad y cyflogwr a delir gan awdurodau addysg lleol. Er hynny nid yw'n bosib i'r awdurdod adnabod y rhan o asedau ac ymrwymïadau'r cynllun sy'n perthyn i'w weithwyr. I bwrpas y datganiad o'r cyfrifon yma, mae'n cael ei gyfrifo ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig.

NODYN 31 - GOFYN CYLLIDO CYFALAF

Mae Cod Darbodus CIPFA, a ddefnyddiwyd yn gyntaf yn y flwyddyn ariannol 2004/05, yn ymofyn bod y Cyngor yn mabwysiadu Dangosyddion Darbodus sydd yn dangos bod rhaglen cyfalaf y Cyngor yn fforddiadwy, yn ddarbodus ac yn gynladwy. Un o'r dangosyddion yma yw'r Gofyn Cyllido Cyfalaf. Mae'r dangosydd yma'n adlewyrchu'r angen sylfaenol i fenthycia ar gyfer pwrpas cyfalaf. Os nad yw gwariant cyfalaf yn cael ei ariannu'n syth bydd yr gofyn cyllido cyfalaf net yn cynnyddu. Bydd hyn yn wir pe bydd benthyciad allanol yn digwydd neu ddim.

2006/07		2007/08
£'000		£'000
514,783	Asedau Sefydlog	532,359
3,651	Buddsoddiadau Tymor Hir	2,253
(83,011)	Grantiau Llywodraeth Gohiriedig	(96,447)
0	Cronfa Ail-brisio	(9,249)
(277,873)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(270,066)
(2,758)	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol perthnasol i Asedau Sefydlog	(1,595)
<u>154,792</u>	Gofyn Cyllido Cyfalaf ar 31 Mawrth	<u>157,255</u>

Mae'r symudiadau yn y flwyddyn yn cael eu egluro fel a ganlyn:

2006/07		2007/08
£'000		£'000
151,796	Gofyn Cyllido Cyfalaf agoriadol	154,792
80	Addasiad i'r ffigwr agoriadol	0
39,060	Buddsoddiadau Cyfalaf yn y flwyddyn	38,463
(2,765)	Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddwyd	(1,280)
(20,304)	Grantiau Llywodraeth a chyfraniadau eraill	(20,979)
(6,170)	Gwariant Cyfalaf yn erbyn Refeniw	(7,008)
(5,200)	Darpariaethau Refeniw (MRP)	(5,534)
	Symiau Gwirfoddol Ychwanegol a neilltuwyd :	
(1,659)	Derbyniadau Cyfalaf	(1,046)
(46)	Cyfraniadau Gwirfoddol	(153)
<u>154,792</u>	Gofyn Cyllido Cyfalaf wrth gau	<u>157,255</u>

NODYN 32 – SYMUDIAD MEWN RESERFAU

	Nodyn	Balans ar 31 Mawrth 2007 £'000	Trosglwyddiad / Cyfraniad i Reserfau £'000	Trosglwyddiad / Cyfraniad o Reserfau £'000	Balans ar 31 Mawrth 2008 £'000
Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	33	277,873	2,326	(10,133)	270,066
Cyfrif Addasiadau Offerynau Ariannol	34	0	123	(1,612)	(1,489)
Reserf Ail-Brisio	36	0	9,249		9,249
Reserf Offerynau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu	35	0	1,594	(233)	1,361
Reserf Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy	37	4,519	1,361	(1,280)	4,600
Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	38	133		(41)	92
Reserf Pensiynau	39	(104,581)	30,199		(74,382)
Cronfeydd wrth gefn Ysgolion	40	3,314	402		3,716
Reserfau a Glustnodwyd	41	35,405	1,731		37,136
Balansau Refeniw					
Cronfa'r Cyngor		8,244	2,330		10,574
Cyfrif Refeniw Tai		1,611	34		1,645
Cyfanswm		<u>226,518</u>	<u>49,349</u>	<u>(13,299)</u>	<u>262,568</u>

NODYN 33 – CYFRIF ADDASIADAU CYFALAF

SYMUDIADAU AR Y CYFRIF ADDASIADAU CYFALAF	
	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2007	0
Trosglwyddiad o'r Reserf Ail-ddatgan Asedau Sefydlog	272,979
Trosglwyddiad o'r Cyfrif Ariannu Cyfalaf	4,894
Ail-ddatgan Balans ar 31 Mawrth 2007	277,873
Trosglwyddiadau o Gronfa'r Gyngor	
- Diffyg Darpariaeth Lleiafswm Refeniw	(9,612)
- Addasiad Cymudiad	(242)
- Ariannu Asedau Sefydlog - Refeniw	7,008
- Grantiau Gohiriedig	7,543
- Cyfraniad Gwirfoddol	153
- Amhariad	(6,527)
- Treuliau Gohiriedig	(6,133)
- Colled ar Werthu Asedau	(849)
Derbyniadau Cyfalaf a neilltiwyd	1,046
Defnydd Derbyniadau Cyfalaf i gyllido	1,280
Lleihad - Dyledwyr Tymor Hir	(3)
- Gwerthwyd	(2,226)
- Ychwanegwyd	755
Balans ar 31 Mawrth 2008	270,066

NODYN 34 – CYFRIF ADDASIADAU OFFERYNAU ARIANNOL

SYMUDIADAU AR Y CYFRIF ADDASIADU OFFERYNAU ARIANNOL	
	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2007	0
Ail-ddatgan balansau blwyddyn cynt:	
Dyledwyr	(104)
Premiwm / (Disgownt) ar ad-daliad dyled yn gynnar	89
Ail-ddatgan Balans ar 1 Ebrill 2007	(15)
Symudiadau yn ystod 2007/08	
Dyledwyr	34
Premiwn / (Disgownt) ar ad-daliad dyled yn gynnar	(1,508)
Balans ar 31 March 2008	(1,489)

NODYN 35 – RESERF OFFERYNAU ARIANNOL AR GAEL I'W GWERTHU

SYMUDIADAU AR Y RESERF OFFERYNAU ARIANNOL AR GAEL I'W GWERTHU	
	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2007	0
Ail-ddatgan balansau blwyddyn cynt:	
Buddsoddiadau	1,594
Ail-ddatgan Balans ar 1 Ebrill 2007	1,594
Symudiadau yn ystod 2007/08	
Buddsoddiadau	(233)
Balans ar 31 Mawrth 2008	1,361

NODYN 36 – RESERF AIL BRISIO

SYMUDIADAU AR Y RESERF AIL BRISIO			
	Cronfa'r Cyngor £'000	Cyfrif Refeniw Tai £'000	Cyfanswm £'000
Balans ar 1 Ebrill 2007	0	0	0
Cynnydd yn Ngwerth Asedau	2,945	6,304	9,249
Balans ar 31 Mawrth 2008	2,945	6,304	9,249

NODYN 37 – RESERF DERBYNIADAU CYFALAF DEFNYDDIADWY

Dyma'r derbyniadau cyfalaf nas defnyddiwyd hyd yma i sicrhau gwariant cyfalaf ychwanegol ond sydd wedi eu hymrwymo'n rhannol. (Gweler hefyd Nodyn 5 yn y Datganiad o'r Polisiâu Cyfrifo).

DADANSODDIAD O DDERBYNIADAU CYFALAF DEFNYDDIADWY			
	Cyfrif Refeniw Tai £'000	Gwasanaethau Eraill £'000	Cyfanswm £'000
Balans ar 1 Ebrill 2007	811	3,708	4,519
Derbyniadau yn 2007/08	498	863	1,361
Symiau a ddefnyddiwyd yn ystod 2007/08	(671)	(609)	(1,280)
Balans ar 31 Mawrth 2008	638	3,962	4,600

NODYN 38 - DERBYNIADAU CYFALAF GOHIRIEDIG

Symiau sy'n deillio o werthiant Asedau ac a dderbynnir mewn rhan-daliadau dros gyfnod o amser yw Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig. Maent yn dod yn bennaf o werthiant tai Cyngor ar forgois, ac maent yn rhan o'r pennawd morgesei dan y pennawd dyledwyr tymor hir.

NODYN 39 - RESERF PENSIYNAU

Gall y colledion actiwaraidd a adnabyddir fel symudiadau yn y Reserf Pensiwn am 2007/08 gael eu dadansoddi i'r categorïau canlynol, a'u mesur yn nhermau ariannol ac fel canran o'r asedau neu'r diffygion fel ar 31 Mawrth 2008:-

	Cynllun Pensiwn Cyngor Gwynedd		Cynllun Pensiwn Cronfa Gaeedig Gwynedd		CYFANSWM	
	£'000	%	£'000	%	£'000	%
Gwahaniaeth rhwng yr enillon disgwyliedig ar yr asedau a'r gwir enillion	(34,493)	(11.4)	(4,252)	(14.2)	(38,745)	(11.6)
Gwahaniaeth rhwng dybiaethau actiwaraidd am ymrwymïadau a'r gwir brofiad.	(8,483)	(2.4)	(667)	(1.4)	(9,150)	(2.2)
Newid mewn tybiaethau demograffig ac ariannol ddefnyddwyd i amcangyfrif ymrwymïadau.	72,580	20.1	2,358	4.9	74,938	18.3
Ychwanegiadau / (Colledion) Actiwaraidd	29,604	8.2	(2,561)	(5.3)	27,043	6.6

Gweler y tabl isod ar gyfer ffigyrau cymharol y dair blynedd flaenorol:-

	Cynllun Pensiwn Cyngor Gwynedd						Cynllun Pensiwn Cronfa Gaeedig Gwynedd					
	2004/05		2005/06		2006/07		2004/05		2005/06		2006/07	
	£'000	%	£'000	%	£'000	%	£'000	%	£'000	%	£'000	%
Gwahaniaeth rhwng yr enillon disgwyliedig ar yr asedau a'r gwir enillion	6,342	3.3	33,320	13.6	227	(0.1)	1,161	3.5	5,325	14.5	32	0.1
Gwahaniaeth rhwng dybiaethau actiwaraidd am ymrwymïadau a'r gwir brofiad.	(1,581)	(0.5)	(470)	(0.1)	(272)	(0.1)	(767)	(1.4)	(977)	(1.8)	292	0.6
Newid mewn tybiaethau demograffig ac ariannol defnyddwyd i amcangyfrif ymrwymïadau	(53,124)	(18.4)	(45,334)	(12.7)	24,446	6.7	(4,653)	(8.7)	(2,957)	(5.3)	1,436	2.7
Ychwanegiadau/ (Colledion)Actiwaraidd	(48,363)	(16.8)	(12,484)	(3.5)	24,401	6.7	(4,259)	(8.0)	1,391	2.5	1,760	3.3

NODYN 40 - BALANSAU YSGOLION

Cynrychiolir y swm yna yr elfen o falansau a rhyddhawyd o dan datganoli cyllideb yn uniongyrchol i'r ysgolion ond sydd heb ei gwario ar ddiwedd y flwyddyn ariannol:-

31 Mawrth 2007		31 Mawrth 2008
£'000		£'000
3,519	Balansau Ysgolion Unigol	3,896
(180)	Ysgolion sydd wedi gordynnu	(175)
(45)	Cynllun Benthycu Ysgolion	(21)
20	Balansau Cyffredinol	16
<u>3,314</u>		<u>3,716</u>

NODYN 41 - RESERFAU PENODOL

Nodir isod fanylion o brif reserfau penodol y Cyngor.

- (i) Mae'r Cronfeydd Ysgolion yn cynrychioli'r symiau hynny sydd wedi eu dirprwyo i ysgolion ond na wariwyd ganddynt hyd yma.
- (ii) Mae'r Reserf Adnewyddu yn cael ei ddefnyddio gan y Gwasanaethau Darparu, Hyfforddiant Gwynedd, Priffyrdd a Bwrdeistrefol a'r Argraffdy i adnewyddu cerbydau ac offer.
- (iii) Mae'r Reserf Cyfalaf yn cynrychioli adnoddau refeniw a ymrwymwyd eisoes ar gyfer Rhaglen Gyfalaf y Cyngor.
- (iv) Nid yw Cyngor Gwynedd yn yswirio pob risg gydag Yswirwyr allanol ond yn hytrach fe sefydlwyd cronfa er mwyn cwrdd â'r gofynion yma'n fewnol. Mae'r balans ar y Reserf Yswiriant yn cynrychioli cronfeydd yswiriant Cyngor Sir Gwynedd (cyn 1996) a Chyngor Gwynedd.
- (v) Mae'r Cronfeydd Mwynderau yn cynrychioli arian sy'n cael ei ddal gan gartrefi a sefydliadau y Cyngor er budd y clientau. Fe'u sefydlir o gyfraniadau gwirfoddol. Yn ystod 2007/08 trosglwyddwyd y symiau yma i'w ddangos o dan credydwy'r fel triniaeth sydd yn adlewyrchu gwir statws yr arian.
- (vi) Mae'r Gronfa Gwasanaethau yn gronfa sy'n dal llithriadau a thanwariant y mae hawl i wasanaethau ei gario drosodd o flwyddyn i flwyddyn, cyllidebau penodol a pherthnasol eraill a chyllidebau unwaith ac am byth sy'n ymestyn dros fwy nag un flwyddyn.
- (vii) Sefydlwyd Cronfa Cilgwyn trwy dderbyniad o ddifidend gan Gwmni Gwastraff Môn Arfon Cyf, ac a ddefnyddwyd tuag at gostau perthnasol i'r safle tirlenwi sydd bellach yn cael ei rhedeg gan y Cyngor.

- (viii) Sefydlwyd cronfa o'r enw Buddsoddi i Arbed ar gyfer cynlluniau cyfalaf neu referniw fydd yn creu arbedion i'r Cyngor dros gyfnod o amser. Roedd yr adnoddau ar gael i bwrpas gwasanaethau hefo cynllun busnes ar gyfer unrhyw gynllun penodol oedd yn dangos fod y buddsoddiad yn talu am ei hun dros gyfnod penodol. Mae'r balans a oedd yn y gronfa yma bellach yn rhan o'r ddarpariaeth o fewn Cronfa Gwella'r Cyngor.
- (ix) Penderfynwyd creu cronfa yn ystod 1999/00 ar gyfer costau ychwanegol cyfalaf neu referniw sydd yn debygol o ddod o'r anghenion datblygu cynlluniau ar gyfer Amcan 1.
- (x) Mae'r Reserf Datblygiadau ar gyfer prosiectau penodol a bennwyd eisioes gan y Cyngor, a'r Reserf Cyllido Strategol er mwyn darparu ystwythder cyllidebol ar gyfer y dyfodol.
- (xi) Sefydlwyd y Gronfa Rhwydwaith i ariannu costau datblygu'r rhwydwaith gyfrifiadurol i ysgolion a sefydliadau eraill y Cyngor.
- (xiv) Cronfa Gwella'r Cyngor – swm a neilltuwyd i gefnogi cynlluniau a allai gyflawni gwelliannau effeithlonrwydd, gwella perfformiad gwasanaethau, a chryfhau capasiti corfforaethol i gefnogi rheolaeth newid a gwelliant.
- (xv) Cronfa Risgiau Penodol – swm a neilltuwyd i warchod y Cyngor rhag risgiau ariannol a chyllidol penodol yn y dyfodol.
- (xvi) Hyfforddiant Canolog – perthnasol i ofynion cynlluniau rhaglen hyfforddi rheolwyr.
- (xvii) Reserf y Ganolfan Gyswllt – symiau a roddwyd o'r neilltu ar gyfer datblygu y Ganolfan Gyswllt newydd.
- (xvi) Reserfau Gwasanaeth Ysgolion – yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i allu ymateb i'r problemau ariannol perthnasol hefo gofynion 'Integreiddio', gofynion newidiol 'Anghenion Addysg Arbennig All Siro' a sefyllfa 'Ymddeol Cynnar a Diswyddo'.
- (xvii) Mae'r Reserfau Economi ac Adfywio, yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i gynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth yn bennaf a ble mae'n rhaid cyfrifo balansau'r cynlluniau arwahan.
- (xviii) Mae'r Reserfau Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn cynnwys yn bennaf symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod rhwng sefyllfaoedd anwastad – 'equalisation accounts' a gofynion tebygol contractau.
- (xix) Reserfau Ymgynghoriaeth – cynhwysir symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd anwastad efo gweithiau amddiffyn yr arfordir ynghyd â gofynion cyflogaeth posib yn dilyn o newidiadau yn rhaglen waith y gwasanaeth ymgynghoriaeth.
- (xx) Reserfau Polisi a Pherfformiad Amgylchedd – perthnasol i ofynion arbennig yn ymwneud â Chynllun Datblygu Unedol, Cynllun Datblygu Trafnidiaeth Werdd a Stiwardiaeth Amgylcheddol
- (xxi) Reserfau Cynllunio a Thrafnidiaeth – yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i gynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth yn bennaf a ble mae'n rhaid cyfrifo balansau'r cynlluniau ar wahan.

- (xxii) Reserf Rheoli Cefnffyrdd – cynnwys swm a roddwyd o'r neilltu i allu ymateb i newidiadau posibl hefo'r trefniadau cyflogaeth.
- (xxiii) Reserfau Gwasanaethau Cymdeithasol - Cynnwys reserf a sefydlwyd ar gyfer cwrdd â phatrymau gwariant anwastad ar rhai elfennau o Wasanaeth Cymdeithasol, ynghyd â chronfa ar gyfer gofynnion y Panel Rhiant Corfforaethol.
- (xxiv) Reserfau Eraill Gofal – cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod rhag sefyllfaoedd anwastad posib efo gofynnion contractau.
- (xxv) Amrywiol Reserfau Eraill – yn cynnwys symiau a neilltuwyd ar gyfer amrywiol ymrwymadau dibynnol eraill.

	Balans ar 1 Ebrill 2007 £'000	Addasiadau Trwy'r CIG £'000	Trosglwyddiad / Cyfraniad i Reserfau £'000	Trosglwyddiad / Cyfraniad o Reserfau £'000	Balans ar 31 Mawrth 2008 £'000
Cronfeydd Ysgolion	3,315		1,033	(632)	3,716
Reserfau Adnewyddu	2,063		1,627	(879)	2,811
Reserfau Cyfalaf	9,498		986	(2,466)	8,018
Reserfau Yswiriant	3,649		720	(441)	3,928
Cronfa Mwynderau Sefydliadau	156			(156)	0
Cronfa Gwasanaethau	6,309	5	7,063	(3,719)	9,658
Cronfa Cilgwyn	230			(230)	0
Cronfa Buddsoddi i Arbed	250	(250)			0
Cronfa Amcan I	797			(252)	545
Reserf Datblygiadau	405		40	(26)	419
Reserf Cyllido Strategol	1,000		240	(278)	962
Cronfa Rhwydwaith	416	(5)	16		427
Cronfa Gwella'r Cyngor	860	250	32	(294)	848
Cronfa Risgiau Penodol	1,330				1,330
Hyfforddiant Canolog	1,298		334	(450)	1,182
Reserf Canolfan Gyswllt	2,555			(838)	1,717
Reserfau Gwasanaethau Ysgolion	779		458	(500)	737
Reserfau Economi ac Adfywio	189		58	(23)	224
Reserfau Priffyrdd a Bwrdeistrefol	1,353		100		1,453
Reserfau Ymgynghoriaeth	295		77		372
Reserfau Polisi a Pherfformiad (Amgylchedd)	111		110	(4)	217
Reserfau Cynllunio a Thrafnidiaeth	247		31		278
Reserf Rheoli Cefnffyrdd	200		200		400
Reserf Gwasanaethau Cymdeithasol	175			(144)	31
Reserfau Eraill Gofal	793		150		943
Amrywiol Reserfau Eraill	446		249	(59)	636
Cyfanswm	38,719	0	13,524	(11,391)	40,852

NODYN 42 - YMRWYMIADAU DIBYNNOL

Mae'r Awdurdod wedi gwneud darpariaeth yn y cyfrifon mewn perthynas â hawliadau cyflog cyfartal. Fodd bynnag, nid yw maint yr ymrwymiad wedi ei sefydlu'n iawn hyd yma.

Mae'r Awdurdod wedi gwneud darpariaeth yn y cyfrifon mewn cydnabyddiaeth â chostau capio ag ôl-ofal ar safle gwaredu gwastraff. Mae'r gost terfynol am yr holl prosiect yn y broses o gael ei sefydlu.

NODYN 43 – DIDDORDEBAU MEWN CWMNIŌAU

Mae gan y Cyngor ddiddordeb o 50% mewn dau gwmni ar y cyd gyda Cyngor Ynys Môn.

Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf.

Sefydlwyd Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf. fel Cwmni Gwaredu Gwastraff Awdurdod Lleol yn 1994. Roedd y Cwmni yn gweithredu dau safle rheoli gwastraff yn Ynys Môn a Gwynedd a oedd ar les gan yr Awdurdodau Lleol. Roedd elfen sylweddol o weithgareddau y cwmni yn ymwneud â chontractau â'r ddau Awdurdod Lleol.

Yn dilyn newid yn y ddeddfwriaeth, penderfynodd y ddau Gyngor i ddod â'r Cwmni i ben yn ystod 2007/08 a gwneud a gwaith yn fewnol. Troglwyddwyd yr asedau ac ymrwymadau gweithredol a'r gweithwyr i'r Cyngor ym mis Ionawr 2008. Rhennir yr Asedau a'r ymrwymadau eraill rhwng y ddau Gyngor pan mae'r Cwmni yn cael ei diddymu. Nid yw'r cyfrifon terfynol y Cwmni wedi cael eu cwblhau eto ond ail-briswyd y buddsoddiad ar y fantolen i adlewyrchu amcangyfrif o'i gwir werth pan bydd y rhaniad Asedau terfynol yn digwydd (Gweler nodyn 24 ar dudalen 41).

Cwmni Cynnal Cyf.

Sefydlwyd Cwmni Cynnal Cyf. yn 1996 i ddarparu gwasanaethau cefnogi addysg dan gytundeb i ysgolion unigol ac i awdurdodau addysg lleol yn ogystal â gwasanaethau arolygu ysgolion i Estyn. Mae'r Cwmni yn gyfyngedig dan warant ac fe gyfyngir ymrwymiad y Cyngor i £1. Dim ond tuag at hyrwyddo ei amcanion gellid defnyddio incwm y cwmni. Cynhwysir cyfanswm trafodaethau y cwmni gyda'r Cyngor yn Nodyn 11 i'r Datganiadau Ariannol Craidd. Gellir cael copiâu o'r datganiadau ariannol gan Gwmni Cynnal Cyf., Plas Llanwnda, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1SH.

NODYN 44 - YMDDIRIEDOLAETHAU

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel yr unig ymddiriedolwr ar gyfer 169 gymynroddion megis cronfeydd gwobrau ysgolion a chronfeydd cysuron a gwelliannau yn sefydliadau'r Gyfadran Gofal. Cyfanswm y balans ar y cronfeydd hyn ar 31 Mawrth 2008 oedd £642,795. Buddsoddir hwy'n llawn er mwyn creu incwm.

Mae'r ddwy gronfa fwyaf yn dangos ar ddatganiadau ar wahân ar dudalennau 64 a 65.

NODYN 45 – DATGELIAD NATUR A MAINT Y RISGIAU SYDD YN CODI O OFFERYNAU ARIANNOL

Mae gweithgareddau'r Cyngor yn agored i amrywiaeth o risgiau ariannol:

Risg Credyd - y posibilrwydd y byddai partïon eraill yn methu talu symiau dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd - y posibilrwydd na fyddai gan y Cyngor arian ar gael i gwrdd â'i ymrwymadau i wneud taliadau.

Risg Marchnad - y posibilrwydd y byddai colled ariannol yn codi i'r Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesuriadau fel cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Tanategir rheolaeth gyffredinol risgiau sylweddol sydd yn codi o Offerynnau Ariannol drwy'r Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys a Strategaeth Buddsoddi Flynyddol y Cyngor, sydd yn cael ei gymeradwyo gan y Cyngor Llawn yn unol â'r Cod Ymarfer rheoli Rheolaeth Trysorlys mewn Gwasanaethau Cyhoeddus wedi a gyhoeddir gan CIPFA.

Mae'r ddogfen yn rhoi egwyddorion ysgrifenedig ar gyfer rheolaeth risg yn gyffredinol a hefyd polisiau ysgrifenedig mewn meysydd penodol, fel risg cyfraddau llog, risg credyd a buddsoddiad o arian gweddilliol.

Mae'r Rheoliadau Ariannol yn berthnasol i holl drafodion a ymgymerir gan staff y Cyngor ac mae'r rheiny yn pennu dulliau gweithredu a rheolaeth er mwyn sicrhau fod unrhyw risgiau posib i'r sydd yn wynebu'r Cyngor yn cael eu hisafu.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn codi o adneuoedd gyda banciau a sefydliadau eraill, ynghyd â datguddiadau credyd i gwsmeriaid y Cyngor (dyledwyr ar Y Fantolen).

Ni wneir adneuoedd gyda banciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod, yn dilyn cyfraddiad annibynnol, wedi derbyn sgôr o leiaf A-, ac fe osodir cyfyngiad credyd i bob gwrthbarti. Mae'r Cyngor yn monitro cyfraddiadau credyd yn fisol ac yn cael rhybudd am unrhyw newidiadau gan ymgynghorwyr rheolaeth trysorlys. Fe gymerir gweithred priodol yn dilyn unrhyw newidiadau yn unol â'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Cynhyrchir Adroddiad Blynyddol y Trysorlys er mwyn adrodd ar weithgareddau buddsoddi.

Nad oedd unrhyw fuddsoddiad yn fwy na'r cyfyngiadau credyd a bennwyd ac nid yw'r Cyngor yn disgwyl unrhyw golledion oherwydd diffyg perfformiad unrhywun o'r gwrthbartion mewn perthynas â'r adneuoedd.

Mae'r Cyngor wedi gosod dulliau gweithredu ar gyfer symiau sydd yn ddyledus gan ei gwsmeriaid a gwneir darpariaethau perthnasol ar gyfer unrhyw ddyledion drwg dichonadwy.

Mae gan y Cyngor nifer o ddyledwyr tymor hir gan gynnwys benthyciadau ceir i weithwyr a morgeisi i aelodau'r cyhoedd. Ystyrir y benthyciadau ceir fel risg isel oherwydd y gallu i ddiddymu'r ad-daliadau o gyflogau'r gweithwyr, trefniadau trosglwyddo cytbwys gydag awdurdodau lleol eraill, yswiriant ar gyfer methdalwyr oherwydd marwolaeth mewn cyflogaeth a threfniadau adennill dyled arferol ar gyfer unrhyw weithwyr sydd yn gadael cyflogaeth llywodraeth leol. Mae'r morgeisi yn risg isel oherwydd bod y Cyngor yn dal priodiant cyntaf dros yr eiddo a forgeisiwyd.

Etifeddwyd nifer fach a gwerth bach o fenthyciadau tymor hir i gwmnïau a sefydliadau lleol gan y cyn-cynghorau ac mae'r rheiny gyda hanes ad-dalu da.

Risg Hylifedd

Mae'r risg hylifedd yn isel oherwydd fod gan y Cyngor fynediad i'r Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus (PWLB). Felly, does dim risg na fyddai'r Cyngor yn gallu codi arian er mwyn cwrdd â'i ymrwymadau o dan offerynnau ariannol. Er hynny, mae risg byddai'r Cyngor angen adnewyddu cyfran sylweddol o'i benthyciadau ar amser cyfraddau llog anffafriol. Y strategaeth yw sicrhau bod dim mwy na

30% o'r benthyciadau yn ad-daladwy ymhen dwy flynedd ac i asesu'r cyfraddau marchnad a'r rhagolygon trwy'r amser er mwyn amnewid benthyciadau sydd yn aeddfedu neu ail-strwythuro benthyciadau presennol ar yr amser fwyaf buddiol. Er mwyn cyflawni hyn mae'r Cyngor yn defnyddio cynghorwyr rheolaeth trysorlys allanol gydag arbenigedd yn y maes.

Mae pob credydwr masnachol a chredydwyr eraill yn daladwy ymhen llai na un flwyddyn.

Risg Farchnad

Risg Cyfraddau Llog - Mae'r Cyngor yn gwynebu risg oherwydd symudiadau mewn cyfraddau llog ar ei benthyciadau a buddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effaith cymhleth ar y Cyngor. Er enghraifft, byddai codiad mewn cyfraddau llog yn cael yr effeithiau canlynol:

- benthyciadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r gwariant llog sydd yn cael ei dalu gan y Cyfrif Incwm a Gwariant yn codi.
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog - byddai gwerth teg yr ymrwymadau benthycia yn disgyn.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r incwm llog sydd yn cael ei gredu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn codi.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog - byddai gwerth teg yr asedau yn disgyn.

Mae gan y Cyngor nifer o strategaethau er mwyn rheoli risg cyfraddau llog. Polisi'r Cyngor yw benthycia ar gyfraddau sefydlog o'r PWLB er mwyn cael sicrwydd am y llog taladwy dros gyfnod y benthyciadau. Mae'r Cyngor, gyda chymorth e'i ymgynghorwyr trysorlys, yn monitro'r cyfraddau llog cyffredinol a'r rhagolygon marchnad. Os byddai risg sylweddol o godiad siarp mewn cyfraddau tymor hir a byr, fe ailystyriar sefyllfa'r portffolio, ac mae'n debyg y cymerir cyllid cyfradd sefydlog tra bod cyfraddau llog yn parhau'n weddol rhad. Os byddai risg sylweddol o gwmp siarp mewn cyfraddau hir a byr byddai'r benthyciadau tymor hir yn cael eu gohirio ac fe ymgymerir unrhyw aildrefnu priodol, o gyllid cyfradd sefydlog i gyllid tymor byr.

Risg Prisiau - Nid yw'r Cyngor fel arfer yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti, ond mae'n berchennog cyfranddaliadau mewn Cwmni Gwaredu Gwastraff Awdurdod Lleol (LAWDC). Ar hyn o bryd mae'r cwmni yn cael ei dirwyn i ben ac felly wedi cael ei ddynodi fel ased sydd ar gael i'w gwerthu a'i datgan ar werth teg ar Y Fantolen. Disgwyliar derbyn gwerth teg y cyfranddaliadau yn ystod 2008/09.

Mae'r Cyngor hefyd yn berchennog Debentur Cymdeithas y Cynghorau Dosbarth mewn perthynas ac eiddo ac sydd yn daladwy yn ystod 2008/09. Mae hyn hefyd wedi cael ei dyrannu fel ased sydd ar gael i'w gwerthu a'i datgan ar werth teg ar Y Fantolen.

Risg Marchnad Cyfnewid Dramor - Nid yw'r Cyngor yn dal unrhyw Asedau neu ymrwymadau mewn arian tramor ac felly nid oes risg o golled oherwydd symudiadau mewn cyfraddau cyfnewid dramor.

NODYN 46 – DYDDIAD AWDURDODI RHYDDHAD DATGANIAD O'R CYFRIFON

Awdurdodwyd rhyddhad Datganiad o'r Cyfrifon gan Dafydd L. Edwards, Pennaeth Cyllid, ar 19 Medi 2008.

NODYN 47 - PERTHYNAS Â'R DATGANIAD O'R SYMUDIAD AR GRONFA'R CYNGOR (LLIF ARIAN)

2006/07 £'000		2007/08 £'000
	(Gweddill) / Diffyg am y Flwyddyn ar y Cyfrif Incwm a Gwariant	
5,785	Swm ychwanegol net sy'n ofynnol drwy statud ac arferion priodol anstatudol i'w debydu / (credydu) i Gronfa'r Cyngor am y flwyddyn.	2,533
(7,739)		(4,863)
	(Cynnydd) / Lleihad yng Nghronfa'r Cyngor am y flwyddyn	
(1,954)	Ychwanegir gweddill net y Cyfrif Refeniw Tai	(2,330)
278		(34)
(1,676)		(2,364)
	Eitemau heb fod yn golygu llif arian	
	Ychwanegir /(Lleihau) -	
(21,309)	Cyfraniadau net i reserfau	(32,332)
(5,200)	Lleiafswm Darpariaeth Refeniw	(5,535)
(4,074)	Cynnydd net yn y darpariaethau	2,035
0	Derbyn Asedau Sefydlog Cwmni Gwastraff	233
0	Addasiadau i Offerynau Ariannol	1,489
24,326	Ymrwymiad Pensiwn	30,270
(7,933)		(6,204)
	Eitemau ar sail cronni	
(107)	Ychwanegir cynnydd/(lleihad) yn y stociau	121
3,839	Ychwanegir cynnydd/(lleihad) net yn dyledwyr refeniw Rhagdaliadau yn ymwneud a premiwm ad-daliadau cynnar	6,019
2	dyled	(2)
(14)	Disgownt gohiriedig ar ad-daliadau cynnar dyled	91
(14,961)	Llai (cynnydd)/lleihad net yn credydwyr refeniw	(299)
(19,174)		(274)
	Eitemau sydd yn ymddangos mewn lleoedd eraill ar y datganiad	
(5,782)	Ychwanegir llog net a dalwyd	(4,318)
(6,216)	Costau cyllido cyfalaf o refeniw	(7,161)
(31,172)	Cyfanswm	(11,753)

NODYN 48 – GRANTIAU

DADANSODDIAD O GRANTIAU A NODIR AR Y DATGANIAD LLIF ARIAN			
2006/07		2007/08	
		£'000	£'000
	Grantiau Refeniw :-		
5,530	Grantiau Adnoddau	2,211	
20	Grantiau Prif Weithredwr	74	
2,874	Grantiau Corfforaethol	2,311	
14,480	Grantiau Amgylchedd	16,302	
8,205	Grantiau Gofal	8,351	
2	Grantiau Mandadol Addysg	1	
1,093	Grantiau GEST Addysg	1,020	
1	Grant Cyfnod Allweddol 2 Addysg	0	
11,893	Grantiau Eraill Datblygu	14,630	
26,148	Grant Budd-dal Tai a'r Dreth Gyngor	28,764	
126,361	Grant Cynnal Refeniw	130,471	
26,557	Cyfran o'r Dreth Ddi-Annedd	28,679	
<u>223,164</u>			232,814
	Grantiau Cyfalaf :-		
22,960	Grantiau'r Cynulliad	18,060	
(48)	Grantiau Awdurdod Datblygu Cymru	431	
1,073	Grantiau Cronfa Ddatblygu Rhanbarthau Ewrop	1,384	
395	Grantiau Eraill	1,086	
<u>22,380</u>			20,961
<u>245,544</u>	Cyfanswm		<u>253,775</u>

NODYN 49 -SYMUDIADAU MEWN ARIAN A'I GYFFELYB

CYNNYDD / (GOSTYNGIAD) MEWN ARIAN A'I GYFFELYB – 2007/08			
	Balans ar 1 Ebrill 2007 £'000	Balans ar 31 Mawrth 2008 £'000	Symudiadau yn ystod y Flwyddyn £'000
Arian ordynnwyd	(11,623)	(14,230)	(2,607)
Arian mewn llaw	72	73	1
Gostyngiad mewn arian a'i gyffelyb			<u>(2,606)</u>

CYFRIF REFENIW TAI 2007/08

2006/07		2007/08
£'000	INCWM	£'000
(16,650)	Rhenti Tai	(17,751)
(410)	Rhenti Eraill	(414)
(141)	Taliadau am wasanaethau	(140)
<hr/>		<hr/>
(17,201)	Cyfanswm Incwm	(18,305)
	 GWARIANT	
6,930	Cynnal a Chadw	5,955
3,004	Rheolaeth a Rhenti	3,363
186	Rhenti, trethi a thaliadau eraill	192
85	Darpariaeth dyledion drwg	127
5,447	Sybsidi Taladwy	5,633
6,205	Dibrisiant ar asedau sefydlog	6,915
(210)	Grantiau Gohiriedig	(315)
<hr/>		<hr/>
21,647	Cyfanswm Gwariant	21,870
	 Gwariant net y gwasanaeth – Cyfrif incwm a gwariant	
4,446		3,565
<hr/>		<hr/>
164	Dyraniad y CRT o gostau Corfforaethol a Democratiaeth	165
<hr/>		<hr/>
4,610	Gwariant net Gwasanaeth CRT	3,730
260	Colledion wrth waredu Asedau CRT	0
1,118	Llog taladwy a thaliadau eraill	1,000
(5)	Premium a disgownt ar fenthyciadau	159
(87)	Llog ar fuddsoddiadau	(143)
<hr/>		<hr/>
5,896	Diffyg/ (Gweddill) am y flwyddyn	4,746

DATGANIAD O'R SYMUDIAD AR Y CYFRIF REFENIW TAI

2006/07		2007/08
£'000		£'000
5,896	Diffyg am y flwyddyn ar Incwm a Gwariant	4,746
	Symiau a gynhwysir yn y cyfrif Incwm a Gwariant ond a eithrir, yn unol â statud, wrth gyfrifo'r Symudiad ar Gronfa'r Cyngor am y flwyddyn	
(6,201)	Dibrisiant ac Amhariad Asedau Sefydlog	(6,908)
210	Amorteiddiad Grantiau Llywodraeth Gohiriedig	315
	Gostwng Prisiau Gohiriedig i'w Ariannu o Adnoddau	
(4)	Cyfalaf	(7)
(260)	Colledion wrth waredu Asedau	0
0	Costau Ariannol	(152)
(53)	Trosglwyddiad o Dderbyniadau Cyfalaf	(53)
(529)	Taliad Net am Fuddiannau Ymdeoliad yn unol a FRS17	(463)
(6,837)		(7,268)
	Symiau a eithrir yn y cyfrif Incwm a Gwariant ond a gynhwysir, yn unol â statud, wrth gyfrifo'r Symudiad ar Gronfa'r Cyngor am y flwyddyn	
379	Lleiafswm Darpariaeth Refeniw ar gyfer Cyllido Cyfalaf	340
	Gwariant Cyfalaf wedi ei gyfeirio yn y flwyddyn i Gronfa'r	
310	Cyngor	1,600
	Cyfraniad y Cyflogwr sy'n daladwy i Gronfa Bensiwn y Cyngor	
	a Buddiannau Ymdeol sy'n daladwy'n uniongyrchol i	
456	bensiynwyr	529
1,145		2,469
	Trosglwyddiadau i/o Gronfa'r Cyngor y dylid eu cymeryd i ystyriaeth wrth bennu'r Symudiad ar Gronfa'r Cyngor am y flwyddyn	
74	Trosglwyddiad net i/o Reserfau a Glustnodwyd	19
74		19
(5,618)	Swm ychwanegol net sy'n ofynnol drwy statud ac arferion priodol anstatudol i'w debydu / (credydu) i Gronfa'r Cyngor am y flwyddyn	(4,780)
278	Cynnydd neu leihad ym malansau'r CRT	(34)
(1,889)	Gwarged y CRT ddaethpwyd ymlaen	(1,611)
(1,611)	Gwarged y CRT i'w gario ymlaen	(1,645)

NODIADAU AR Y CYFRIF REFENIW TAI

NODYN 1 - STOC TAI

Roedd y Cyngor yn gyfrifol am reoli 6,375 o unedau anheddol erbyn diwedd 2007/08. Rhennir y stoc fel a ganlyn:-

STOC TAI'R CYNGOR		
31 Mawrth 2007		31 Mawrth 2008
Nifer		Nifer
4,190	Tai	4,171
1,252	Fflatiau	1,250
795	Byngalo	794
115	Unedau Gwarchod	115
10	Fflatiau uwchben siopau	9
20	Tai wedi'w lesu o'r sector preifat	36
<hr/>		<hr/>
6,382	Cyfanswm	6,375

NODYN 2 - RHENTI TAI

Mae'r ffigwr yma'n cynrychioli'r rhent sydd yn ddyledus am y flwyddyn, ar ôl tynnu ymaith ostyngiad am dai gwag a.y.y.b. Yn ystod y flwyddyn, fe gollwyd 1.85% o'r incwm posib oherwydd fod tai yn wag o'i gymharu gyda 1.80% yn 2006/07. Cyfartaledd y rhent wythnosol yn 2007/08 oedd £54.22 o'i gymharu gyda £51.25 yn 2006/07.

NODYN 3 - RHENTI ERAILL

Mae'r ffigwr yma'n cynnwys rhenti siopau ar ystadau tai ynghyd â rhenti modurdai ar ôl tynnu gostyngiadau am fodurdai gwag.

NODYN 4 - ÔL-DDYLEDION RHENT

Ar ddiwedd 2007/08, roedd 5.13% o incwm rent gros yn ôl-ddyledion, sef cyfanswm o £953,379. Mae hyn yn cymharu gyda £862,455 (4.94%) ar ddiwedd 2006/07. Yn ystod 2007/08, ysgrifennwyd i ffwrdd ôl-ddyledion o £48,181 ac fe wnaed cyfraniad o £126,530 tuag at y ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg.

NODYN 5 - CYFALAF

Roedd gwariant cyfalaf y Cyfrif Refeniw Tai am 2007/08 yn £6,429,777 i'w gymharu a £5,646,072 yn 2006/07. Ariannwyd fel a ganlyn :

GWARIANT CYFALAF – DULL ARIANNU		
2006/07		2007/08
£'000		£'000
4,000	Lwfans Gwelliannau Mawr	4,100
1,077	Derbyniadau Cyfalaf	671
310	Cyfrif Refeniw Tai	1,600
259	Ffynhonellau Eraill	59
<hr/>		<hr/>
5,646	Cyfanswm	6,430

Cyfrifwyd am £1,596,709 o dderbyniadau cyfalaf yn deillio o werthiannau tir, tai ac eiddo arall, i'w gymharu a £2,383,438 yn 2006/07. Mae'r lleihad oherwydd gostyngiad sylweddol yn y nifer tai a werthwyd o dan y cynllun 'hawl i brynu'.

NODYN 6 – DIBRISANT

Gwelir Dibrisiant o £6.915m yn erbyn Cost Net y Gwasanaeth, a gyfrifwyd yn unol ag ymarfer da, fel a ganlyn:

DIBRISANT		
2006/07		2007/08
£'000		£'000
	Asedau Gweithredol	
6,032	Tai	6,672
182	Eraill	236
(13)	Asedau Anweithredol	0
	Taliadau Gohiriedig	
4	Eraill	7
<hr/>		<hr/>
6,205		6,915
(210)	Grantiau Gohiriedig	(315)
<hr/>		<hr/>
5,995		6,600

NODYN 7 – CYFRANIAD I / O RESERF PENSIWN

Mae Cost Net y Gwasanaeth yn cynnwys pensiynau yn unol a chanllawiau FRS17 ond mae addasiad rhwng y ffigwr yma a'r gwir gost yn ystod y flwyddyn yn ymddangos yn y cyfrif.

Y GRONFA DEGWM

2006/07		2007/08	
£'000		£'000	£'000
534.7	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill		530.8
	Newid yng ngwerth y buddsoddiadau ar y farchnad		
	Ychwanegir - Incwm yn ystod y flwyddyn :-		
25.7	Llog ar fuddsoddiadau	29.8	
0.6	Elw ar fuddsoddiadau a werthwyd	1.8	
0.6	Rhenti a thaliadau blynyddol	0.6	
26.9			32.2
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn :-		
(2.7)	Colled ar fuddsoddiadau a werthwyd	(2.8)	
(28.1)	Grantiau a chostau	(30.0)	(32.8)
530.8	Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth		530.2
	A gynrychioli'r gan yr Asedau canlynol:-		
26.1	Tir ac Adeiladau		26.1
490.6	Buddsoddiadau ar Gwerth y Farchnad		481.4
125.8	Dyledwyr		142.2
574.8	Arian mewn Llaw		564.3
1,217.3			1,214.0
(657.1)	Llai - Eifen yn ddyledus i Gyngorau Môn a Chonwy		(657.2)
560.2			556.8
(60.6)	Llai - Credydwyr		(63.0)
31.2	Ychwanegir - Eifen yn ddyledus gan Gyngorau Môn a Chonwy		36.4
530.8	Cyfanswm		530.2

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Dywed Cynllun gweinyddu'r Gronfa y ceir defnyddio'r incwm at bwrpasau elusennol - addysgol, cymdeithasol neu adloniadol, yn ôl ewyllys y Cyngor.
2. Mae'r Ddeddf Elusennol 1993 yn gofyn am archwiliad annibynnol o ddatganiad o gyfrifon y Gronfa Degwm yn flynyddol. Gwneir yr archwiliad hwn gan Swyddfa Archwilio Cymru. Nid yw'r tystysgrif archwilio ar dudalennau 76 a 77 yn cynrychioli adroddiad o dan ofynion y Ddeddf Elusennol 1993.

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH FMG MORGAN

2006/07		2007/08
£'000		£'000
122.7	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill	126.3
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn	
8.3	Llog enillwyd gan yr asedau	9.4
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn	
(4.7)	Grantiau	(6.5)
126.3	Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth	129.2
	Asedau	
24.5	Buddsoddiadau	24.5
101.8	Arian mewn Llaw	104.7
126.3		129.2

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Sefydlwyd y gronfa hon gyda gweddiill ystâd y diweddar Mrs Florence Merthyr Guest Morgan. Roedd incwm y Gronfa i'w ddefnyddio er budd trigolion rhannau o Lŷn at bwrpasau penodedig.
2. Dangosir buddsoddiadau ar gost yn y cyfrifon. Gwerth y buddsoddiadau ar y farchnad ar 31 Mawrth 2008 oedd £171,182 (£192,827 ar 31 Mawrth 2007).
3. Mae'r Cronfa FMG Morgan tu allan i ofynion y Ddeddf Elusennol 1993. Oherwydd hyn nid oes angen archwiliad annibynnol o'r Gronfa Ymddiriedolaeth hon.

CYFRIFON CRONFA BENSIWN GWYNEDD 2007/08

2006/07 £'000	Cyfrifon y Gronfa Bensiwn am y Flwyddyn sy'n Diweddu 31 Mawrth	2007/08 £'000
	Cyfraniadau -	
11,489	Gweithwyr - Staff	11,943
30	- Aelodau	32
36,090	Cyflogwyr - Staff	41,668
91	- Aelodau	106
265	- Lwmp Swm	0
0	- Ariannu Diffyg	98
0	- Ychwanegiad	132
40	Llog ar Gyfraniadau Gohiriedig	65
0	Llog ar Dalu Cyfraniadau'n Hwyr	4
0	Incwm ar Gyfrifo Ysgariad	0
4,429	Trosglwyddiadau o Gynlluniau Eraill	3,161
177	Prynu Gwasanaeth Ychwanegol a.y.y.b.	235
52,611	Cyfanswm Cyfraniadau Dderbyniwyd	57,444
	Budd-dal Taladwy -	
(21,023)	Pensiynau	(22,492)
(5,061)	Lwmp Swm	(5,709)
(6)	Grantiau Salwch	0
(223)	Budd-daliadau ar Farwolaeth	(564)
(42)	Ymadawiadau	(15)
0	Eraill	(1)
(3,485)	Trosglwyddiadau i Gynlluniau Eraill	(1,602)
(828)	Costau Gweinyddol (Nodyn 9)	(884)
(30,668)	Cyfanswm Budd-dal Dalwyd	(31,267)
21,943	Ychwanegiadau Net o Ddelio gydag Aelodau	26,177

2007 £'000	Enillion ar Fuddsoddiadau fel ar 31 Mawrth	2008 £'000
13,139	Incwm Buddsoddi (Nodyn 5)	13,927
37,445	Newid yng Ngwerth Buddsoddiadau ar y Farchnad	(56,005)
(1,948)	Costau Rheoli Buddsoddiadau (Nodyn 10)	(3,509)
48,636	Enillion Net ar Fuddsoddiadau	(45,587)
21,943	Ychwanegiadau Net o Ddelio gydag Aelodau	26,177
741,576	Asedau Net fel ar 1af Ebrill	812,155
812,155	Asedau Net y Gronfa ar 31 Mawrth	792,745

2007 £'000	Datganiad o Asedau Net fel ar 31 Mawrth	2008 £'000
	Buddsoddiadau yn ôl eu Gwerth ar y Farchnad (Nodyn 4)	
	Llog Sefydlog:	
25,774	Sector Gyhoeddus y DU a Ddyfynnir	26,760
38,741	Arall y DU a Ddyfynnir	37,315
	Mynegai Cysylltiol:	
39,003	Mynegai Cysylltiol y DU	39,568
	Cyfranddaliadau:	
179,167	Y DU a Ddyfynnir	86,942
5	Y DU heb eu Dyfynnu	436
122,872	Tramor a Ddyfynnir	113,749
180	Tramor heb eu Dyfynnu	481
0	Ecwiti Preifat	25,688
	Offerynnau Buddsoddi Cydgyfrannog:	
118,795	Ymddiriedolaethau Uned y DU a Ddyfynnir	176,028
3,068	Ymddiriedolaethau Uned y DU heb eu Dyfynnu	0
11	Mentrau'r DU	3
87,445	Ymddiriedolaethau Uned Tramor	102,064
85,846	Cronfeydd Rheoliedig Tramor	79,065
77,473	Ymddiriedolaethau Uned Eiddo	67,500
	Arall:	
11,890	Cronfeydd Dyraniad Ased Tactegol	0
16,365	Arian Parod a Buddsoddiadau Dros Dro	17,476
648	Dyledwyr – Gwerthiannau Buddsoddiadau yn Disgwyl Setliad	16,524
7,134	Dyledwyr Amrywiol (Nodyn 11)	6,466
(1,287)	Credydwyr – Prynianau Buddsoddiadau yn Disgwyl Setliad	(2,566)
(975)	Credydwyr Amrywiol (Nodyn 12)	(754)
812,155		792,745

NODIADAU I GYFRIFON CRONFA BENSIWN GWYNEDD

NODYN I - CYFFREDINOL

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd yn gronfa statudol sydd yn darparu pensiynau ar gyfer y cyfranwyr. Mae aelodaeth o'r gronfa ar gael i holl weithwyr llywodraeth leol yn cynnwys staff mewn ysgolion a chorfforaethau addysg bellach yng Ngwynedd sydd ddim yn athrawon, yn ogystal â gweithwyr o gyrff a ganiatawyd. Mae'r gyrff cyflogi sy'n ymuno â'r cynllun naill ai'n "gyrff ar yr Atodlen", sef awdurdodau lleol neu gyrff cyhoeddus eraill a fo'n naturiol a'r hawl i ymuno, neu "gyrff a ganiateir" y caniatâ'r awdurdod gweinyddol iddynt ymuno, neu ddarparwyr allanol sy'n dewis ymuno â'r cynllun o dan gytundeb allanoli o dan Reoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Gwelliant a.y.y.b.) 1999. Rhestrir isod y "gyrff ar yr Atodlen" a'r "gyrff a ganiateir" sy'n cyfrannu i'r Gronfa:-

Cyrff ar yr Atodlen

Cyngor Gwynedd
Cyngor Sir Ynys Môn
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru
Cyngor Tref Caernarfon
Cyngor Tref Porthaethwy
Cyngor Dinas Bangor
Cyngor Tref Llangefni
Cyngor Tref Biwmares
Cyngor Tref Caergybi
Cyngor Tref Llandudno
Coleg Meirion Dwyfor
Coleg Menai
Parc Cenedlaethol Eryri
Coleg Llandrillo
Ysgol Emrys ap Iwan
Ysgol Uwchradd Eirias
Ysgol Bryn Eilian
Ysgol Pen y Bryn
Cyngor Cymuned Tywyn
Cyngor Cymuned Llanllyfni
Cyngor Tref Tywyn a Bae Cinmel
Cyngor Tref Abergele
Cyngor Tref Bae Colwyn

Cyrff a Ganiateir

Cymdeithas y Deillion Gogledd Cymru
Cyd-Bwyllgor Claddu Caergybi
CAG Coleg Harlech
Gyrfa Cymru Gogledd Orllewin
Cwmni Cynnal
Cwmni'r Fran Wen
Theatr Harlech
Theatr Gwynedd
Gwasanaeth Gwirfoddol Conwy
Medrwn Môn
Mantell Gwynedd
Canolfan Cyngori Ynys Môn
Menter Môn
Canolfan Cyngori Conwy
CAIS
Cwmni Gwastraff Môn Arfon (tan Ionawr 2008).

Mae gweithwyr yn cyfrannu canran sefydlog o'u cyflog a rhydd y cyflogwyr hefyd gyfraniad i gadw'r Gronfa yn ddi-ddyled. Pennir y swm hwn bob tair blynedd yn dilyn prisiad Actiwari o werth y Gronfa. (gweler Nodyn 3).

Rhaid buddsoddi unrhyw arian nad oes ei angen i wneud taliadau o'r Gronfa yn y tymor byr. Y nod wrth fuddsoddi'r arian yw cael yr elw mwyaf posibl i'r Gronfa, a thrwy hynny ostwng y cyfraniad sy'n ofynnol gan y cyflogwyr.

NODYN 2 - POLISIAU CYFRIFEG

Paratowyd y cyfrifon i gydymffurfio â gofynion Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 1997, Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 1998 (fel ei newidiwyd), ac i gydymffurfio â gofynion y Datganiad Ymarfer Argymelledig Rhif 1 Pwyllgor Safonau Cyfrifeg cyrff cyfrifeg Proffesiynol y Deyrnas Unedig.

Dangosir yr holl Gyfraniadau, Incwm o Fuddsoddiadau a Budd-daliadau sy'n Daladwy ar sail croniant lle penderfynir y symiau ar adeg cau'r cyfrifon. Dangosir gwerthoedd trosglwyddo i mewn ac allan o gynlluniau eraill ar sail derbyniadau a thaliadau.

Mae gwerth stociau sydd wedi eu rhestru ar Wasanaeth Masnachu'r Farchnad Stoc ("SETS"), wedi cael eu cymeryd ar bris marchnata olaf "SETS" ar 31 Mawrth 2008. Mae gwerth yr holl stociau eraill wedi eu cymeryd ar bris canol y farchnad ar gau 31 Mawrth 2008. Rhoddir gwerth ar Arian Tramor a Buddsoddiadau Tramor a ddalwyd ar 31 Mawrth 2008 yn ôl y cyfradd cyfnewid cyfredol ar amser cau busnes y diwrnod hwnnw. Mae gwerth yr Ymddiriedolaethau Uned â'r holl fuddsoddiadau eraill wedi cael eu cymeryd ar bris canol y farchnad ar 31 Mawrth 2008.

Nid yw'r Datganiadau Cyllidol hyn yn cynnwys ymrwymadau'r Gronfa i dalu pensiynau a budd-daliadau eraill yn y dyfodol i holl gyfranwyr presennol y Gronfa. Ystyrir y rhain ym mhriadau'r Actiwari o bryd i bryd ac fe'u hadlewyrchir yn lefelau cyfraniadau'r cyflogwyr a bennir gan y prisiau hyn, fel bod y gronfa eto yn gallu cwrdd â 100% o ymrwymadau'r dyfodol.

NODYN 3 - SEFYLLFA ACTIWARAIDD

Ar Mawrth 31ain, 2007 y cafodd y Gronfa ei phrisio ddiwethaf (ar Mawrth 31ain, 2004 cyn hynny), ac mae angen i'r Gronfa fod yn ddigonol i gwrdd â'i hymrwymadau.

Y dull actiwaraidd ddefnyddiwyd yn y Prisant oedd y "Dull Uned Amcanol" a'r rhagdybiaethau ariannol a fabwysiadwyd adeg prisio oedd:-

	% y flwyddyn
Elw ar Fuddsoddiadau	
Cyfranddaliadau	6.25%
Bondiau	4.75%
75% Cyfranddaliadau / 25% Bondiau	5.9%
Codiadau Cyflog (heb gynnwys incrementau)	4.7%
Chwyddiant / Codiadau Pensiwn	3.2%

Prif amcan cyllido'r Gronfa ydi gofalu bod asedau'r Gronfa yn ddigonol ar gyfer talu buddion aelodau fel y maent yn cronni. Pan fydd asedau'r Gronfa yn hafal i'w hymrwymadau, yna dywedir bod lefel gyllido'r Gronfa yn 100%.

Mae prisant Mawrth 31ain, 2007, yn dangos bod gostyngiad yn lefel hydaledd y Gronfa, fel a fu yng nghronfeydd pensiwn awdurdodau lleol eraill. Ar ddyddiad y Prisant roedd gwerth asedau'r Gronfa ar y farchnad yn £814 miliwn tra bod gwerth eu hymrwymadau yn £974 miliwn. Dengys y prisant bod diffyg y gronfa yn uwch na'i asedau o £161 miliwn, a bod lefel gyllido'r Gronfa yn 84%.

NODYN 4 – GWERTH MARCHNAD Y BUDDSODDIADAU

Isod rhoddir gwerth marchnad yr asedau fel ar Mawrth 3 Iain, 2008:-

	Cyfanswm £'000	BGI %	UBS %	Capital %	L&G %	Partners %	Gwynedd %	Cyfanswm %
Llog Sefydlog								
Sector Gyhoeddus y DU	26,760	39.80	60.20	-	-	-	-	100.00
Arall y DU	37,315	26.85	73.15	-	-	-	-	100.00
Mynegai Cysylltiol:								
Mynegai Cysylltiol y DU	39,568	100.00	-	-	-	-	-	100.00
Cyfranddaliadau:								
Y DU a Ddyfynnir	86,942	-	85.58	14.42	-	-	-	100.00
Y DU heb eu Dyfynnu	436	-	-	100.00	-	-	-	100.00
Tramor a Ddyfynnir	113,749	-	-	100.00	-	-	-	100.00
Tramor heb eu Dyfynnu	481	-	-	100.00	-	-	-	100.00
Ecwiti Preifat	25,688	-	-	-	-	100.00	-	100.00
Offerynnau Buddsoddi								
Cydyfrannog:								
Ymddiriedolaethau Uned y DU a Ddyfynnir	176,028	61.83	1.77	-	36.40	-	-	100.00
Mentrau'r DU	3	-	100.00	-	-	-	-	100.00
Ymddiriedolaethau Uned Tramor	102,064	62.34	-	11.68	25.98	-	-	100.00
Cronfeydd Rheoliedig Tramor	79,065	-	100.00	-	-	-	-	100.00
Ymddiriedolaethau Uned Eiddo	67,500	-	100.00	-	-	-	-	100.00
Arall:								
Arian Parod â Chyfalaf Gweithiol Net	37,146	0.00	57.34	10.73	-	-	31.93	100.00
Cyfanswm	792,745	29.35	36.43	18.05	11.43	3.24	1.50	100.00

NODYN 5 – INCWM BUDDSODDI

Rhoddir isod ddadansoddiad o Incwm Buddsoddi a amlinellir yn y Datganiad Asedau Net:-

2006/07 £'000		2007/08 £'000
8,509	Cyfranddaliadau'r DU	8,046
2,236	Cyfranddaliadau Tramor	3,247
0	Ecwiti Preifat	122
611	Stoc Llywodraeth Prydain	572
198	Stociau Llog Sefydlog Eraill	0
1,751	Ymddiriedolaethau Uned Eiddo	2,117
783	Llog ar Falansau Arian Parod	814
(949)	Llai Treth ar Incwm	(991)
13,139	Cyfanswm	13,927

NODYN 6 – CYFRANIADAU DERBYNIADWY

Isod rhoddir dadansoddiad o'r holl gyfraniadau derbyniadwy gan y gwahanol gyrff:-

2006/07		2007/08
£'000		£'000
16,891	Cyngor Gwynedd	19,474
29,218	Cyrff ar yr Atodlen	32,427
2,033	Cyrff a Ganiateir	2,313
48,142	Cyfanswm	54,214

NODYN 7 – BUDDION TALADWY

Isod rhoddir dadansoddiad o'r budd-daliadau taladwy i wahanol gyrff:-

2006/07		2007/08
£'000		£'000
4,577	Cyngor Gwynedd	5,995
9,581	Cyrff ar yr Atodlen	10,391
507	Cyrff a Ganiateir	498
483	Cyflogwyr heb Gyfranwyr	481
11,165	Cronfa Gaeedig	11,400
26,313	Cyfanswm	28,765

NODYN 8 – TRETH

Yn dilyn Cyllideb 1997, nid yw'r Gronfa yn awr yn gallu adennill Blaen-Dreth Gorfforaethol, ond fe ellir adennill unrhyw dreth DU ar ddfidend a delir gan gwmnïau tramor. Felly mae'r incwm buddsoddi yn y cyfrifon yn cael eu dangos yn net o dreth DU.

Mae'r Gronfa wedi eu heithrio o dreth atal Unol Daliaethau America ar ddfidendau o fuddsoddiadau yn yr UDA ac yn adennill treth atal a dynnir yn rhai o wledydd Ewrop.

NODYN 9 – COSTAU GWEINYDDOL

Mae'r costau gweinyddol fel a ganlyn:-

2006/07		2007/08
£'000		£'000
773	Gweinyddu a Phrosesu*	788
41	Ffioedd Actiwaraid	81
14	Ffioedd Archwilio	15
828	Cyfanswm	884

*Gwnaed dyraniad i'r Gronfa o gyflogau a threuliau eraill staff y Cyngor sy'n gweithio ar weinyddu'r cynllun pensiwn a buddsoddiadau pensiwn.

Mae'r taliadau am wasanaethau a ddarperir gan Gyngor Gwynedd yn seiliedig ar gyfuniad o brisiau a bennir ymlaen llaw, amser y staff a gofnodir, cofnodi trafodion a fformiwlâu penodedig. Rhennir costau swyddfeydd yn ôl arwynebedd y lloeriau.

Roedd y costau gweinyddol a dalwyd i Gyngor Gwynedd yn 2007/08 yn £738,881 (2006/07: £734,730).

NODYN 10 – COSTAU RHEOLI BUDDSODDIADAU

Mae costau rheoli buddsoddiadau'r Gronfa fel â ganlyn:-

2006/07		2007/08
£'000		£'000
183	Barclays Global Investors	206
785	UBS Global Asset Management	831
844	Capital International	882
70	Cwmni'r Northern Trust	80
9	JPMorgan	10
0	Legal & General	9
0	Partners Group	1,433
11	Cwmni'r WM	11
46	Hymans Robertson	47
1,948	Cyfanswm	3,509

NODYN 11 – DYLEDWYR AMRYWIOL

Mae darpariaeth wedi ei wneud yn y cyfrifon ar gyfer dyledwyr, fel a ganlyn:-

2006/07		2007/08
£'000		£'000
4,329	Cyfraniadau i'w Derbyn	3,653
116	Dyledwyr Mewnol	264
128	Biliau Dyledwyr	141
2,023	Incwm Difidend Net yn Dyledus	2,217
534	Treth y DU	138
4	TAW	53
7,134	Cyfanswm	6,466

NODYN 12 – CREDYDWYR AMRYWIOL

Mae darpariaeth wedi ei wneud yn y cyfrifon ar gyfer credydwyr, fel a ganlyn:-

2006/07		2007/08
£'000		£'000
109	Credydwyr Mewnol	86
535	Ffioedd Buddsoddi	412
7	Treth y DU	159
81	Cyfraniadau Taladwy	33
243	Buddion Ymddeol Dyledus	64
975	Cyfanswm	754

NODYN 13 – GWERTHIANT A PHRYNIANT BUDDSODDIADAU

Mae cyfanswm o werthiant â phryniant buddsoddiadau yn cael eu hamlinellu isod:-

	Gwerth Llyfr y Pryniant 2007/08 £'000	Gwerthiant 2007/08 £'000
Cyfranddaliadau'r DU	89,430	80,904
Cyfranddaliadau Tramor	96,476	88,222
Ecwiti Preifat	25,619	1,541
Stoc Llywodraeth Prydain	3,104	3,155
Stociau Llog Sefydlog Eraill	2,795	1,555
Stociau Mynegai Cysylltiol	2,633	7,259
Ymddiriedolaethau Uned Eiddo	604	1,000
Cronfa Amlygiad Gilt	2,330	6,385
Cronfeydd Dyranid Ased Tactegol	695	10,578
Arian a Buddsoddiadau Tymor Byr	721	721
Cyfanswm	224,407	201,320

NODYN 14 – CYFRANIADAU GWIRFODDOL YCHWANEGOL (CGY)

Mae yna 3 Cronfa Cyfraniadau Gwirfoddol Ychwanegol. Maent yn cael eu dal gan Clerical Medical, The Equitable Life Assurance Society a Standard Life. Mae asedau'r buddsoddiadau hyn yn cael eu dal ar wahân i'r brif Gronfa a nid ydynt yn cael eu cynnwys yng nghyfrifon y Gronfa Bensiwn. Mae darparwyr CGY yn sicrhau buddion ychwanegol ar sail cynllun prynu arian ar gyfer yr aelodau hynny sydd yn dewis talu cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol. Mae aelodau sy'n cyfrannu yn y trefniannau hyn yn derbyn datganiad blynyddol hyd at 31 Mawrth sy'n cadarnhau'r cyfanswm sy'n cael ei ddal yn eu cyfrif ynghyd â'r symudiadau yn ystod y flwyddyn.

Dangosir gwerth y cronfeydd yma ar 31 Mawrth 2008 isod:

	Clerical Medical	Equitable Life	Standard Life	Cyfanswm CGY
	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth y Gronfa ar 31 Mawrth 2007	1,826	592	208	2,626
Cyfraniadau Dderbyniwyd	267	0	15	282
Llog/Newid yng Ngwerth y Farchnad	(109)	15	18	(76)
Elw o ddiddymu statws cilyddol	0	0	0	0
Gwerth Trosglwyddo	0	0	0	0
Premiwm Yswyriant Bywyd	(1)	0	0	(1)
Budd-dal Ymddeol	(61)	(15)	(12)	(88)
Ymadawiadau	(13)	0	(7)	(20)
Ad-daliadau	(1)	0	0	(1)
Gwerth y Gronfa ar 31 Mawrth 2008	1,908	592	222	2,722

NODYN 15 – PARTION CYSYLLTIEDIG

Yn ystod y flwyddyn talodd Cronfa Bensiwn Gwynedd gostau gweinyddol o £738,881 i Gyngor Gwynedd (gweler Nodyn 9 Costau Gweinyddol).

Mae gan Cronfa Bensiwn Gwynedd dri chyfrif banc sy'n cael eu dal fel rhan o Grwp o Gyfrifon Banc Cyngor Gwynedd. Mae'r arian dros ben sy'n cael ei ddal yn y Grwp o Gyfrifon Banc yn cael ei fuddsoddi yn ddyddiol. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae Cyngor Gwynedd yn talu llog i'r Gronfa Bensiwn, sy'n seiliedig ar falansau dyddiol y Gronfa yn ystod y flwyddyn. Yn 2007/08, derbyniodd y Gronfa log o £177,684 gan Gyngor Gwynedd.

Mae saith o aelodau'r Pwyllgor Pensiynau wedi datgan diddordeb mewn cyrff sy'n ymdrin â'r Gronfa. Mae dau Brif Swyddog hefyd wedi datgan diddordeb mewn cyrff sy'n ymdrin â'r Gronfa.

NODYN 16 – DATGANIAD O EGWYDDORION BUDDSODDI

Yn Nhachwedd 2004, cyhoeddodd Cyngor Gwynedd Ddatganiad o Egwyddorion Buddsoddi diwygiedig fel a'i gymeradwywyd gan y Pwyllgor Pensiynau. Gellir cael copi ohono drwy gysylltu â Miss Nia Wyn Jones ar 01286 679617.

NODYN 17 – DATGANIAD STRATEGAETH CYLLIDO

Yn Chwefror 2008, cyhoeddodd Cyngor Gwynedd Ddatganiad o Strategaeth Cyllido, fel a'i gymeradwywyd gan y Pwyllgor Pensiynau. Gellir cael copi ohono drwy gysylltu â Miss Nia Wyn Jones ar 01286 679617.

NODYN 18 - ADRODDIAD BLYNYDDOL Y GRONFA BENSIWN AM 2007/08.

Mae adroddiad manwl ychwanegol yn cael ei baratoi ynglyn â'r Gronfa Bensiwn. Gellir cael copi drwy gysylltu â Miss Nia Wyn Jones ar 01286 679617.

NODYN 19 – DATGANIAD POLISI LLYWODRAETHU

Yn Medi 2006, cyhoeddodd Cyngor Gwynedd eu Datganiad Polisi Llywodraethu, fel a'l gymeradwywyd gan y Pwyllgor Pensiynau. Gellir cael copi ohono drwy gysylltu â Miss Nia Wyn Jones ar 01286 679617.

NODYN 20 – DATGANIAD POLISI CYFATHREBU

Yn Mawrth 2006, cyhoeddodd Cyngor Gwynedd eu Datganiad Polisi Cyfathrebu, fel a'l gymeradwywyd gan y Pwyllgor Pensiynau. Gellir cael copi ohono drwy gysylltu â Mr Gareth Jones ar 01286 679612.

ADRODDIAD YR ARCHWILWYR ANNIBYNNOL I AELODAU CYNGOR GWYNEDD

Rwyf wedi archwilio datganiadau cyfrifyddu, cyfrifon cronfa bensiwn a nodiadau cysylltiedig Cyngor Gwynedd am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae'r datganiadau cyfrifyddu yn cynnwys y Cyfrif Incwm a Gwariant, y Datganiad Symud ar Falans Cronfa'r Cyngor, Datganiad o Gyfanswm yr Enillion a'r Colledion Cydnabyddedig, Mantolen, Datganiad Llif Arian Parod, Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a'r Datganiad Symud ar Falans y Cyfrif Refeniw Tai. Mae cyfrifon y gronfa bensiwn yn cynnwys Cyfrif y Gronfa a'r Datganiad Asedau Net. Paratowyd y datganiadau cyfrifyddu a chyfrifon y gronfa bensiwn o dan y polisiau cyfrifyddu a nodir yn y Datganiad o Bolisiau Cyfrifyddu.

Cyflwynir yr adroddiad hwn i Gyngor Gwynedd yn unig yn unol â Rhan 2 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 ac nid at unrhyw ddiben arall, fel y nodir ym mharagraff 42 o'r Datganiad o Gyfrifoldebau Archwilwyr ac Arolygwyr Penodedig, a Chyrff a Archwilir ac a Arolygir (2005) a baratowyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Priod gyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid ac Archwilwyr

Caiff cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, gan gynnwys cyfrifon y gronfa bensiwn, yn unol â'r gofynion cyfreithiol a rheoliadol perthnasol a'r Datganiad o'r Arfer a Argymhellir ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2007 eu nodi yn y Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad o Gyfrifon.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau cyfrifyddu, cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig yn unol â'r gofynion cyfreithiol a rheoliadol perthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon).

Cyflwynaf adroddiad i chi ar fy marn o ran p'un a yw'r datganiadau cyfrifyddu, cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig yn rhoi darlun teg o'r canlynol, yn unol â'r gofynion cyfreithiol a rheoliadol perthnasol a'r Datganiad o'r Arfer a Argymhellir ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2007:

- sefyllfa ariannol y corff llywodraeth leol a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn; a
- trafodion ariannol y gronfa bensiwn yn ystod y flwyddyn a swm a natur asedau a rhwymedigaethau'r gronfa, ar wahân i rwymedigaethau i dalu pensiynau a budd-daliadau ar ôl diwedd blwyddyn y cynllun.

Adolygaf a yw'r Datganiad Llywodraethu yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â'r canllawiau 'Delivering Good Governance in Local Government: Framework' a gyhoeddwyd gan CIPFA/SOLACE ym mis Mehefin 2007. Nodaf os nad yw'n cydymffurfio ag arferion priodol a nodir gan CIPFA/SOLACE neu os yw'r datganiad yn gamarweiniol neu'n anghyson â gwybodaeth arall rwyf yn ymwybodol ohoni o'm harchwiliad o'r cyfrifon. Nid yw'n ofynnol i mi ystyried, ac nid wyf wedi ystyried p'un a yw'r Datganiad Llywodraethu yn cwmpasu'r holl risgiau a rheolaethau. Nid yw'n ofynnol i mi ychwaith lunio barn ar effeithiolrwydd gweithdrefnau llywodraethu corfforaethol y corff llywodraeth leol na'i weithdrefnau o ran risgiau a rheolaeth.

Rwyf yn darllen y wybodaeth arall a gyhoeddir gyda'r datganiadau cyfrifyddu, cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig, ac yn ystyried p'un a yw'n gyson â'r datganiadau cyfrifyddu a archwiliwyd, cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig. Mae'r wybodaeth arall hon yn cynnwys y Rhagair Esboniadol yn unig. Rwyf yn ystyried y goblygiadau i'm hadroddiad os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau amlwg neu anghysondebau materol â'r datganiadau cyfrifyddu, cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig. Nid yw fy nghyfrifoldebau yn ymestyn i unrhyw wybodaeth arall.

Sail y farn archwilio

Cynhelias fy archwiliad yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, y Cod Ymarfer Archwilio ac Arolygu a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon) a gyhoeddwyd gan y Bwrdd Arferion Archwilio. Mae archwiliad yn cynnwys ystyried, ar sail prawf, dystiolaeth sy'n berthnasol i'r symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau cyfrifyddu, cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig. Mae hefyd yn cynnwys asesiad o'r amcangyfrifon a'r dyfarniadau arwyddocaol a wnaed gan Cyngor Gwynedd wrth baratoi'r datganiadau cyfrifyddu a chyfrifon y gronfa bensiwn, a ph'un a yw'r polisiâu cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau'r corff llywodraeth leol a'r gronfa bensiwn, yn cael eu cymhwyso'n gyson a'u datgelu'n ddigonol.

Cynlluniwyd a chynhaliwyd fy archwiliad er mwyn cael yr holl wybodaeth a'r esboniadau yr oedd eu hangen yn fy marn i i roi tystiolaeth ddigonol i mi roi sicrwydd rhesymol nad oes camddatganiad materol yn y datganiadau cyfrifyddu, cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig, boed hynny drwy dwyll neu afreoleidd-dra neu wall arall. Wrth lunio fy marn rwyf hefyd wedi gwerthuso digonolrwydd cyffredinol y modd y cyflwynwyd gwybodaeth yn y datganiadau cyfrifyddu, cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig.

Barn

Fel nodwyr yn yr adroddiad dyddiedig 30 Medi 2008, yn fy marn i:

- Mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn rhoi darlun teg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2008 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny, yn unol â'r gofynion cyfreithiol a rheoliadol perthnasol a'r Datganiad o Arfer a Argymhellir ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2007; ac
- Mae cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig yn rhoi darlun teg o drafodion ariannol Gronfa Bensiwn Cyngor Gwynedd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008, a swm a natur asedau a rhwymedigaethau'r gronfa, heblaw am rhwymedigaethau i dalu pensiynau a budd-daliadau ar ôl diwedd blwyddyn y cynllun, yn unol â'r Datganiad o Arfer a Argymhellir ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2007.

Tystysgrif

Yn yr adroddiad dyddiedig 30 Medi 2008, fe esboniwyd nad oedd modd cwblhau'r archwiliad yn ffurfiol a rhoi tystysgrif archwilio hyd y bydd ymholiadau yn codi o fater a godwyd gan aelod o'r cyhoedd, wedi'u cwblhau'n ffurfiol. Cwblhawyd yr ymholiadau erbyn hyn.

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o'r cyfrifon yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'r Cod Ymarfer Archwilio ac Arolygu a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyflwynwyd ein casgliad o ran trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 ar wahân yn Llythyr Archwilio cyhoeddedig y Rheolwr Cydberthnasau.

Archwilydd Apwyntiedig: Anthony Barrett
Cyfeiriad: Uned 4
Evolution
Pentre Busnes Lakeside
Parc Dewi Sant
Ewloe
CH5 3XP

Arwyddwyd:

Dyddiad:

1. Cyfrifoldeb Pennaeth Cefnogaeth Gofal Cwsmer yw cynhaliaeth a chywirdeb gwefan Cyngor Gwynedd; nid yw'r gwaith sydd yn cael ei wneud gan yr archwilwyr yn rhoi ystyriaeth i'r materion yma, ac felly, nid yw'r archwilwyr yn derbyn cyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a all fod wedi digwydd i'r datganiad o'r cyfrifon ers iddynt gael eu cyflwyno yn wreiddiol ar y wefan.

2. Gall deddfwriaeth yn y Deyrnas Unedig sydd yn llywodraethu paratoi a lledaenu datganiadau ariannol fod yn wahanol i ddeddfwriaethau mewn awdurdodaethau eraill.

CYFRIF INCWM A GWARIANT 2007/08
DADANSODDIAD GWARIANT AR WASANAETHAU

ATODIAD A

	Cyfanswm Gwariant £'000	Cyfanswm Incwm £'000	Gwariant Net £'000
Diwylliant a Gwasanaethau Cysylltiedig			
<i>Rhaniaid Gwasanaeth</i>			
Diwylliant a Threftadaeth	1,728	(302)	1,426
Hamdden a Chwaraeon	9,790	(5,124)	4,667
Meysydd Agored	1,574	(345)	1,229
Twristiaeth	895	(253)	642
Llyfrgelloedd	2,294	(133)	2,162
	16,281	(6,157)	10,126

Gwasanaethau Amgylcheddol

<i>Rhaniaid Gwasanaeth</i>			
Mynwentydd, amlosgfeydd a marwdai	982	(655)	327
Amddiffyn yr Arfordir	460	(52)	408
Iechyd Amgylchedd	2,984	(509)	2,476
Diogelwch Cymunedol (Lleihau Troseddau)	838	(627)	211
Diogelwch Cymunedol (Gwasanaethau Diogelwch)	0	0	0
Gwarchod rhag llifogydd a thraenio tiroedd	218	(5)	213
Gwasanaethau Amaethyddol a Physgodfeydd	160	(198)	(38)
Safonau Masnach	1,077	(171)	907
Glanhau Strydoedd (nad yw'n daladwy gan Briffyrdd)	2,763	(68)	2,694
Casglu gwastraff	3,925	(94)	3,831
Gwaredu gwastraff	4,038	(1,827)	2,211
Gwastraff Masnachol	1,707	(1,500)	208
Ailgylchu	3,708	(2,315)	1,393
Minimeiddio Gwastraff	0	0	0
	22,860	(8,021)	14,841

Cynllunio a Datblygu

<i>Rhaniaid Gwasanaeth</i>			
Rheolaeth Adeiladu	938	(524)	414
Rheolaeth Datblygu	1,450	(618)	832
Polisi Cynllunio	377	(35)	342
Mentrau amgylcheddol	790	(302)	488
Datblygu'r Economi	3,473	(1,062)	2,411
Datblygiadau Cymunedol	1,191	(842)	350
	8,219	(3,383)	4,837

Gwasanaethau Plant ac Addysg - Addysg

<i>Rhaniaid Gwasanaeth</i>			
Ysgolion Meithrin	0	0	0
Ysgolion Cynradd	50,099	(7,025)	43,074
Ysgolion Uwchradd	44,811	(8,376)	36,435
Ysgolion Arbennig	4,355	(1,294)	3,061
Ariannu heb fod yn Ysgolion	2,680	(300)	2,380
	101,945	(16,995)	84,950

Gwasanaethau Plant ac Addysg - Gofal Cymdeithasol Plant

Rhaniaid Gwasanaeth

Strategaeth Gwasanaeth - Plant	16	0	16
Gwasanaethau Plant - comisiynu a gwasanaethau cymdeithasol	4,162	(448)	3,714
Plant mewn Gofal	7,205	(20)	7,185
Gwasanaethau Cefnogaeth i Deuluoedd	1,430	(201)	1,229
Cyfiawnder Ieuencid	1,018	(740)	278
Ymchwilwyr Noddfa (Asylum Seekers)	0	0	0
Gwasanaethau eraill i blant a theuluoedd	2,291	(1,215)	1,076
	<u>16,122</u>	<u>(2,624)</u>	<u>13,498</u>

Prifffyrdd, Ffyrdd a Thrafnidiaeth

Rhaniaid Gwasanaeth

Cynllunio, polisi a strategaeth trafndiaeth	901	(420)	482
Cynnal a Chadw Strwythurol	5,412	(114)	5,298
Costau Cyfalaf yn perthyn i Brosiectau Adeiladu	1,083	(29)	1,055
Amgylchedd, Diogelwch a Chynnal a Chadw Rheolaidd	3,910	(115)	3,795
Goleuo Strydoedd (gan gynnwys costau ynni)	1,562	0	1,562
Cynnal Gaeaf	1,608	0	1,608
Rheolaeth Traffig a Diogelwch Ffyrdd	1,044	(320)	724
Gwasanaethau Parcio	1,140	(1,881)	(741)
Trafnidiaeth Cyhoeddus	5,040	(3,222)	1,819
Meysydd Awyr, Porthladdoedd a Tollau	0	0	0
Rheolaeth a Gwasanaethau Cefnogol	0	0	0
	<u>21,700</u>	<u>(6,101)</u>	<u>15,602</u>

Gwasanaethau Tai (Cronfa'r Cyngor)

Rhaniaid Gwasanaeth

Strategaeth Tai	185	0	185
Galluogi (Enabling)	0	0	0
Cyngor ar Dai	0	0	0
Morgeisi (Housing Act Advances)	0	0	0
Adnewyddu Tai'r Sector Breifat	5,734	(4,122)	1,612
Trwyddedu Landlordiaid Sector Breifat	379	(29)	350
Di gartrefedd	1,324	(601)	722
Taliadau Budd-daliadau Tai	22,904	(22,740)	164
Gweinyddu Budd-daliadau Tai	822	(618)	203
Cyfraniad i'r Cyfrif Refeniw Tai am eitemau a rennir gan yr holl gymuned	0	0	0
Eiddo arall y Cyngor	254	(22)	232
Cefnogi Pobl	4,018	(3,828)	189
Gwasanaethau Lles Eraill	0	0	0
	<u>35,620</u>	<u>(31,960)</u>	<u>3,657</u>

Gofal Cymdeithasol Oedolion

Rhaniaid Gwasanaeth

Strategaeth Gwasanaeth - Pobl Hyn	219	(8)	211
Pobl Hyn (65 oed a throsodd) yn cynnwys rhai a salwch meddwl	31,102	(10,295)	20,806
Oedolion o dan 65 oed gydag anabledd corfforol neu amhariad synhwyraidd	3,841	(557)	3,283
Oedolion o dan 65 oed gydag anableddau dysgu	13,077	(3,017)	10,059
Oedolion o dan 65 oed gydag anghenion iechyd meddwl	3,833	(804)	3,029
Gwasanaethau eraill i oedolion	1,067	(647)	420
Cyflogaeth cefnogol (yn cynnwys cyflogaeth gwarchod)	10	0	10
	<u>53,149</u>	<u>(15,328)</u>	<u>37,818</u>

Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd

Rhaniad Gwasanaeth

Casglu Trethi Lleol	9,525	(8,584)	940
Cofrestru Genedigaethau, Marwolaethau a Phriodasau	410	(160)	250
Etholiadau	155	(42)	114
Cynllunio Argyfwng	146	0	146
Pridiannau Tir	147	(137)	10
Grantiau Cyffredinol, Cyfraniadau a Rhoddion	0	0	0
	<u>10,383</u>	<u>(8,923)</u>	<u>1,460</u>

Gwasanaethau Llysoedd

Rhaniad Gwasanaeth

Gwasanaethau'r Crwner	437	(162)	274
Gwasanaethau Llys Eraill	0	0	0
	<u>437</u>	<u>(162)</u>	<u>274</u>

Costau Corfforaethol a Democrataidd Craidd

Rhaniad Gwasanaeth

Rheolaeth a Chynrychiolaeth Democrataidd	2,478	(17)	2,461
Rheolaeth Gorfforaethol	8,509	(6,969)	1,540
	<u>10,987</u>	<u>(6,986)</u>	<u>4,001</u>

Costau Heb eu Dosrannu

Rhaniad Gwasanaeth

Costau Heb eu Dosrannu	3,967	0	3,967
	<u>3,967</u>	<u>0</u>	<u>3,967</u>

Eitemau Eithriadol

Rhaniad Gwasanaeth

Darpariaeth	0	0	0
-------------	---	---	---

Cost Net Gwasanaethau'r Cyngor

	<u>301,670</u>	<u>(106,640)</u>	<u>195,031</u>
--	----------------	------------------	----------------

Cyfrif Refeniw Tai

	33,674	(19,409)	14,265
--	--------	----------	--------

COST NET GWASANAETHAU

	<u>335,344</u>	<u>(126,049)</u>	<u>209,296</u>
--	----------------	------------------	----------------